Nicolae VASILE

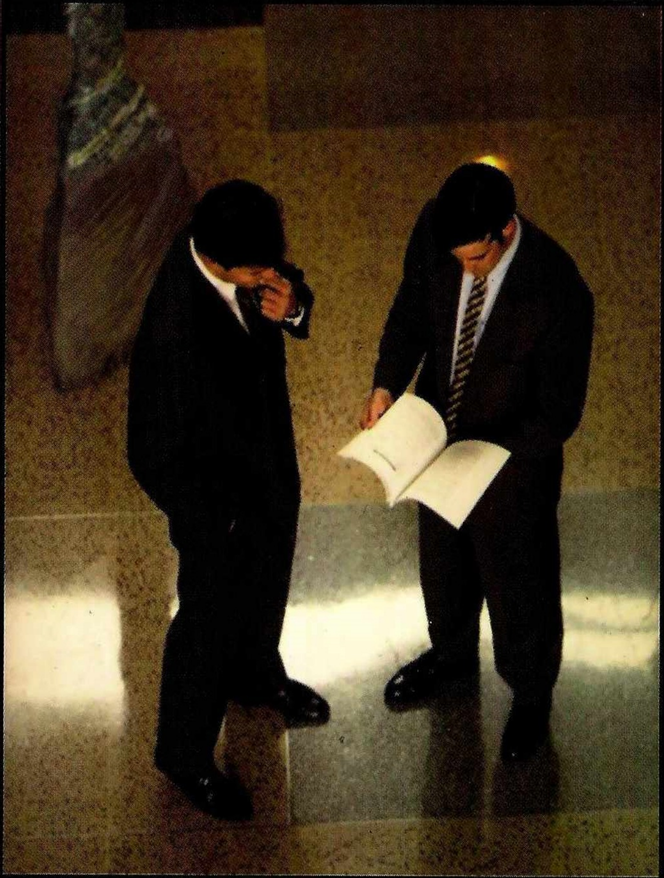

PUNCTUL DE SPRIJIN

Editura AGIR

Reeditare electronică cu acceptul direct al autorului NICOLAE VASILE şi al Bibliotecii Cronopedia, realizată de Ioan Muntean

Reproducerea - integrală sau parțială - a lucrării şi difuzarea ei pe cale electronică sunt autorizate pentru folosul privat al cititorului
şi pentru scopuri necomerciale.

Nicolae VASILE

PUNCTUL DE SPRIJIN

Prima ediţie: Editura MEDIAMIRA,
Cluj-Napoca, 2000.

Ediţia a doua: Editura AGIR,
Bucureşti, 2007.
ISBN 978-973-720-128-7

Îngrijire editorială: Dan BOGDAN
Adina NEGOIŢĂ
Coperta: Ion MARIN

Motto:
„Copilăria se termină atunci când realizezi că şi tu vei muri cândva”
Zicală românească

RĂDĂCINI

Se spune că Pământul, planeta pe care ne petrecem viaţa unici în univers ca fiinţe cunoştinţe – cel puţin după cunoştinţele de până acum *– există odată fizic, real, în unicitatea sa naturală şi de miliarde de ori virtual, aşa cum se reflectă el în mintea fiecăruia dintre locuitorii săi.*

Aşa se întâmplă şi cu fiinţa umană. Existăm o dată pentru noi înşine şi de un număr mult mai mare de ori în felul cum suntem recepţionaţi de cei cu care trăim alături o *perioadă mai lungă sau mai scurtă de timp.*

Fiecare avem în minte momente unice, începând cu cele mai vechi amintiri. Dacă pentru planetă nu există posibilitatea formării unei imagini proprii, pentru om această imagine chiar dacă nu începe odată cu viaţa şi nu este, cea mai realistă, sigur cea mai cuprinzătoare. Imaginea proprie este importantă din punct de

vedere al rolului de condiţie iniţială permanentă a momentului pe care ăl trăim, pentru viaţa care urmează să se desfăşoare după aceea. Această imagine proprie creează posibilitatea a ceea ce în înţelepciunea populară se cheamă „a învăţa din greşeli”, nu neapărat din cele proprii pe cât posibil.

Alexandru avea foarte clar în minte prima amintire şi aceasta era legată de muncă.

Deşi în familie s-a vorbit mult timp despre grozavele întâmplări petrecute în copilăria sa, când jucând „colindeţea“ cu fratele său mai mare Ionel şi-a dat foc părului, care a ars până la piele, sau când a căzut, într-un cazan cu apă fierbinte, opărindu-se pe o mare suprafaţă a corpului, el nu-şi amintea nimic despre toate acestea.

Pentru el cea mai veche amintire clară, cu toate că fără semnificaţie, o reprezintă ziua când – să fi avut vreo şase ani – căra apă într-o damigeană. Ai lui erau la sapă pe unul din dealurile învecinate satului. Obosit, s-a oprit câteva momente să se odihnească şi a şi auzit cocea dură a tatălui:

– Ce faci mă, ai adormit acolo?

Aceasta era amintirea cea mai veche care persista în memoria sa.

Poate era legată de atmosfera din familie unde totul era pentru muncă. Copiii intrau de mici în activitatea curentă legată de creşterea animalelor şi cultivarea pământului, singurele activităţi de pe urma cărora trebuia să trăiască o familie, cu cinci copii. Toate cele trei fete Maria, Nina, Viorica şi el, Alexandru, munceau. Ionel, singurul său frate, bolnav de poliomielită, rămânea să aibă grijă de casă şi curte.

Nu începuse încă şcoala şi mergea deja la munci grele pentru un copil de vârsta lui. Ducea caii de căpăstru la arat, şa răriţat şi de multe ori se întâmpla ca atunci câr calul ridica brusc capul să-l ridice cu el cu tot. Căra lemne din pădure, curăţa grajdurile muncă ce a continuat şi după începerea şcolii, învăţatul fiind considerat ceva ce trebuie făcut printre celelalte activităţi.

Exista o adevărată ierarhizare a muncii copiilor, începând cu păzitul animalelor la păscut prin pădure sau la islaz, treaba cea mai simplă, continuând cu culesul fructelor şi diferitele munci ale câmpului. Cu truda asta nu se termina nici când copii creşteau.

Studenţi fiind, munceau acasă în vacanţă. Plini de cicatrici şi buce provenite de la muşcăturile cailor, loviturile vacilor, tăieturile sapei căutau, pe cât posibil, să se ascundă faţă de colegi.

Pentru Alexandru munca nu era o problemă. Cu toate că aceste treburi îi luau mult timp reuşea să aibă rezultate foarte bune la

învăţătură. Începând din clasa întâia a fost permanent printre premianţii clasei, de regulă chiar primul, evidenţiindu-se în special la acele discipline unde se conta mai mult pe o logică decât pe memorare.

Până să înceapă şcoala n-a avut o imagine despre societate în general, n-a ştiut ce se întâmplă în restul satului, aceasta şi datorită faptului că tatăl lor nu le permitea să iasă pe drum, să se joace cu alţi copii.

La şcoală a început că priceapă cam cum e rânduită viaţa, că între oameni sunt diferenţe de avuţie, de comportare. A văzut cum alţi copii aveau la ei câte un pacheţel cu mâncare pentru pauze sau îşi permiteau să meargă la bufetul vecin cu şcoala pentru a-şi cumpăra o prăjitură, ceea ce el nu a reuşit să facă decât o singură dată când, păzind vacile pe câmp, a găsit doi lei în iarbă.

Dar nu asta ăl frământa pe el, toate le accepta uşor.

Problema, de fapt pentru toată familia, era tensiunea permanentă întreţinută în casă de tatăl lor, un om gelos, beţiv şi violent.

Poate fraţii săi mai mari îl cunoscuseră şi altfel dar el nu-l ştia decât aşa, instituind o adevărată teroare asupra tuturor, chiar şi a animalelor din curte.

Nimeni nu putea să doarmă până nu ajungea el acasă pentru că dacă se întorcea beat riscau să fie bătuţi în somn. Mama lor trebuia să-

l aştepte îmbrăcată, pentru că dacă era treaz avea pretenţia să iasă în curte imediat ce intra el, iar dacă era beat oricum nu se mai punea problema să doarmă în casă în noaptea aceea. De fapt, erau două variante posibile: fie se liniştea până la urmă şi mama se furişa târziu, în altă cameră sau chiar în pod, fie nu se liniştea şi atunci mama risca o bătaie pentru a salva copii de acolo, să plece la bunica cu toţii, indiferent de vreme, cu Ionel copilul bolnav în braţe.

Aici devenea Alexandru invidios. Invidios pe ceilalţi copii care aveau o viaţă de familie normală şi puteau să-şi petreacă o copilărie normală, cu necazurile şi bucuriile specifice acesteia.

Mama era tot sprijinul lor moral şi de multe ori chiar material. Cu ea erau veseli, glumeau, se jucau se simţeau adevăraţi copii, ceea ce nu se prea întâmpla când tatăl lor era prin apropiere. El nu ştia dă se apropie de ei nici măcar când era treaz.

Într-una din discuţiile care se purtau în lipsa tatălui, nu-şi mai amintea cum – s-a ajuns la problema vieţii şi a morţii.

Mult timp după aceea a tot fost Alexandru îngândurat la ideea că şi mama sa va muri cândva. Se tot învârtea pe lângă ea, căutând momentul potrivit pentru a întreba ceea ce de fapt îl frământa.

– Mamă, … e adevărat că toţi oamenii mor?

– Ce întrebare e asta? Du-te şi te joacă şi lasă-mă-n pace.

– Mamă, te rog spune-mi.

– Asta nu e întrebare de nasul tău.

– Nu te las până nu-mi răspunzi.

– Bine atunci, da.

– Şi matale?

– Da, şi eu.

– Şi pe noi cu cine ne laşi?

– Ei, fii cuminte că asta nu se întâmplă acum.

– Dar când?

– Nimeni nu ştie când moare.

– Dar …, după mulţi ani?

– Da, după mulţi ani.

– Cât de mulţi?

– Mulţi, nu ştiu câţi.

Tot ţinându-se copilul de capul ei, dacă tot făcuse greşeala să intre în vorbă cu el pe această temă, ca să termine mama i-a răspuns,

– După douăzeci de ani.

Pentru el răspunsul a sunat ca o sentinţă. Se tot gândea că timpul trece prea repede şi se împlinesc cei douăzeci de ani.

Poate dacă răspunsul era o sută de ani rezultatul ar fi fost acelaşi. Nu numărul conta ci destrămarea unei convingeri intime, că cei apropiaţi, mai alea mama, nu mor niciodată.

După aproape patruzeci de ani, când mama s-a îmbolnăvit de cancer, întorcându-se de la spital pe Alexandru l-a apucat plânsul. I-a revenit în minte dialogul purtat cu mult timp în urmă. Din fericire a existat un doctor foarte bun şi s-a făcut o operaţie reuşită. Au trecut cu bine acel moment dificil. Mama avea un moral aşa de bun încât era o binecuvântare să fi alături de ea. Chiar în spital avea un calm şi o seninătate molipsitoare pentru colegele de salon.

Când se termina câte un nou an şcolar şi ca de obicei lua un premiu bucuria îi era umbrită de ideea că a mai scăzut un an din cei douăzeci.

Aşa au trecut mulţi ani fără ca nimic deosebit să se întâmple în viaţa acestei familii. La un moment a apărut ceva să mai îndulcească un pic atmosfera, fie şi numai prin simplul fapt că le mai distrăgea atenţia de la celelalte sau că mai ocupa din timpul celui bătrân. A apărut în familie un televizor.

Trebuie arătat că în afara atmosferei de teroare întreţinută în familie, tatăl lor era un bun gospodar, construise o casă mare, mai multe grajduri, magazii şi alte anexe necesare pe lângă casă, fiind unul dintre fruntaşii satului.

Avea o pornire interioară de a duce treburile pe care le avea la bun sfârşit. De câte ori participa la o activitate colectivă rămânea în urmă, făcea observaţii tuturor, dar munca lui era clar de mai bună calitate decât a celorlalţi. Făcea treburile încet, dar bine.

Una din activităţile curente era căratul lemnelor din pădure pentru vânzare. Alexandru mergea încă de mic cu el în pădure la lemne, fiind chiar mândru că era singurul din familie care mai participa la această muncă bărbătească. O dată l-a călcat căruţa pe burtă, dar nu a păţit nimic. Era acceptat la căratul lemnelor din pădure până la căruţă, la căratul acestora pe anumite porţiuni mai abrupte, unde caii nu puteau trage căruţa plină, dar niciodată nu la încărcatul căruţei. Încărcarea era practic o ceremonie de care se bucura numai tatăl său. Fiecare lemn era sucit de câteva ori până i se găsea poziţia potrivită, cu toate că era o încărcare provizorie, lemnele urmând să fie descărcate acasă, dacă nu chiar mai devreme, pe vreo coastă pe care caii nu puteau s-o urce cu căruţa plină. Odată, Alexandru prezent la ritual, a încercat să aşeze şi el un lemn. Tatăl său l-a luat, l-a sucit, l-a învârtit şi până la urmă l-a pus în aceeaşi poziţie. Nu s-a putut abţine de a face un comentariu privind inutilitatea atâtor mişcări. Era să-l coste o bătaie, dacă ar fi fost prins. Era insă, mai iute de picior decât tatăl.

Ulterior a constatat că această latură de caracter a moştenit-o de la tatăl săi chiar dacă n-a apreciat-o iniţial.

Au fost printre primii din sat care au instalat lumină electrică, care şi-au cumpărat aparat de radio şi televizor. Televizorul a fost adus într-o zi de Sfânta Maria şi a constituit o bucurie pentru copii. În acea zi de sărbătoare se

făcea bâlci la Hulubeşti, un sat vecin cu al lor. În drumul de la Găieşti tatăl lor s-a oprit pe la bâlci şi a venit acasă cu televizorul. Era beat tun, de se mirau toţi că l-a adus întreg.

O serie de probleme au apărut odată cu televizorul – că era evident că nici una din celelalte activităţi nu putea fi dată la o parte pentru a face loc acestuia.

Şcoala a însemnat mult pentru Alexandru. Îi deschidea noi orizonturi, îl sustrăgea din atmosfera apăsătoare de acasă.

Începuse de mic să înţeleagă existenţa unei justiţii divine. Erau în curtea şcolii toţi băieţii din clasă, jucând fotbal. Cu excepţia lui Costică al lui Gică Pădurarul, băiat provenind dintr-o familie mai bogată, singurul ce se fălea cu uniformă şcolară nouă. Supărat că nu-şi găsise loc în nici una dintre cele două echipe de fotbal constituite ad-hoc în pauză, patrula furios pe lângă una dintre porţile improvizate, cu vizibile intenţii de răzbunare. Nu a avut mult de aşteptat. A prins mingea şutată de un coleg, îndeptându-se în mare viteză spre un şanţ adânc, din apropierea WC-ului şcolii, ce fusese de curând desfundat.

O rădăcină buclucaşă de salcâm a schimbat cu totul deznodământul încercării sale. Împiedicându-se, a făcut un spectaculos plonjon, cu mingea în braţe, în mizeria deversată din WC. După ce a reuşit să iasă din balta scârnavă,

sprijinindu-se pe mingea folosită drept colac, în râsetele nestăvilite ale băieţilor s-a îndreptat spre cancelarie murdar din cap până în picioare, lăsând în urma sa dâre mirositoare; spre disperarea învăţătorului care încerca să-l ţină la distanţă.

În ochii lui Alexandru asta a fost un fel de justiţie divină. Şi tot de mic a început să înţeleagă şi existenţa unei justiţii pământene, adică anumiţi colegi erau privilegiaţi de învăţător pentru obţinerea unor avantaje, iar unul major pentru acele vremuri grele era procurarea unei cartele de pâine. În acel sat uitat de Dumnezeu cartele de pâine primeau doar muncitorii.

Alexandru devenea din ce în ce mai apreciat în clasă fiind un copil receptiv şi silitor. Îşi dorea foarte mult să aibă şi el o pereche de bascheţi chinezeşti, la mare căutare printre copii în acea vreme. După ani de aşteptări i-a fost satisfăcută, în sfârşit, dorinţa.

Într-una din zilele bune tatăl său i-a zis morocănos:

– Uite mă, ţine banii ăştia şi mergi de-ţi cumpără bascheţii ăia. Dar vezi să-ţi dea restul şi să-l aduci înapoi.

Trebuia să meargă tocmai la Hulubeşti, la câţiva kilometri distanţă. Acolo văzuse bascheţii în magazin.

S-a pregătit pentru a doua zi. Urma să meargă cu bicicleta. Învăţase să meargă pe

bicicletă dar umbla cu reţinere – unul că îi era frică să n-o zgârie cumva, ceea ce ar fi însemnat interzicerea utilizării ei, iar al doilea că îi era frică de miliţianul din sat, care de câte ori îl vedea îl ameninţa cu amendă, neavând încă paisprezece ani. Acesta era destul de pornit la Alexandru că învăţa mai bine la şcoală decât fiul său. Tot drumul s-a gândit să nu fi cumpărat cineva bascheţi aceia, ceea ce ar fi însemnat o catastrofă pentru el. nu a fost aşa. Erau acolo. A primit rest opt lei. Ar fi găsit el ceva de cumpărat şi de aceia, dar nu a îndrăznit. I-a pus în buzunar, a agăţat plasa cu bascheţii de cornul bicicletei şi a pornit înapoi.

Era încântat. Îi plăcea în mod deosebit că erau chinezeşti şi nu deslipeau tălpile. În plus aveau şi două găuri de aerisire în intrândul tălpilor, frumos capsate.

Când a ajuns acasă bucuria i-a dispărut brusc: pierduse cei opt lei din buzunar. Nu a putut să-l convingă niciodată pe tatăl său că i-a pierdut şi nu i-a cheltuit. A fost un adevărat scandal pentru acei bani. Bătrânul n-a avut niciodată încredere în cuvântul cuiva, n-a ştiut niciodată să fie bun până la capăt, nici măcar atunci când, poate, a avut pornirea sufletească s-o facă.

La prima oră de sport a fost foarte mândru de achiziţia sa. Parcă ăi crescuse şi randamentul.

Înainte de a avea bascheţi, când juca fotbal desculţ, îşi ferea picioarele ori de câte ori era

într-un contact mai dur cu vreun coleg. După aceia, protejat, n-a mai avut nici o grijă, trăia cu impresia că nimic nu i se poate întâmpla.

Într-una din zile au continuat să joace fotbal şi după ora de sport. Într-o fază normală de joc, colegul său, fiul miliţianului încălţat cu nişte bocanci tari şi grei l-a lovit sub glezna piciorului stâng.

Alexandru nu a fost alarmat de vânătaia sub gleznă, ci de deteriorarea baschetului, pe care căuta să o facă cât mai puţin vizibilă, pentru a nu avea necazuri acasă.

A continuat să joace fotbal chiar în acea zi. Acasă totul a trecut neobservat în primele zile. Dar începuse să-l doară. La început durerile erau nesemnificative, aşa că n-a spus decât la alţi copii, cu care mergea împreună cu vacile la câmp. Fiecare îi dădea câte o idee. Unul, că e bine să ţină piciorul în apă rece. Altul, că e bine să-l ţină în apă caldă. Nu a putut să mai ascundă acasă, pentru că începuse să şchiopăteze vizibil. I-a spus mamei sale. Aceasta a încercat să facă şa încât să nu-l trimită cu vacile o perioadă, până trece durerea, ceea ce a reuşit câteva zile, prin schimbarea rânduielilor cu surorile mai mari.

Într-o zi tatăl său venise de la câmp şi pregătea căruţa pentru mers la pădure, la lemne.

– Hai mă ce mai stai. Încalţă-te, îmbracă-te că mergem la lemne.

– Unde să meargă, mă, la lemne. Nu vezi că e bolnav? Lasă copilu' acasă, intervenise în discuţie mama sa.

– Nu te băga tu unde nu-ţi fierbe oala. Lasă-l să muncească. Îi trece. Nu-i învăţa puturoşi de mici. Lui îi place la lemne.

A urmat o ceartă, dar Alexandru a rămas acasă. Îi părea rău că din cauza lui se iscase scandal, dar nu putea merge, durerile deveniseră insuportabile. După puţin timp a început să plângă.

Când s-a întors tatăl său din pădure, atmosfera din casă era tensionată. Erau adunaţi toţi în jurul lui Alexandru care plângea, nemaiputându-şi stăpâni durerile.

– Mergi fă, proasta dracului, de caută o femeie care a făcut gemeni să-l calce pe picior că aşa e bine, zise tatăl, care le ştia mereu pe toate.

A mers biata mamă-sa după o femeie din sat. Evident călcatul acestei femei nu a avut nici un efect, cum nici un efect nu a avut nici tratamentul aplicat de către felcerul din sat, care a venit a doua zi şi l-a îndopat cu medicamente de dureri de stomac.

Până la urmă a trebuie să meargă la Găieşti, la spital. Pentru câteva zile, credeau toţi. Nu avea să se mai întoarcă niciodată în sat. Primii aproape nouă ani i-a petrecut prin spitale, fiind operat de opt ori. Pe urmă problemele vieţii l-au ţinut deoparte de satul natal.

Îi plăceau animalele, plantele. Îi plăcea pădurea. Îi plăceau florile, ăi plăceau fructele. Le-a luat cu ele în suflet peste tot pe unde l-a plimbat soarta, cu gândul mereu la satul natal.

Motto:
„Dacă nu făceam puşcărie rămâneam un filfizon toată viaţa”
Alexandru Paleologu

DOAMNE FEREŞTE DE MAI RĂU

Majoritatea oamenilor sunt tentaţi că categorisească astfel lucrurile încât unele să fie numai pozitive iar altele numai negative. Personal nu sunt de acord cu acest principiul şi consider că în orice lucru aparent negativ pot fi aspecte pozitive după cum, într-un context dat, o serie de lucruri pozitive îşi arată şi laturile negative, odată cu trecerea timpului.

Sunt cunoscute multe cazuri de oameni care s-au realizat în viaţă într-un mod de excepţie într-un domeniu sau altul, germenii activităţii respective apăr5ând în condiţii cu totul neprielnice ca război, lipsuri materiale, momente dificile cauzate de pierderea unor persoane apropiate etc.

Îmi amintesc o întâmplare petrecută cam cu zece ani în urmă într-o perioadă de mari restricţii economice, şi nu numai. Fuseseră

scose toate autobuzele din zona comunelor limitrofe Bucureştiului. Veneam de la ţară cu soţia şi aveam de mers pe jos, cu bagajele în mâini, mai bine de cinci kilometri până la Buftea, de unde aveam de schimbat autobuze ţi tramvaie. Soţia bombănea, ca toate soţiile:

– Alţii au maşini şi merg ca boierii.

– Lasă mami, e bine şi aşa. Doamne fereşte de mai rău.

– Ce dracu poate să fie mai rău decât să mergi mai mult de cinci kilometri pe jos cărând bagaje în ambele mâini?

După câteva minute a început să plouă.

– Vezi că se poate şi mai rău?

Nu a răspuns. Mutându-şi ambele bagaje într-o mână se chinuia cu cealaltă să ţină umbrela.

Ulterior aveam să aflu că autobuzele au fost scoase „la cererea oamenilor muncii" pentru a se asigura forţa de muncă necesară la CAP-uri. Multe dintre exagerările acelor timpuri întâi se făceau şi apoi se afla că au fost cerute de către un grup de „oameni ai muncii".

Pentru Alexandru se poate spune că plecarea la spital a însemnat încheierea unei copilării care şi aşa, numai copilărie nu s-a putut numi. Această plecare a însemnat deschiderea unei noi perioade din viaţa sa, o perioadă lungă şi grea. O perioadă în care, comparativ cu cea de dinainte, a fost înlocuită o categorie de suferinţe cu alta, suferinţele fizice produse de boală. Nu

se poate spune că suferinţele psihice au dispărut cu totul, pentru că orice boală fizică poartă după sine o componentă psihică legată de nesiguranţa unui viitor şi de fenomenul de izolare. Golul produs în viaţa sa prin eliberarea de muncile din sat a fost umplut cu activităţile şcolare şi cititul. În toată această perioadă şcoala şi spitalul au fost instituţiile de care s-a legat existenţa sa.

A ajuns la spitalul din Găieşti într-o luni şi credea că se va întoarce acasă în aceeaşi zi. Cu greu a trebuit să accepte, în gând, pentru că oricum cu depindea de el, ideea că va trebui să rămână acolo până miercuri. Era pentru prima dată într-un spital. Din auzite mai ştia câte ceva de la fratele lui, care mergea des, pentru o lună sau trei luni, la diferite sanatorii pentru a se trata de poliomielită.

Spitalul din Găieşti suferea şi el de boala, de care suferă aproape toate spitalele din localităţile aflate la distanţă de Bucureşti: navetismul. Aproape toţi medicii făceau naveta şi erau mai atenţi la mersul trenurilor decât la bolnavi.

Aşa stând lucrurile un medic grăbit, a pus gips fără vată, sau cu prea puţină vată, peste glezna lui Alexandru. În două zile toată partea piciorului cuprinsă în gips era neagră, iar durerile insuportabile. Acelaşi doctor a dat gipsul jos peste câteva zile şi a făcut mai multe incizii în zona infectată, de unde a ţâşnit puroiul la câţiva metrii.

Moralul i-a mai fost ridicat de un bătrân simpatic, care la cei optzeci de ani ai săi era internat pentru o operaţie de hernie. Moşul făcuse destul de multă agitaţie prin spital – de două ori fusese programat la operaţie, de două ori refuzase să se supună motiv că în zilele respective erau sărbători religioase. În final a găsit o zi cu o sărbătoare de mai mică importanţă, s-a operat, s-a vindecat şi a plecat cu bine acasă spre regretul tuturor celor din salon.

Bătrânul, împreună cu un pădurar, internat în spital în urma unei bătăi zdravene primite de la ţiganii pe care îi prinsese furând lemne din pădure, constituiau sursa de informaţii a secţiei chirurgie. Aflau tot, ştiau tot şi comunicau mai departe.

Într-una dintre săptămânile următoare, pădurarul a abordat-o pe mama lui Alexandru.

– Eşti mama băiatului de la salonul doi, cu glezna lovită?

– Da.

– Făi femeie, fă ceva şi ia copilul de aici că ăştia vor să-i taie piciorul. I-am auzit au vorbind în sala de pansamente că vor să i-l taie, că s-a cangrenat.

Pe moment mamei i-au dat lacrimile, nemaiputându-l urmări pe pădurar, care continua să vorbească. Ideea i s-a fixat în minte, plecând din spital cu convingerea că trebuie să facă ceva.

Când a ajuns acasă tatăl era la bufet, beat. De obicei nu risca să meargă după el în

asemenea situaţii, riscând să fie bătută în public. Însă de data aceea era prea plină de supărare pentru ce aflase la spital şi de indignare pentru nepăsarea soţului privind necazurile familiei. A mers după el la bufet.

– Măi nenorocitule. Tu stai aici şi bei iar copilului tău o să-i taie piciorul în spital.

Bărbatul nu a reacţionat violent. Şi-a dat seama că problema e gravă şi, deşi era beat, a mers acasă fără să facă prea mult scandal. S-a dus la Piteşti la Maria, fata cea mare, care tocmai era la o şcoală de asistente medicale, având-l ca profesor pe un foarte bun medic ortoped, Paul Popescu.

Acesta a sfătuit-o să găsească o modalitate de a-l aduce pe Alexandru la spitalul din Piteşti, unde şansele de reuşită erau oricum mai mari. Nu era simplu. Doctorii de la Găieşti nu vroiau să-i dea drumul din spital. Erau conştienţi de partea de vină care le revenea şi nu doreau ca aceasta să se afle în exteriorul spitalului.

De data aceasta firea dură a tatălui a fost salvatoare. Şi-a pus în gând ca într-o zi de vizită, când aveau acces în spital, să-l scoată pe Alexandru de acolo fără acte, fără ştirea medicilor. Şi a şi făcut-o.

Ajungând la Piteşti, a fost internat la secţia de ortopedie, condusă chiar de doctorul Paul Popescu. Acesta, încă de la început, i-a explicat că boala e gravă, că piciorul va fi salvat, dar în urma unei perioada îndelungate de timp.

A început cu un tratament general în vederea pregătirii pentru operaţie, care urma, în viziunea doctorului, să rezolve în mare parte problema. Nu a fost să fie aşa. Boala s-a dovedit mult mai puternică.

Operaţia a fost făcută cu puţin timp înainte de Crăciun iar Alexandru, care nu-şi pierduse optimismul, credea că după Anul Nou se va întoarce acasă.

În perioada dintre Crăciun şi Anul Nou a început să aibă din nou dureri mari, similare cu cele de la început, când nu avea piciorul în gips. Curios, dar doctorul – care urmărea zilnic evoluţia postoperatorie – era optimist şi spunea că operaţia merge bine. Şi aşa era, doar că se deschisese un nou focar de infecţie pe partea opusă a piciorului ceea ce doctorul nu avea cum să vadă prin mica fereastră practicată în gips în jurul operaţiei.

Durerile insuportabile au făcut ca în ziua de Anul Nou doctorul Paul Dorian, nou venit în spital, medic de gardă în acea zi, să analizeze mai profund situaţia şi să decidă tăierea gipsului. Descoperind infecţia din partea opusă operaţiei a hotărât pe loc că trebuie efectuată a doua intervenţie. Dar era sărbătoare, majoritatea salariaţilor spitalului erau liberi, sala de operaţie era închisă, farmacia era închisă.

Doctorul a decis că trebuie totuşi făcut ceva. A improvizat o masă de operaţii în sala de pansament şi, împreună cu asistenta de la sala de

operaţii – şi ea de gardă – a pregătit operaţia. Instrumente au găsit în sala de pansamente, precum şi ceva antibiotice de uz general. Nu s-au găsit anestezice şi, spre disperarea lui Alexandru, operaţia s-a efectuat pe viu, dându-i-se să strângă nişte prosoape între dinţi şi mâini.

Atât de mari fuseseră suferinţele anterioare, încât după incizia în punga de puroi durerile scăzuseră. Manevrele cu bisturiul, foarfeca şi pensetele pe rană deschisă aproape că nu-l mai jenau. Imediat după operaţie pe Alexandru l-a cuprins un somn lung de 24 de ore.

Viaţa din spital avea şi micile ei momente hazlii, care îi făcea să mai uite de necazuri.

La un moment dat, în salon au adus doi puşcăriaşi, unul cu ambele picioare, iar al doilea cu ambele mâini rupte, care erau păziţi permanent de gardieni transferaţi acolo de la închisoare. Unul dintre ei fusese închis pentru că atacase chiar salvarea acelui spital. Accidentarea lor se produsese pe un şantier de construcţii din oraş, când pe schelă fiind, îşi făceau masaj călcându-se pe spinare unul pe celălalt. La un moment dat s-a rupt schela cu ei şi au căzut de la etajul trei. Au fost aduşi la spital cu aceiaşi salvare pe care unul dintre ei o atacase.

Cei doi erau ajutaţi de copii din salon, care le făceau mici servicii, absolut necesare în situaţia în care se aflau, dar care le provocau şi o serie de neplăceri. Pornirea naturală a copiilor

spre joacă, pornire dublată şi de faptul că datorită mâinilor şi picioarelor rupte, nu-i puteau pedepsi, îi enerva pe puşcăriaşi.

Dorel, un băiat cu ambii umeri luxaţi în urma încercării unui felcer de ţară de ai face respiraţie artificială după o uşoară intoxicaţie cu otravă de şoareci, era cel mai zdravăn dintre copiii din salon şi cel mai pus de şotii în relaţiile cu puşcăriaşii.

– Măi ţâncule, strigă Ion, cel cu mâinile rupte către Dorel, la puţin timp după venirea în salon. Mâinile erau unite între ele printr-un corset care-l îmbrăca practic în gips de la brâu în sus, cu excepţia capului.

– Ştii tu ce mă doare pe mine cel mai tare?

– Nu ştiu, nene.

– Mă doare că nu mai pot fuma.

– Şi ce să-ţi fac eu, nene?

– Păi să-mi găseşti o ţigară, căci ele mele nu ştiu pe unde au rămas de când m-am accidentat.

Amândoi au constatat mai târziu că nu găsirea unei ţigări era cea mai grea treabă, ci fumatul ei, deoarece Ion nu putea nici aprinde şi nici fuma. Dorel devenise angajat în efectuarea operaţiunilor ajutătoare privind fumatul lui Ion. Cu timpul i-au venit idei şi la fiecare aprindere de ţigară îi apropia atât de mult chibritul de faţă, încât după un timp, doar o mică parte din mustaţa stufoasă a lui Ion a mai rămas nearsă.

Spre sfârşitul anului, cum se întâmpla de obicei în acele vremuri, s-au făcut graţieri, fiind eliberaţi şi cei doi. Singura modificare a fost că au plecat gardienii care îi păzeau. Pentru cei din salon era mai rău, nu mai avea cine să le facă cumpărături din oraş.

Cei doi au rămas în spital în continuare să îşi ispăşească până la capăt pedeapsa dată de dumnezeu. Ceauşescu îi iertase.

A mai apărut după un timp şi o altă schimbare în salon. Dorel a fost înlocuit de tatăl său, care, venind să-şi ia copilul acasă, s-a împiedicat pe scările spitalului şi şi-a rupt un picior. Aşa de soarta!

Doctorul Paul Dorian, care se apropiase sufleteşte de Alexandru după operaţia făcută în ziua de Anul Nou, venise de la un sanatoriu de boli osoase de la Neptun. Era un om bun, blând, înţelegător. Ştia că boala lui Alexandru necesită timp îndelungat de tratament, iar problema care se punea era ce face cu şcoala. La Piteşti nu exista posibilitatea efectuării şcolii în paralel, aşa că s-a gândit ca după o stabilizare relativă a bolii, să-l transfere pe Alexandru la un sanatoriu de pe litoral cu posibilităţi de urmare a şcolii. Aşa s-a şi întâmplat până la urmă. Alexandru a fost mutat la un sanatoriu de boli osoase la Mangalia unde, în paralel cu tratamentul, făcea şi şcoală şi unde cu intermitenţe a stat aproape opt ani.

La sosirea în sanatoriul din Mangalia, ca la orice internare într-o colectivitate de copii, a fost repartizat într-un pavilion special de carantină pentru trei săptămână. Din nefericire pentru el, cu o zi înainte de expirarea celor trei săptămâni, a fost adus un băiat bolnav de pojar. Acest fapt, conform regulilor, i-a prelungit şederea în carantină până ce toţi copii din colectivitate, care nu suferiseră anterior, au făcut această boală. Aşa a pierdut şi trimestrul al doilea de şcoală, după ce îl pierduse pe primul la Piteşti, fiind în mare pericol să rateze anul şcolar, clasa a şaptea.

După mutarea în acelaşi salon cu copii de vârsta lui, unde se făcea în acelaşi timp tratamentul şi şcoala, o întâmplare care l-a ajutat să câştige totuşi, acel an de şcoală.

La o oră de anatomie profesoara a pus o întrebare la care nu a putut răspunde nici un elev din clasă. Alexandru, care cunoştea răspunsul, pentru că tot timpul avusese cărţile cu el şi citise singur, a ridicat mâna, dar imediat şi-a retras-o, realizând că el nu este înscris la cursuri în acel an. Profesoara l-a observat şi i-a cerut să răspundă, totuşi. Mulţumită de răspuns, această profesoară, aflată în pragul pensionării, Elena Câşlaru, a insistat mult la forurile de decizie din învăţământ şi a obţinut aprobările necesare pentru ca Alexandru să recupereze anul şcolar în trimestrul al treilea, dând toate lucrările şi tezele restante câr şi pe cele ale trimestrului trei, odată cu ceilalţi colegi.

Alexandru a obţinut un rezultat de excepţie, nu doar recuperând tot anul ci şi luând premiul întâi, ca de altfel în toţi anii cât a învăţat la Mangalia.

Acest rezultat i-a ridicat mult moralul, ceea ce conta mult şi în plan medical.

După această reuşită, relaţia cu profesoara Câşlaru a rămas foarte apropiată, până la absolvirea liceului, când tot în sanatoriu fiind, Alexandru a dat examen de admitere şi a intrat la Facultatea de Electrotehnică din Bucureşti. Profesoara Câşlaru, care se pensionase între timp, s-a supărat foarte tare când a aflat. A luat-o ca pe un afront personal. Tot timpul susţinuse la ore că dezvoltarea germenilor cancerului este favorizată de prezenţa câmpurilor electromagnetice şi cine lucrează în domeniu este permanent periclitat. Avea o pornire înnăscută spre exagerare, spre înlănţuirea unor posibile întâmplări în aşa fel încât rezultatul să fie totdeauna catastrofal. Era foarte pretenţioasă cu elevii din punctul de vedere al disciplinei, la note fiind destul de darnică. Avea pretenţia ca la intrarea dânsei în clasă elevii să stea smirnă la locurile lor. Odată, doi colegi, Mitică Staicu şi Cristi Petrescu se jucau în pauză cu pernele, clasa fiind salonul de spital. Cristi avea patul chiar lângă uşa de la intrare, iar Mitică, la unul din capete. Se apropia intrarea profesoarei Câşlaru şi perna lui Cristi se afla la Mitică, care a gândit: „Dacă merg să-i duc perna mă prinde

pe drum şi mă încarc de doamne ajută. Mai bine o arunc şi scap mai repede.”

Exact în acel moment a intrat profesoara şi perna era gata să-i pice în cap.

– Ce faci, Staicule? De ce arunci cu perne? Azi arunci cu perna mâine cu un cuţit, Staicule, si dacă acel cuţit loveşte pe cineva, devii criminal, Staicule!

Mitică făcea feţe-feţe.

– Te rog Staicule să nu mai apari în faţa mea, să-mi menajezi nervii şi-ţi dau numai note de zece.

La un asemenea deznodământ fericit, Mitică nu s-ar fi gândit niciodată. A şi plecat, chiar de la cea oră. Ora viitoare, iar nu a venit şi aşa mai departe. El îşi luase rolul în serios în privinţa menajării nervilor profesoarei, până la un moment dat, când în timpul orei de la care lipsea, a fost prins jucând ping-pong într-o clasă vecină şi valul de reproşuri a început din nou. Norocul lui a fost că s-a vindecat şi a plecat din sanatoriu.

După mai bine de doi ani de stat prin spitale, boala lui Alexandru s-a ameliorat şi a plecat în vacanţă pentru câteva săptămâni acasă. Vedea din nou câmpul, pomii plini cu fructe, lanurile de grâu şi de porumb, imagini care parcă dispăruseră de tot din memoria sa. Hainele cu care venise la sanatoriu nu i se mai potriveau. A trebuit să cumpere altele.

Acasă situaţia se agravase, cele două tabere se separaseră şi mai tare, tatăl său împotriva întregii familii, neexistând practic nici o posibilitate de intermediere a acestei dispute.

Cel mai recent scandal era legat de împiedicarea sorei sale Nina de a merge la Bucureşti pentru a susţine examenul de admitere la facultate. Pesemne tatăl începuse să-şi dea seama că datorită atmosferei de acasă copiii or să plece cu toţii şi o să rămână singur.

Dacă înainte se bucura de succesele copiilor, lăudându-se de câte ori avea prilejul, de la un timp acestea nu-l mai încântau, văzând în ele un mod prin care copiii îşi pregăteau evadarea din acest univers greu de suportat.

Până la urmă Nina a reuşit să plece de acasă şi să urce în autobuz, ajutată fiind de un om ce se afla întâmplător în staţie, pentru că tatăl a alergat-o până acolo, încercând s-o oprească. A intrat la Facultatea de Mecanică fiind primul membru al familiei absolvent de studii superioare.

În acea vară bătrânul a încercat să-l folosească pe Alexandru drept intermediar între el şi restul familiei, bazându-se pe absenţa îndelungată şi ruperea relativă a acestuia de problemele familiale. A reuşit să facă acest lucru timp de câteva săptămâni după care, încercând să fie obiectiv, i-a spus tatălui său câteva lucruri, care l-au supărat în asemenea hal că seara s-a

îmbătat, a făcut scandal monstru, l-a ameninţat pe Alexandru că-l taie cu toporul.

Situaţia a evoluat atât de neplăcut încât a trebuit să plece de acasă. În plus s-a agravat şi boala aşa că s-a întors la Mangalia mai repede decât îşi propusese. A plecat bucuros la sanatoriu, cu toate suferinţele fizice pe care ştia că urma să le îndure. Era mai bine la spital decât acasă.

Paralelismul spital-şcoală, avea o serie de aspecte interesante. Era ceva obişnuit ca profesorii să intervină la medici, să ceară anumite înlesniri pentru unii elevi. Profesorii erau mai apropiaţi de copii decât în condiţiile unei şcoli obişnuite, de multe ori le făceau cumpărături din oraş, luându-le de multe ori chiar ţigări şi bere, evident fără ca doctorii să ştie.

În acelaşi timp doctorii interveneau la profesori în problemele de şcoală solicitându-le să fie mai indulgenţi cu cei care trebuiau să facă faţă unor tratamente dureroase. Se ajunsese până acolo încât asistentele medicale distribuiau elevilor fiţuici în timpul lucrărilor sau tezelor, pe post de „medicamente”, acestea fiind făcute de elevii din clasele mai mari, care vedeau subiectele prin geam, de pe terasă.

Erau destule abateri de la regimul şcolar, chiar în condiţiile de spital. Existau cazuri de exmatriculări din motiv de absenţe pentru elevi care lipseau de la ore chiar dacă nu puteau părăsi

incinta sanatoriului. Existau corijenţi şi repetenţi. Apăreau şi în spital destule motive care să-i sustragă pe copii de la activitatea şcolară utilizând apoi, toată gama de tactici valabile în şcolile normale, pentru a ieşi cu faţa curată din confruntarea cu câte un profesor mai exigent.

Într-o duminică seara, după ce ascultase toată după amiaza meciurile, Amariei – un moldovean vesel – făcându-şi ordine prin cărţi zise cu surprindere:

– Văleu, am uitat că avem mâine geografia. Şi este o lecţie lungă a dracului, vecinii URSS-ului. Oricum, nu am nici un chef acum să învăţ ceva. Doar nu m-o asculta tocmai pe mine!

– Pune mâna şi învaţă mă, puturosule că ai timp, doar nu ai de muls caprele ca la tac'tu acasă, se auzi bombăneala caracteristică vecinului său de pat, Drumea.

– Nu am vorbit cu tine bă, clăpăugule. Stai blând acolo că poate-ţi ard şi-o labă. Îşi convine că Dinamo al tău a bătut (era vorba de Dinamo Bucureşti) şi al mau a făcut pe el (era vorba de Dinamo Bacău care luase bătaie acasă).

A doua zi, profesoara de geografie, cum a venit, l-a luat la întrebări:

– Amariei! Cum ai scăpat tu, primul la catalog, până acum, doar cu o notă?

Toţi din clasă abia îşi ţineau râsul.

– Eu ştiu, tovarăşa profesoară? Mai lăsaţi-mă scăpat până data viitoare că tare supărat am

fost ieri şi nu am putut să mă concentrez pe geografie.

– Nu, Amariei. Este o lecţie frumoasă, iar tu care eşti de lângă graniţa cu URSS bănuiesc că eşti favorizat răspunzând la această lecţie. Dă-i drumul.

Pe un ton foarte solemn şi rar Amariei începe.

– Uniunea … Republicilor … Sovietice … Socialiste se mărgineşte la nord-vest cu … Finlanda. Uniunea … Republicilor … Sovietice … Socialiste se mărgineşte la vest cu Republica … Populară … Polonă. Uniunea … Republicilor … Sovietice … Socialiste se mărgineşte la vest şi cu Republica … Socialistă … Cehoslovacia. Uniunea … Republicilor … Sovietice … Socialiste se mărgineşte la vest şi cu Republica … Populară … Ungară.

Şi tot aşa, vorbind foarte rar şi repetând cu exces de zel denumirile complete ale statelor respective, au trecut minute bune, făcând-o pe profesoară să-i mulţumească şi să treacă la altul, înainte de a ajunge în zona multora dintre vecinii URSS-ului pe care Amariei nu-i mai ştia.

Doctorii şi profesorii păreau a-i înţelege pe copii mai bine din latura opusă celei de care se ocupau în mod oficial. Dacă profesorii erau mai mulţi şi se schimbau mai des pentru secţia aceia care cuprindea de la clasa a cincea până la clasa a douăsprezecea, doctorii erau doar doi. Unul era şeful secţiei, doctorul Zia Reşid, turc de

origine. Fiecare nou venit îşi făcea la început o imagine negativă asupra lui imagine care se schimba în bine, aproape inevitabil, pe măsură ce-l cunoştea mai bine. Era acel gen de om direct, care spunea lucrurilor pe nume, fără ocolişuri şi de obicei le spunea foarte tare, fapt ce pe mulţi îi deranja. Ulterior, vedeai în ele pe omul cu un suflet bun, care înţelegea comportarea, necazurile şi bucuriile vârstei copiilor din acea secţie. Nu fusese niciodată căsătorit şi nu avea copii. Trăia împreună cu cele două surori ale sale, dintre care cea mai mică avea doi copii. Avea să plece definitiv în Turcia, după familia sorei sale mai mici, fiind foarte ataşat de cei doi nepoţi.

După plecarea în Turcia, venea în fiecare vară şi îşi petrecea concediul la Mangalia. Povestea despre viaţa sa din Turcia. Familia sorei sale se mutase în Germania. Tot singur rămăsese. Deşi era medic primar cu o bogată experienţă în chirurgie, nu l-au angajat de la început medic. Lucra ca medic, făcea multe operaţii, dar era plătit ca asistent şi în paralel dădea nişte examene pentru a i se recunoaşte titlul de doctor.

Apoi n-a mai venit în Mangalia şi s-a auzit că a murit, chiar în ziua când organiza o mică petrecere pentru a sărbători recunoaşterea titlului de doctor, moarte survenită în condiţii necunoscute.

Viaţa petrecută în spital o perioadă aşa lungă, la o vârstă când se formează

personalitatea omului, putea fi privită din mai multe puncte de vedere, nu toate aspectele fiind neapărat negative, cum ar fi de aşteptat într-un spital.

Să ne gândim numai la timpul liber de care dispuneau, fiind eliberaţi de orice alte obligaţii pe care normal le mai au copii în orice familie. În acest timp, în afara îndatoririlor şcolare, citeau cărţi din biblioteca sanatoriului, ziare, reviste. Nu era publicaţie în România acelor ani la care cineva din acel salon să nu fie abonat, citindu-le toţi, împrumutându-le unul de la altul. Şi că le citeau, nu era totul, le comentau, le discutau, le întorceau pe toate părţile. Apoi, erau pasiunile specifice vârstei. Nu se ştie de unde, dar erau cunoscute adresele aproape ale tuturor actorilor şi cântăreţilor celebri din întreaga lume, purtându-se o intensă corespondenţă pentru obţinerea de autografe, afişe, discuri etc.

Alexandru, insistent cum era în tot ce făcea, reuşise să-şi facă una dintre cele mai bogate colecţii, având fotografii cu autografe de la The Beatles, Elvis Presley, Adriano Celentano, Udo Jürgens, Pierre Brice, Roger Moore, Claudia Cardinale, Brigitte Bardot, Jean Marais, Jean Paul Balmondo, ca să-i enumerăm numai pe cei mai renumiţi. Dar de cea mai mare atenţie se bucura din partea sa discul şi autograful primit de la Salvatore Adamo, de departe cântăreţul său preferat, cu al său cântec, care făcea vogă pe litoralul românesc, „Fetele de la malul mării”.

În afara acestor activităţi, distractive să le zicem, el îşi umplea cea mai mare parte a timpului rezolvând probleme de matematică şi fizică din diferitele culegeri pe care le găsea la bibliotecă, sau pe care le aduceau profesorii. Depăşise mult cadrul manualelor la aceste două discipline, precum şi nivelul a ceea ce se preda la orele de şcoală.

De asemenea era „măria sa" televizorul, care era atât un mod frecvent de petrecere a timpului liber dar şi un important instrument educaţional, pe care doctorul Zia îl folosea ori de câte ori se făcea o boacănă mare, care presupunea pedepsirea în grup, pe o zi, o săptămână, o lună sau chiar mai mult. Era altfel să priveşti la televizor în grup, decât acasă, singur, sau în cadrul restrâns al familiei. Se crea o atmosferă cu totul aparte în jurul evenimentelor urmărite în grup la televizor. Aşa a fost marea finală a Campionatului mondial de handbal de la Paris din 1970, dintre România şi Germania de Est, pe care a câştigat-o România, după două rânduri de prelungiri. Meciul în sine dar şi comentariul excepţional al lui Cristian Ţopescu, ajuns la apogeu cu ocazia acestui meci, a încălzit inimile acestor copii izolaţi de lume.

Au fost, de asemenea, primele ediţii ale Festivalului de muzică uşoară de la Braşov, dintre care cea câştigată de Luminiţa Dobrescu l-a încântat mult pe Alexandru. Era cântăreaţa sa favorită, despre care aduna tot ce apărea în

presă: comentarii, fotografii, afişe de la spectacolele la care participa etc.

Era întrecut însă, de Puiu, un coleg de salon, care avea o pasiune cu totul ieşită din comun pentru Margareta Pâslaru. Strânsese peste o mie de fotografii apărute peste tot, fel de fel de comentarii decupate din ziare şi reviste, orice avea ceva comun cu cântăreaţa sa favorită. Acest coleg, nu se ştie din ce motiv, nu continuase şcoala după clasa a opta, deşi avea posibilitatea s-o facă şi era un băiat foarte inteligent. Stătea în acelaşi salon cu cei de vârsta liceului. Avea un talent deosebit la lucrul de mână, făcând veioze, abajururi şi alte obiecte de artizanat. Era bolnav de paraplegie, o boală care îi luase picioarele, fiind nevoit să stea numai în pat sau să se deplaseze cu căruciorul. A plecat din sanatoriu după mai bine de zece ani, la Brăila, oraşul său natal, unde a deschis un atelier de artizanat, a obţinut o motocicletă pentru invalizi şi s-a descurcat din munca sa. Când totul părea că merge bine pentru el, a avut un stupid accident de circulaţie, în urma căruia a murit.

Pentru Alexandru viaţa în această colectivitate a însemnat mult. Şi-a făcut mulţi prieteni adevăraţi, cum numai în condiţii grele se pot face. Aici a mâncat pentru prima dată în viaţa sa ciocolată şi tot pentru prima dată şi-a sărbătorit ziua de naştere. Dar ceea ce a contat cel mai mult, a fost că a citit şi a învăţat foarte mult. Pentru el, ca şi pentru mulţi alţii, teama de plictiseală a însemnat motorul unei activităţi

care i-a creat o cultură generală, ce a stat la baza multora dintre rezultatele bune obţinute ulterior. Cred că tema „plictiseala – motor al civilizaţiei” ar trebui dezvoltată mai mult, cunoscut fiind că în multe cazuri, mari oameni de cultură au deschis noi drumuri, împinşi spre acea activitate în anumite momente ale vieţii lor, de plictiseala cauzată de obligativitatea petrecerii unor perioada îndelungate de timp în condiţii nu tocmai plăcute.

Acestea erau căile regulamentare, să le spunem aşa, de umplere a timpului la sanatoriu.

Dar timpul care trebuia umplut, pentru nişte persoane care nu efectuau nici o activitate ce presupune efort fizic, era lung. Nu este uşor nici să dormi, dacă nu ai somn. Existau însă o serie de alte căi de umplere a acestuia, care se pedepseau, când erau depistate, fie individual, dacă era implicată numai o singură persoană, fie în grup, dacă erau mai mulţi participanţi. Pedepsele individuale erau tunsul la piele, interzicerea desertului la masa de prânz, anunţarea părinţilor sau, cea mai dură dintre ele, ieşirea disciplinară din sanatoriu.

Pedepsele în grup cuprindeau pe toate cele enumerate ca pedepse individuale plus cea a interzicerii televizorului şi filmului, film ce se dădea odată pe săptămână. Perioada pedepsei era mai scurtă sau mai lungă, funcţie de gravitatea faptei săvârşite.

Dintre toate variantele neregulamentare de petrecere a timpului liber, în sanatoriu, cea mai nevinovată şi mai des întâlnită era locul de ping-pong pe tabla aşezată deasupra catedrei, ce se întâmpla de regulă în timpul orelor de somn, utilizând drept palete coperţile cartonate ale cărţilor. De atunci Alexandru a căpătat o mare dexteritate la acest sport. Era un campion local.

În salonul lor, un mod de încălcare a regulamentului, care devenise regulă, era mâncatul noaptea, dar nu le primele ore după ce se dădea stingerea ci, de cele mai multe ori, târziu, după miezul nopţii. Se dădea mâncare la sanatoriu de trei ori pe zi dar parcă nu era aşa de bună ca cea pe care şi-o preparau ei singuri, noaptea. După miezul nopţii, de când se făcea tratamentul de noapte şi până la şase, când se făcea tratamentul de dimineaţă, nu călca picior de salariat al sanatoriului prin saloane. Mirosul nu avea pe cine să deranjeze, la această activitate participau toţi din salon, iar până la saloanele învecinate nu ajungea. Mâncarea obişnuită era peştele fript pe grătar improvizat care se punea pe reşou – de regulă, găteau guvizi, cumpăraţi, cu douăzeci de lei şirul, de la chirhanaua ce se găsea chiar în incinta sanatoriului, pe malul mării. Mai mâncau şuncă cu ceapă, pe care le primea fiecare de acasă sau conserve şi pateuri, pe care le cumpărau din oraş profesorii. În timpul verii, toate acestea erau însoţite de garnitură de ardei copţi şi salată. Aici a mâncat Alexandru pentru prima dată salată de usturoi şi

asta nu pentru că aceasta ar fi cine ştie ce bunătate, ci pentru că Răboj, un coleg de salon, când a fost la furat din curte, fiind noapte a luat din greşeală usturoi în loc de ceapă. Când s-a întors Răboj, Puiu fredona melodia Margaretei Pâslaru „Ce bine ar fi” iar Amariei foarte mucalit de felul său, observând greşeala, a continuat,

– Ce bine ar fi fost dacă ai fi luat şi ceapă …

Dar salata de usturoi a fost bună şi după aceea sarcina lui Răboj a devenit mai uşoară luând la rând, fără a-şi mai face probleme cu alesul.

Într-o noapte era de gardă doctorul Marinescu, un om mic de statură, slab, chel şi rău. Probabil de aceia avea şi insomnii. Umbla la ora unu noaptea prin sanatoriu. Camera de gardă era undeva departe, în altă clădire, în clădirea unde era amenajat pavilionul special pentru carantină, aşa că era puţin probabil să fi văzut sau să fi auzit ceva. Cert este că, atunci când masa era în toi şi toţi participanţii erau atenţi la schimbul ştafetei de tacâmuri, lingurile şi furculiţele nefiind suficiente, cine apare în uşa salonului? Doctorul Marinescu.

– Ce faci la ora ceasta? Ce este aici, cârciumă?

Ghiţu, vecinul de par al lui Alexandru, „maestrul de ceremonii”, maestrul bucătar şi în general sufletul acestui grup s-a oprit din

mâncat, s-a învineţit la faţă, cum se făcea el ori de câte ori se enerva:

– Ascultă domn'e, dumitale ţi-ar plăcea să te deranjeze cineva la masă?

– Cum de-ţi permiţi să discuţi aşa cu mine, un puţoi ca tine!

– Ba puţoi eşti dumneata, un puţoi bătrân.

S-a terminat cu masa în acea noapte. Dar şi cu somnul. În noaptea aceia nu a dormit nimeni. Toţi se gândeau la ce avea să urmeze a doua zi, după cearta ţigănească între Ghiţu şi doctorul Marinescu.

Ghiţu era un băiat cu suflet de aur. Era de prin zona Bihorului. Venise la sanatoriu cu o infecţie profundă la călcâi, ajunsă până la osul spongios al călcâiului, o boală similară cu a lui Alexandru. Băiatul suferea de pe urma unei greşeli medicale, făcute cu ocazia unei operaţii. La anestezie i-au injectat în coloana vertebrală un medicament alterat ceea ce a dus la o infecţie la măduvă şi, în final, la întreruperea comunicaţiilor nervoase şi paralizarea picioarelor. A murit până la urmă de o boală de rinichi cauzată de statul îndelungat în poziţia pe spate.

Doctorul Marinescu a scris totul în raportul de gardă. S-a discutat cazul în şedinţa de gardă, ce avea loc în fiecare dimineaţă la directorul sanatoriului, cu participarea tuturor şefilor de secţii.

Doctorul Zia era, pe de o parte, supărat, cazul se petrecuse în secţia lui, pe de altă parte vizibil distrat, probabil imaginându-şi cum s-au petrecut lucrurile. În sinea lui îi dădea dreptate lui Ghiţu. A venit în salon imediat după terminarea şedinţei. Nu se ştia exact care erau relaţiile lui cu relaţiile lui cu doctorul Marinescu, fiind pe poziţii egale acesta din urmă fiind tot şef, la o altă secţie. Se bănuia a fi proaste, fiind firi total opuse.

– Bine măi, mă puneţi într-o situaţie de tâmpit în faţa întregului sanatoriu? Ghiţule, cum ai putut să te comporţi aşa?

– Domnule doctor, …, să vedeţi eu …

– Ce să văd, mă? Ca idee, eu sunt de acord cu tine referitor la ce i-ai spus lu' Marinescu, dar nu tu erai ăla care să i-o spui şi nu la miezul nopţii. Nu am ce să-ţi fac. S-a hotărât! Te trimit acasă, iar pentru coi ceilalţi se suspendă televizorul pe o perioadă nedeterminată. Să vă învăţaţi minte, noaptea se doarme, nu de face chermeză.

Ghiţu a fost trimis acasă, dar după câteva luni s-a întors şi totul a fost dat uitării, consolidându-şi şi mai mult poziţia de şef al salonului.

La întoarcere, Ghiţu a adus cinci sticle de un litru de pălincă pentru doctor şi o jumătate pentru colegi. Atunci a băut Alexandru pentru prima dată palincă dintr-o singură gură, chiar înainte de a veni asistenta cu medicamentele de

seară. Femeia a observat imediat că se înroşise tot şi nu ştia ce se întâmplase cu el. mare greşeală au făcut părinţii lui Ghiţu lăsând cei cinci litri de palincă pe mâna sa!până la urmă la doctor nu a ajuns nimic. Bineînţeles că, de câte ori se desfăcea o nouă sticlă, pe care nu o bea singur ci cu toţii, jura că este ultima, urmând ca pe celelalte să le dea doctorului.

O altă distracţie nocturnă era trecerea paravanului, la fete. La acelaşi etaj erau două saloane de fete de aceiaşi vârstă, care ziua se deplasau în saloanele de băieţi pentru şcoală. Terasa era comună, iar pe terasă, între saloanele de băieţi şi fete, era amplasat renumitul paravan. Acest paravan, deşi se prelungea cu câteva palme în afara balustradei, era uşor escaladat de băieţii experimentaţi, chiar dacă aveau gips la mâini, la picioare sau uneori chiar la coloana vertebrală. Acest drum se putea face şi pe coridor, dar trecea exact pe la uşa deschisă de la sale de pansamente, unde stătea de obicei sora de gardă.

Mai puţin frecventă decât escaladarea paravanului era escaladarea gardului sanatoriului şi ieşirea în oraş. Acesta nu era un lucru periculos în sine, care putea duce la o cădere, cum se putea întâmpla în cazul paravanului, dar era destul de periculos prin consecinţele disciplinarea pe care să le aibă, dacă erai descoperit. Prin modul cum era amplasat sanatoriul, aproape că erai invitat să faci acest pas. Într-o parte era stadionul Calatis, unde se

jucau meciurile echipei locale Marina Mangalia, care evolua în divizia C şi tot pe acel stadion se desfăşurau în fiecare an finalele Campionatului naţional de oină. Toţi microbiştii din sanatoriu vedeau aceste meciuri gratuit, de pe gardul de piatră destul de lat, pe care se putea sta la fel de comod ca şi în băncile din tribună. Era un parc frumos în jurul stadionului, care a fost apoi diminuat, odată cu construirea unui hotel, dotat cu facilităţi de tratament pentru salariaţii firmei germane Siemens, actualul hotel Mangalia. În altă parte, pe latura cea mai lungă a curţii, era plaja, unde nu trebuia decât să te uzi puţin pe picioare pentru a depăşi gardul separator ce ajungea până în apă şi erai pe plaja publică, de unde până în oraş nu mai era nici un obstacol.

Cea mai dificilă problemă pentru ieşirea în oraş o constituia procurarea hainelor, pentru că în sanatoriu, ca în orice spital, bolnavii erau permanent îmbrăcaţi în pijamale. Cei proveniţi din familii mai avute aveau mereu pijamale noi, călcate, primite de acasă, însă cei mai mulţi foloseau pijamalele sanatoriului, care nici măcar nu aveau nasturi, aveau nişte sfori, care se legau între ele, aşa fiind, probabil, mai uşor de întreţinut.

Vara era simplu. În costum de baie era simplu să te pierzi printre turiştii care treceau curent pe acea plajă între Mangalia Sud şi noua staţiune care se construise în partea cealaltă a sanatoriului, Saturn. Aceasta făcea parte dintr-un grup de staţiuni, apărut ca prin minune pe locul

fostei păduri Comorova, toate având nume de plante şi care constituiau ceea ce în limbajul local purta numele de Mangalia Nord. Nu se ştie de ce, ultima staţiune construită a primit denumirea de Cap Aurora, ceea ce a şi făcut ca în primii ani să nu prea aibă succes printre turiştii proveniţi de la ţară, care când vedeau numele acesteia scris cu litere mari pe afişele publicitare o evitau, spunând că sunt sătui de C.A. P.

Era mai dificil în afara sezonului de rezolvat problema hainelor. A fost un an, sau poate chiar mai mulţi, când a apărut o modă de pantaloni, atât pentru bărbaţi cât şi pentru femei, cu dungi verticale multicolore, similare pijamalelor. Mai toţi bolnavii îşi procuraseră astfel de pantaloni, care se puteau folosi la fel de bine şi în sanatoriu şi în oraş. A fost o modă foarte apreciată acolo. Păcat că a trecut.

De multe ori ieşitul din sanatoriu se făcea în condiţii aproape inconştiente. Este uşor de imaginat ce a simţit unul dintre doctori, când a întâlnit la barul de la ultimul etaj al noului hotel Diana din Saturn, pe unul dintre bolnavii operaţi recent, pus în gips până la brâu şi care în mod obligatoriu ar fi trebuit să stea numai în pat. Acesta făcuse articulaţii la gips, prin distrugerea parţială a acestuia în zona încheieturilor, se îmbrăcase în pantalonii dungaţi la modă şi plecase la bar.

Pe Alexandru acest duplex spital-şcoală, legat de o conjunctură anume, l-a făcut să aibă o

reală aversiune faţă de chimie. Câţiva ani s-a nimerit ca în orar chimia să fie prevăzută imediat după pauza mare, pauză în care se făceau de obicei tratamentele medicale. Lui i s-au făcut în această perioadă multe infiltraţii locale. Erau nişte injecţii care se făceau la locul unde era localizată boala, cu nişte ace lungi, pentru a putea explora cu ele toată zona bolnavă şi unde se injecta medicamentul prescris exact la locul potrivit. În toată perioada de spitalizare a făcut atâtea injecţii că se obişnuise cu ele încât pentru injecţiile normale, intramusculare, nu mai simţea nici un fel de teamă. Pentru cele care se făceau noaptea, nici măcar nu se mai trezea din somn. Însă acele infiltraţii locale erau extrem de dureroase şi nu le aştepta deloc cu plăcere. Asocierea dintre acestea şi orele de chimie, care veneau imediat după aceea, a creat în subconştientul său o aversiune faţă de această disciplină. Această aversiune avea să se accentueze mai târziu, când de acest domeniu şi-a legat numele „tovarăşa", persoană total neagreată de români, spre disperarea unor chimişti de marcă, pe care i-a cunoscut mai târziu şi care se tot întrebau oare de ce şi-a ales tocmai chimia, în fond putea să-şi aleagă orice alt domeniu.

Petrecerea unei perioada atât de lungi de timp la un loc cu o serie de băieţi proveniţi din diferite medii sociale, din diferite zone ale ţării, de diferite naţionalităţi, a însemnat o adevărată

şcoală a vieţii. Aveau lor discuţii permanent, de multe ori durând nopţi întregi.

Abia venise în pavilionul central, cu copii de vârsta sa, în salonul clasei a şaptea. Şeful spiritual al clasei era Galeş, un băiat isteţ dar cam leneş. Alexandru citea manualele de clasa a şaptea mai mult din plictiseală decât din interes, ceea ce s-a dovedit de bun augur în urma întâmplării cu profesoara Câşlaru.

Într-o lume atât de închisă, cum era cea din salon, criteriile de departajare apăreau de la elemente cu totul întâmplătoare. Un criteriu era situaţia şcolară, la care începuse să exceleze prin condiţiile deosebite în care reuşise să recupereze clasa a şaptea. Un alt criteriu era zona geografică din care proveneai. Erau bine plasaţi cei din marile oraşe, în primul rând, cei din Bucureşti. La acest criteriu era codaş. Chiar codaş rău! Era brunet bine şi i s-a zis de la început „ţiganul”.

Un criteriu important era mărimea şi conţinutul pachetelor primite de acasă, precum şi numărul banilor trimişi de părinţi.

Şi la acest criteriu stătea prost pentru că pachete primea foarte rar de acasă, acestea conţinând fructe, care se stricau pe drum, ajungând putrezite, încât ar fi preferat să nu le mai primească deloc, iar bani primea cam cinzeci de lei pe an, ajungând doar pentru cumpăratul rechizitelor şcolare.

Poziţia în clasament a echipei favorite de fotbal era şi ea un criteriu tare. Aici stătea foarte bine F.C. Argeş, echipa lui favorită s-a găsit tocmai atunci să meargă bine, câştigând şi un campionat. Mai mult, mergea bine în meciurile internaţionale. Un nucleu de jucători în jurul lui Dobrin constituia structura de bază a echipei naţionale.

Nu pornea dintr-o poziţie iniţială prea favorabilă, dar şi-o consolida mereu, în primul rând prin situaţia şcolară, prin cea financiară, câştigând bani din meditarea copiilor cadrelor medicale, care se pregăteau să dea admitere la liceu dar şi prin comercializarea eficientă a autografelor de actori şi cântăreţi pe care le obţinea printr-o corespondenţă foarte susţinută.

Mai era ceva ce învăţase acolo: că în viaţă, important este nu numai să urci, dar să te şi menţii. În anumite conjuncturi, depinzând de ei sau nu, unii colegi căzuseră în ierarhia salonului şi a clasei.

Galeş, fără să aibă nici o vină, a devenit „măgarul Galeş" după ce la limba română au auzit de existenţa nuvelei „Măgarul galeş" a unui scriitor român pe care-l studiaseră în acel an.

Pornind de la „Trei doamne şi toţi trei" Lenghen, Vişan şi Mitu au devenit „trei doamne şi toţi trei" datorită grupării lor, corelate cu lipsa de interes faţă de lecţii, deşi iniţial fuseseră băieţi silitori.

Bools, făcuse la început o figură frumoasă apărând cu un caiet gros, despre care fiecare profesor credea că îl foloseşte numai la materia lui. Toţi au rămas dezamăgiţi când au aflat că acelaşi caiet este folosit la toate materiile, iar notiţele lui reprezentau un talmeş-balmeş în care nici el nu se mai descurca.

Bârlea se făcuse rău de râs când devenise notorie încercarea sa de a scoate cu forţa cei doi dinţi în plus ai lui Ion, un băiat handicapat mintal, care stătea în acelaşi salon dar nu făcea şcoală, şi care avea un defect de dantură constând în dublarea dinţilor din faţă. Nici dinţii nu a reuşit să-i scoată, l-a şi chinuit rău de tot pe bietul Ion!

În acea mică societate, pe care o constituia acel salon, mai realizase că este bine să te fereşti de situaţiile care te pot pune într-o situaţie nefavorabilă şi că dacă nu poţi face bine este la fel de important să nu faci rău. Era un început de preocupare pentru imaginea sa.

Până în clasa a opta existau clase separate de băieţi şi fete, ceea ce le dădea mai multă libertate de expresie. Începând din clasa a noua, fiind o clasă mixtă, apăruse o restricţie în plus, privitor la limbajul folosit. Sigur, se mai scăpau din când în când. Noroc că, aveau de la cine să ia lecţii!

Într-o zi, de pildă, într-una din pauze, se afla în clasa lor tovarăşul Paraipan, intendentul sanatoriului, care se ocupa de o serie de

probleme administrative. O persoană plină de importanţă. Cristi Petrescu scapă o înjurătură. Imediat tovarăşul important s-a simţit dator să-i atragă atenţia.

– Măi băiete. Daţi-o în p... mă-si de treabă. Vorbiţi mai frumos. Nu vedeţi că e fete aici?

S-a pornit un râs general, la care s-au coalizat şi fetele, pedepsindu-l pe intrus. Din păcate, nici nu a înţeles că se râdea de el.

Discuţiile din salon urmăreau un evantai foarte larg. Una din discuţiile frecvente erau cele în care se „felicitau” reciproc reprezentanţii diferitelor zone din ţară.

Oltenii erau plini de ei, dar aplombul lor era ponderat prin prestaţiile modeste.

Ardelenii, în frunte cu Moza, viitor profesor de istorie şi Ghiţu, foarte insistenţi în „argumente”, când nu reuşeau mai îl şi pocnea pe câte unul.

Moldovenii, prin Amariei şi Adomniţei erau ciuca băşcăliilor, dar reuşeau cu mult umor să iasă din toate.

Muntenii, printre care Drumea şi Alexandru erau mai de echilibru.

Dobrogenii, prin Costin şi Liviu, ca gazde, erau supuşi la criticile tuturor celorlalţi, des făcându-se referinţe la simbolul dobrogean, „corabia deşertului” – măgarul.

Acest subiect, pe ton de glumă, se discuta şi la orele de istorie, cu profesorul Iancu, foarte

simpatic, care punea gaz pe foc prin ideile pe care le vehicula.

Moza, către Adomniţei, vecini de pat,

– Măi mălai mare, nu vezi că ţi-ai pus lopata aia udă (era vorba de mână) pe caietul meu? L-ai udat. De ce nu-ţi iei notiţe? E mai uşor să dormi.

– Bă clăpăugule, nu ştii să apreciezi valorile. Nu dorm, gândesc.

– Gândeşti, pe dracu. La ce gândeşti? La somn. La ce dracu poate gândi un cap tare ca al tău?

Se referea la faptul că Adomniţei, în mod curent, deschidea uşile dintre saloane lovindu-le cu capul, totdeauna uşile fiind cele care aveau de suferit.

– Ce tot te iei de moldoveni, interveni Amariei, mai orgolios. Cele mai multe din vârfurile culturii române sunt moldoveni. De ce nu s-au găsit Eminescu, Sadoveanu, Creangă, Enescu şi câţi alţii să se nască în Ardeal?

– Pe ăsta trebuie să-l tratez mai filozofic, zise Moza. Ăsta e cu principii. Bă plăvane, continuă el, ai văzut în viaţa ta multe lanuri cu porumb? ai văzut că unele sunt uniforme, cu toate plantele la fel, sănătoase, frumoase, iar altele sunt pline de buruieni, vai de capul lor, dar în mijloc, din loc în loc, câte unul este mare, ca şi cum ar suge seva tuturor celorlalţi?

– Da, şi ce-i cu asta?

– Ăştia din urmă sunt moldovenii.

Amariei a tăcut. Pe moment nu a găsit nici un răspuns. Chiar Alexandru a rămas surprins de comparaţia lui Moza. Avea să-şi amintească de comparaţie mult mai târziu, în perioada de maximă criză comunistă, când surogatele cu soia căpătaseră o poziţie anume în conştiinţa românilor. Era în tren, mergea pe lângă un lan de soia, prin care ici colo era câte un fir de floarea soarelui, apărut ca din întâmplare. Asista la o discuţie în tren.

– Ce îţi sugerează imaginea câmpului ăsta? întreba unul dintre călători.

– Nimic deosebit. Un câmp verde.

– N-ai spirit de observaţie. Mie îmi sugerează ideea de „Ulei de floarea soarelui cu soia”. Cred că asta este proporţia între cele două componente.

Adevărul este că apăruseră ulei cu soia, salam cu soia, carne cu soia. Chiar dacă combinaţia se foloseşte mult în lume, în România legarea acestor surogate de sărăcia lucie din acea perioadă, a făcut să compromită ideea şi acestea să reprezinte nişte simboluri ale nivelului de trai scăzut.

Anii treceau şi generaţia lor se apropia de clasa a douăsprezecea, vârful piramidei şcolare locale. Doctorul Zia era din ce în ce mai conciliant, era atenţia pe care o dădea mereu celor mai mari. Avea al un bun simţ care îi stabilise o poziţie bine apreciată în sanatoriu. Discuta cu ei diferite probleme mai importante

din viaţa internă a secţiei, sau a sanatoriului. Comentau anumite decizii împreună. Le dăduse chiar voie să mai pună din când în când câte o bere în frigiderul cu medicamente. Într-o zi se auzi un „tunet” pe coridor. Era doctorul Zia, supărat.

– Răboj, vino la mine.

Răboj era interfaţa lui cu ceilalţi. Totdeauna prin ele începea discuţia.

La un asemenea semnal Răboj, cu ambele şolduri anchilozate, avea un fel de a sări, că se trezea brusc, direct în picioare. Lipsa articulaţiilor din şolduri, corelată cu graba, dădeau aspectul unei mişcări de „hopa Mitică”.

Ajunse în grabă la doctor.

– Da şefu’, ce am făcut?

– Bă, daţi-o în p... mă-si de treabă. V-am dat voie să băgaţi câte o sticlă de bere în frigider, şi asta numai duminica, iar voi aţi umplut frigiderul de bere.

– Nu este a noastră, şefu’. Zicând acestea, se deplasau spre salon, unde de obicei discuţia începută prin Răboj, continua cu ceilalţi.

Până la urmă, s-a dovedit că berea era a unei sore, căreia nu prea îi refuza el nimic, pentru că nici ea nu-i prea refuza lui. Dar de ochii lumii continua scandalul, de faţă cu toi.

– Bă, daţi-o în mă-sa de treabă! Ajung la ideea tâmpitului ăla, că nu ştiu ce se întâmplă nu numai în sanatoriu, dar nici măcar în secţia mea.

„Tâmpitul ăla” era tovarăşul Plopeanu liftierul, membru în comitetul de partid pe sanatoriu, cu care doctorul avea dese probleme.

Liftierul ţinea să-i facă mereu educaţie politică doctorului, care nu ducea o viaţă tocmai cum învăţase el din „lucrările lui Mars”, pe care jura că le-a citit în întregime.

Doctorul l-a surprins odată mimând cititul, ţinând ziarul invers şi de atunci avea ceva dubii dacă ştie să citească. Nu ar fi fost o surpriză, pentru că-l mai dovedise tot el pe un brancardier (băiat de treabă care a murit într-un accident, chiar cu salvarea) că deşi avea atât diplomă de strungar cât şi carnet de tractorist, nu ştia să scrie şi să citească.

Discuţiile „filozofice” ale liftierului şi-au atins apogeul în perioada când s-a internat Andrei, student la Filozofie. Acesta era permanent tracasat cu discuţiile despre „lucrările lui Mars”, aflând de la insistentul autodidact că şi Decameronul ar fi fost tot de Marx. Se tot ţinea după Andrei, îl urmărea peste tot, ar fi fost în stare să-l tot urce şi să-l coboare la infinit cu liftul, doar să-l observe lumea în prezenţa sa, acesta reprezentând în ochii săi o confirmare a nivelului său „filozofic”.

Andrei a ajuns profesor universitar, Moza profesor de istorie, Amariei om de afaceri şi toţi ceilalţi, care nu au murit, au absolvit diferite facultăţi.

În vacanţa dintre clasele a noua şi a zecea, pe care a petrecut-o la Mangalia, fără a mai face greşeala de a merge acasă, Alexandru a cunoscut-o pe Vera, pentru care a nutrit o mare iubire. Era într-o perioadă când citise mai toate marile romane de dragoste şi devenise foarte sensibil la acest subiect. Vera suferise cândva o boală de oase şi venise la sanatoriu pentru o cură heliomarină doar pe perioada vacanţei. Era mai mare cu un ana decât el şi era elevă la un liceu pedagogic din Bucureşti. Era blondă, avea o frumuseţe clamă, ce aducea a zână şi era foarte cultă. A fost dragoste la prima vedere, frumoasă, care a durat mai bine de trei ani şi i-a rămas pentru totdeauna în suflet, ca prima lui iubire. În această perioadă a alternat cu şcoala între Mangalia şi Găieşti, corespondând cu Vera tot timpul şi întâlnindu-se din când în când în Bucureşti. La un moment dar, ideea ruperii de Vera însemna pentru el sinuciderea, crezând cu toată fiinţa că distanţa cea mai mică dintre viaţă şi moarte este atunci când eşti foarte îndrăgostit. Au fost nişte nepotriviri ale sorţii care au făcut ca ei să nu fie împreună. Aştepta nu nerăbdare să termine liceul, să intre la facultate în Bucureşti pentru a fi cu Vera dar ea a absolvit liceul pedagogic şi a fost repartizată undeva, departe de Bucureşti, fără şanse de a schimba cumva această situaţie. Suprapusă peste primi doi ani de facultate, foarte agitaţi, pe care i-a avut Alexandru, datorită problemelor de sănătate, această situaţie a dus la o îndepărtare lentă a

celor doi şi trecerea în amintire a unei frumoase prime iubiri.

În clasa a zecea, pe latura şcolară, lucrurile au mers foarte bine, mai ales la fizică, unde după ce a parcurs cu succes fazele pe şcoală şi pe judeţ, s-a calificat la faza de ţară a Olimpiadei de fizică, ce urma să se desfăşoare la Bucureşti. Avea profesor de fizică un entuziast, absolvent al facultăţii de Fizică din Cluj, îl chema Herman Farkaş. Multe ore suplimentare a făcut acest profesor pentru pregătirea concursurilor. În plus se comporta cu elevii ca un frate mai mare. În sanatoriu era o fluctuaţie de elevi, care veneau şi plecau, după cum evalua situaţia medicală, dar şi de profesori, care căutau până la urmă să găsească un post la un liceu normal, nu într-un spital. De regulă, se transferau la liceul din oraş. Profesorul Herman Farkaş era al cincilea profesor de fizică pe care îl schimbase numai în acel an.

Faza pe judeţ a Olimpiadei care s-a desfăşurat la Liceul Mircea cel Bătrân din Constanţa, a avut ceva inedit, unul dintre concurenţi venind cu Salvarea şi terminând lucrarea în jumătate din timpul alocat. Lipsa de experienţă l-a făcut la Alexandru să comită totuşi nişte greşeli, dar cu toate acestea a intrat în lotul de elevi câştigători, care urmau să reprezinte judeţul Constanţa la faza pe ţară.

Nu a putut participa la faza pe ţară, pentru că în vacanţa de primăvară a clasei a zecea, pe fondul unei relative ameliorări a situaţiei

medicale, s-a transferat la Liceul din Găieşti. Acest liceu nu avea în acel an nici un participant la faza pe ţară a Olimpiadei de fizică şi nu s-a implicat în problemele organizatorice pe care le presupunea o asemenea participare, cu atât mai mult cu cât Alexandru ar fi reprezentat acolo un alt liceu şi un alt judeţ, cele de unde se calificase. În acel an reprezentantul din judeţul Constanţa a câştigat şi faza pe ţară şi Olimpiada internaţională de fizică.

La Găieşti învăţa într-un liceu norma, un liceu cu tradiţie, care i-a avut ca profesori, printre alţii, pe Şerban Cioculescu şi Vladimir Streinu. Alexandru era al patrulea membru al familiei care învăţa aici. Maria, Nina şi Ionel erau deja absolvenţi al aceluiaşi liceu.

Prima schimbare, care îl deranja foarte mult, era că învăţa dup amiază, primele două ore coincizând cu orele de somn de la sanatoriu. A doua era că la ore se stătea în bănci şi nu în pat. Aceste modificări bruşte de timp şi spaţiu, deşi în direcţia normalităţii, au făcut pentru o perioadă să aibă o stare de somnolenţă accentuată, care sărea în ochii profesorilor, cu atât mai mult cu cât stătea în prima bancă, chiar în faţa catedrei, singurul loc liber. Disciplinele care aveau cursuri la acele ore erau preponderent limbile română şi franceză. Pe lângă notele mici obţinute şi-a mai format şi o proastă reputaţie în ochii celor două profesoare. A trebuit să lupte mult să-şi îmbunătăţească situaţia anul următor, pe care l-a făcut în întregime la Găieşti,

nemaiavând probleme de acomodare. La această îmbunătăţire au contribuit şi prestaţiile sale de excepţie la matematică şi fizică, disciplinele la care nu avea concurenţi de nivelul său în acea clasă şi nici în celelalte clase paralele din liceu.

Profesorul de care s-a ataşat cel mai mult a fost cel de matematică, Ilie, un profesor foarte bun, care avea să devină mai târziu directorul liceului. Multe generaţii de elevi au trecut prin mâna sa, pe care i-a învăţat nu numai matematică dar i-a învăţat să gândească logic. Avea un umor deosebit. La unul din examenele de bacalaureat, înainte de venirea preşedintelui comisiei, le-a sugerat elevilor că, dacă nu ştiu subiectul de pe biletul extras, să-l schimbe repede. Costică, unul dintre elevii mai slabi la matematică, tot schimba la bilete unul după altul. Lui nu i-ar fi convenit de fapt nici unul. Reacţia profesorului a fost în stilul ce-l caracteriza:

– Caută Costică, caută. Am pus eu unul cu tabla înmulţirii cu nouă, special pentru tine.

Costică este azi mare om de afaceri.

Clasa a douăsprezecea Alexandru nu a mai făcut-o la Găieşti, deoarece agravarea situaţiei medicale l-a obligat să se întoarcă la Mangalia, unde a absolvit liceul şi unde a început să-şi facă probleme dacă starea sănătăţii îi va permite să urmeze, sau nu, o facultate.

Motto:

„Dacă vrei să ai ce mânca un an,
Cultivă grâu.
Dacă vrei să ai ce mânca mai mulţi ani,
Cultivă pomi.
Dacă vrei să ai ce mânca mereu
Dă-ţi copiii la şcoală”

Proverb chinezesc

CINE ARE CARTE ARE PARTE

Dacă ar fi să facă cineva un clasament al naţiunilor lumii, din punctul de vedere al bunăstării populaţiei, ar constata că acesta ar coincide în mare parte cu cel al numărului de absolvenţi cu studii superioare la mia de locuitori. Un om educat ştie să muncească mai bine, ştie să îndure mai bine, ştie să-şi crească copii mai bine, ştie să-şi respecte semenii mai bine etc.

În ţările dezvoltate, mai alea în cele cu învăţământ superior particular tradiţional, există o obişnuinţă şi o onoare totodată, ca absolvenţii unor universităţi să contribuie ulterior la dezvoltarea acestora, susţinându-le

financiar, pentru ca şi urmaţii lor să poată beneficia de serviciile acestora, în condiţii cât mai bune. Cu cât standardul universităţii la care au absolvit părinţii se menţine sau creşte, cu atât şansele ca şi copiii să urmeze cursurile aceleiaşi universităţi sunt mai mari. Astfel, la marile universităţi, s-au creat serii întregi de familii în care, generaţie după generaţie, copiii au învăţat la aceiaşi universitate ca şi părinţii lor, spre beneficiul ambelor părţi. Am participat direct la punerea în practică a acestei idei la o universitate americană. Se deschideau lucrările la un nou corp de clădire, unde urma să se extindă departamentul de tehnică de calcul, departament în continuă dezvoltare, în concordanţă cu cerinţele mereu crescânde de specialişti în acest domeniu. A fost o adevărată sărbătoare. S-u adunat foarte multă lume, studenţi, profesori, părinţi, foşti absolvenţi, reprezentanţi ai firmelor interesate, oficialităţi, reprezentanţi ai presei etc. În cadrul unei festivităţi care a avut loc, rectorul a citit lista tuturor sponsorilor, începând cu firmele care contribuiau cu sume importante şi terminând cu contribuţiile personale. La încheierea festivităţii guvernatorul statului, care a participat la întreaga ceremonie, a citit mesajul scris al preşedintelui Ronald Reagan, transmis special pentru această ocazie. A urmat, seara, o petrecere mare care să fixeze şi mai bine momentul.

Nu este de mirare că acest mod de abordare duce, în final, la un asemenea grad de influenţare a societăţii, încât absolvenţii unor astfel de universităţi îşi găsesc uşor de lucru, sau chiar intră pe nişte făgaşuri predestinate, la care nu toţi au acces după absolvire.

La noi, numărul de absolvenţi cu studii superioare în activitate este mic, numărul de studenţi, care studiază în prezent, este de asemenea mic. Este de înţeles din moment ce învăţământul este susţinut dintr-un buget ale cărui posibilităţi sunt destul de limitate. De neînţeles este de ce într-o perioadă când, din ce în ce mai mult, îşi face loc printre tineri ideea „la ce bun să mai înveţi când se poate câştiga mai bine fără studii superioare", a apărut o adevărată cruciadă împotriva învăţământului superior particular. Cred că trăim o epocă istorică în care indiferent de unde vin banii, pentru a sprijini învăţământul, dacă cineva vrea să înveţe şi mai şi plăteşte pentru aceasta, trebuie lăsat să o facă, în acest mod aportul său la dezvoltarea societăţii va creşte. Nu mai este la modă Lenin dar cred că l-am putea parafraza pe Mihail Kogălniceanu „Învăţaţi orice fraţilor, numai învăţaţi!".

În ultimele câteva zeci de ani în România s-a făcut o politică de favorizare a învăţământului superior tehnic, în concordanţă cu obiectivele politice pe care le-au urmărit cei ce au condus, în mod absolutist, ţara în acele timpuri. Această favorizare s-a manifestat

direct, în primul rând prin mărimea numărului de locuri la facultăţile tehnice în detrimentul celorlalte. Această măsură avea să afecteze în mod nefavorabil structura intelectualităţii româneşti şi mai ales funcţionalitatea socială. După 1989 de când, chiar dacă nu toţi sunt de acord cu această idee, societatea românească funcţionează după regulile cererii şi ofertei se resimte o mare lipsă de economişti, jurişti, traducători etc.

O bună perioadă de timp marea majoritate a elevilor fruntaşi din licee s-au îndreptat către institutele politehnice, atât datorită faptului că numeric reprezenta cea mai mare ofertă, dar şi pentru că le dădea posibilitatea ca după absolvire să-şi desfăşoare activitatea într-un oraş, având în vedere că aproape toate noile obiective industriale, care se construiau din plin, se construiau în oraşe. Aceşti oameni sunt acum la vârsta deplinei maturităţi, în plină putere de muncă, dar care se luptă cu realităţile cotidiene oferite de o economie în stagnare, ce nu poate absorbi întregul număr de ingineri creat în regimul precedent. S-ar putea spune că în România, datorită acestei orientări deficitare a forţei de muncă cu studii superioare, este lipsită azi de participarea la conducerea societăţii tocmai acea parte din populaţie formată din cei mai buni absolvenţi al liceelor de acum douăzeci şi cinci – treizeci de ani. Un profesor francez, bun cunoscător al realităţii româneşti, dinainte şi după 1989, observase că

în perioada comunistă în România către studiile economice se îndreptau cele mai bune absolvente de liceu şi cei mai slabi absolvenţi. Corelarea acestui fenomen cu faptul, într-adevăr real, că ţara noastră a fost condusă după revoluţie numai de către economişti şi observând lipsa femeilor mai din toate organismele de conducere post decembriste, i-a permis acestuia să tragă concluzia că România a fost condusă după 1989 de către reprezentanţii celor mai slabi dintre absolvenţii liceelor din perioada lui Ceauşescu. Îşi explica astfel şi lipsa performanţelor economice ale României din vremea respectivă.

Mulţi dintre ingineri şi-au găsit alte preocupări, în domenii cu totul diferite de cel pentru care s-au pregătit. Sunt acum în România mulţi profesori, comercianţi, ziarişti proveniţi din ingineri. Într-o discuţie cu poetul Mircea Dinescu, conducătorul revistei umoristice „Academia Caţavencu”, acesta spunea că mulţi dintre umoriştii de bază cu care scoate revista sunt de pregătire inginerească, la fel ca şi majoritatea membrilor grupului Divertis, grup satiric ce face vogă după 1989. în lucrarea autobiografică „Peştele în apă” unul dintre cei mai mari scriitori de limă spaniolă, Mario Vargas Llosa, sesizează o situaţie similară în Peru. Implicat politic, timp de câţiva ani, perioadă în care a avut şi o participare nereuşită la campania de alegeri prezidenţiale, acesta spunea că în tentativa de a transforma

Peru într-o ţară modernă, cel mai mult a fost impresionat de participarea inginerilor în această direcţie, oameni pe care înainte îi cunoscuse şi îi înţelesese prea puţin.

Oricum, de acum încolo şi în domeniul învăţământului superior va trebui să-şi spună cuvântul tot legea cererii şi a ofertei, pentru corelarea în linii mari a numărului de absolvenţi cu necesităţile societăţii în fiecare domeniu, ţinând însă cont şi de numărul destul de mare, în continuă creştere, de absolvenţi care se stabilesc definitiv în străinătate.

Într-o lume deschisă, cum îndrăznesc să cred că va fi şi cea către care se îndreaptă acum România, apare ca inevitabilă polarizarea creierelor, care constă în deplasarea unei părţi a specialiştilor, creaţi cu mare trudă de către ţările mai puţin dezvoltate, către ţările puternic industrializate. Acest lucru nu trebuie privit neapărat numai din latura sa negativă. De cele mai multe ori acesta este singurul mod prin care ţările mai puţin dezvoltate pot ajunge, prin unele din vârfurile lor, în diferite domenii, la nivelul mondial maxim. Într-un interviu televizat, recent, profesorul George-Emil Palade, primul specialist de origine română laureat al premiului Nobel, spunea că pentru a obţine rezultate cu adevărat valoroase în cercetarea ştiinţifică contemporană, şi nu numai aş adăuga, este absolut necesar să ataci problemele mari cu care se confruntă omenirea azi, să ataci totdeauna poziţia cea mai înaltă. Cu alte

cuvinte, ţinând cont de diferenţa care există întotdeauna între dorinţă şi realitate, se poate spune că pentru a realiza lucruri normale trebuie să-ţi propui lucruri mari, pentru a realiza lucruri mari trebuie să-ţi propui lucruri foarte mari iar pentru a realiza lucruri foarte mari trebuie să-ţi propună Dumnezeu, să te aleagă pe tine pentru acestea.

De unde să aibă o ţară în curs de dezvoltare atâţia bani să investească în cercetare, pentru a ataca cele mai importante probleme ale contemporaneităţii, din moment ce propriile resurse nu-i ajung nici măcar pentru susţinerea unei desfăşurări normale al activităţilor legate de sănătate şi învăţământ. Nu există decât soluţia deschiderii spre exterior, participarea la schimbul mondial de valori şi de informaţii, care să te ferească de riscul suportării unor cheltuieli „pentru reinventarea roţii”. Pentru a ne păstra în domeniul filozofiei celulare, reprezentat de profesorul Palade, vom face o comparaţie cu acest domeniu, aducându-ne aminte că un mare rol în funcţionalitatea organismului viu îl are tocmai permeabilitatea pereţilor celulari, membranelor, chiar dacă acestea sunt totuşi nişte entităţi cu rol preponderent despărţitor.

Dacă în şcoala primară şi medie întâlnirea unor profesori de excepţie este de cele mai multe ori rodul întâmplării, mai ales în zonele rurale sau în micile oraşe, unde nu există posibilitatea de a alege, în învăţământul superior profesorii reprezintă, sau ar trebui să reprezinte, unul dintre argumentele care să-l convingă pe viitorul student în alegerea uneia sau a alteia dintre facultăţi, alegere foarte importantă, care de cele mai multe ori decide calea de urmat pentru tot restul vieţii.

Pentru Alexandru au fost mai mulţi paşi în alegerea facultăţii pe care urma să o urmeze. Nu-şi prea făcea multe probleme privind dificultatea examenului de admitere, fiind conştient de valoarea sa ca elev, deşi dacă aş spune că nu avea deloc emoţii aş minţi. O problemă mare pe care şi-o făcea, era dacă starea sănătăţii îi va permite să urmeze cursurile, având în vedere că tocmai în perioada premergătoare examenului de admitere aceasta părea să se agraveze din nou.

Prima alegere o făcuse deja între ştiinţele exacte şi medicină, la care contribuise, şi faptul că pentru medicină se susţinea şi un examen nedorit, de chimie. Urma să se decidă dacă se va face profesor sau inginer. Gândul că devenind profesor, ar putea fi cândva presat de împrejurări să se întoarcă acasă, l-a făcut să-şi scoată din cap această idee. Dar nu era numai asta, simţea o mai mare atracţie pentru partea aplicativă decât pentru cea teoretică. Dintre disciplinele

inginereşti era mai atras de latura electrică, atât pentru că în gândirea sa considera acest domeniu mai de viitor, fiind un domeniu în care mai sunt încă multe de spus, dar şi pentru că îl considera mai adecvat capacităţilor sale fizice, vizând activitatea de după absolvire. Dintre facultăţile electrice a ales electrotehnica, cea mai modernă dintre ştiinţele clasice şi cea mai clasică dintre ştiinţele moderne, fiind influenţat şi de fratele său, Ionel, atât direct, acesta fiind deja student la această facultate, dar şi indirect, deoarece prin intermediul său a luat cunoştinţă de lucrările şi poziţia unor profesori celebri ca Remus Răduleţ, Gheorghe Hortopan, Constantin Mocanu, profesori al căror renume îl fascinase şi care ţineau cursurile chiar la această facultate.

Mai târziu, într-un cerc restrâns de prieteni, care-l cunoşteau bine şi nu-l puteau acuza de lipsă de modestie, spunea că soarta a vrut astfel cu el, încât printre titlurile sale să se numere toate cele la care i-a fost gândul de copil, dintre care ar fi trebuit să aleagă, adică şi profesor şi doctor şi inginer.

A plecat din sanatoriu, la examenul de admitere, trecând pe acasă, printre altele şi pentru că avea nevoie de o serie de documente de la primărie, pentru înscriere. La plecare mama sa i-a urat „să se întoarcă cât mai târziu”. Acesta era modul ei de urare pentru asemenea situaţii. Examenul avea atât o probă scrisă cât şi

orală, proba scrisă fiind eliminatorie. Marea majoritate a celor din sat care mergeau la astfel de examene se întorceau repede înapoi, după proba scrisă, fiind eliminaţi. Cu cât te întorceai mai târziu, cu atât era mai bine şi urarea aparent neuzuală a mamei sale, era o urare de bine. Mama avea, de fapt, o structură psihică bazată pe ideea „lipsa de veşti înseamnă veşti bune”, care i-a prins bine în amarul de viaţă pe care l-a dus, cu copiii numai pe drumuri şi cu scandal permanent acasă.

Când a fost să se înscrie la examen nu a fost prea greu să se sesizeze comisia medicală, comisie care dădea un aviz la fiecare candidat, deoarece Alexandru se deplasa cu ajutorul unor cârje. A fost trimis la Spitalul Studenţesc, la doctorul Bocăneţ, un bătrân simpatic, care i-a dat avizul contra cuvântului de onoare că n-o să-l bată la cap, ulterior, pentru obţinerea repetată de scutiri medicale. Alexandru nu a înţeles atunci la ce se referea, dar doctorul ştia el ce ştia. Se vorbea că doctorul Bocăneţ era tatăl celebrului Alexandru Bocăneţ, care avea să moară la cutremurul din şaptezeci şi şapte.

Cum se şi aştepta, a trecut examenul fără probleme şi apoi s-a întors la Mangalia pentru continuarea tratamentului, în speranţa că până la toamnă va fi apt pentru începerea cursurilor. Doctorul Zia îl încuraja, zicându-i să nu-şi facă probleme, că în fiecare vară el îl va trata, astfel încât să-l ţină toată durata anului universitar. În glumă, îi spunea că această boală de oase este o

boală a copilăriei şi dacă, se tot încăpăţânează să nu-i tracă, este pentru că el tot copil a rămas.

A venit şi ziua începerii anului universitar. S-au adunat toţi viitorii colegi în curtea sediului vechi al Politehnicii, lângă Gara de Nord. Înainte de a intra în amfiteatru, discutau în curte, căutând să se cunoască cât mai repede între ei. Alexandru era singurul care la întrebarea cea mai frecventă „Unde ai făcut liceul?” trebuia să răspundă cu o poveste cuprinzând două nume, Mangalia şi Găieşti fiind în acelaşi timp foarte surprins să constate că unii dintre viitorii săi colegi, bucureşteni, nu auziseră încă de Găieşti, de care nu-i despărţeau decât şaptezeci de kilometri. Era înainte de începutul producţiei frigiderelor româneşti. Poate că astăzi acest lucru s-ar interpreta ca încă un indiciu că am început să intrăm în Europa, unde înstrăinarea este un fenomen atât de accentuat încât s-a ajuns să nu se cunoască între ei vecinii, profesorii din aceiaşi facultate etc. Dar atunci România era preocupată mai mult cu ieşitul din Europa decât cu intratul …

Primul curs a fost cu profesorul Matei Roşculeţ, cu care grupa lui Alexandru avea să facă şi seminarul. O încercare foarte grea pentru acea grupă. Profesorul avea un aer segniorial, de om cult, trăit bine, provenit dintr-o familie de proprietari de dinainte de cel de-al doilea război mondial. Se vedea că îi plăcea activitatea pe care o desfăşura, o trăia. Scrisese multe cărţi de pe care învăţau studenţii din toată ţara, aşa că cei

care aveau plăcerea să facă cursul chiar cu dânsul erau de-a dreptul privilegiaţi dar şi obligaţi în acelaşi timp. Era sever, dar şi glumeţ. Avea câte o glumă pentru orice situaţie.

Generaţia lui Alexandru era aşa numita „generaţie mov”, denumire provenită de la iniţialele cuvintelor „muieri-ologi-veterani”. Era prima generaţie care urma unei reforme a învăţământului românesc din acea perioadă – învăţământul românesc s-ar părea că o ţine într-o reformă continuă – în urma căreia băieţii făceau armata înainte de începerea facultăţii, introducând, însă, armata şi pentru fete. O făceau în paralel cu cursurile, o zi pe săptămână, pe parcursul primilor trei ani. Drept urmare a acestei situaţii în acel an de studii erau majoritare fetele, caz unic în istoria Politehnicii, la acea facultate, băieţi fiind doar cei scutiţi medical de armată, sau care făcuseră armata mai demult.

Multe din glumele profesorului se grefau pe această situaţie. Încă de la început a ţinut să-şi arate satisfacţia faţă de efectuarea armatei de către băieţi înainte de studii, zicând că armata întăreşte caracterele, „pe cei buni îi face şi mai buni, iar pe cei tâmpiţi îi tâmpeşte de tot”, în acest mod clarificându-se mai uşor lucrurile. La un seminar scoate la tablă o fată mai înceată de felul ei, pe care colegii o porecliseră Colombina.

– Hai, mai repede, că doar ai mâncat azi dimineaţă. Faceţi şi armată acum?

– Da.

– Ce grad ai?

– Păi … Nu am încă nici un grad pentru că abia am început. La sfârşitul anului ne dă grade.

– Şi ce grade vă dă la sfârşitul anului?

– Păi … În fiecare an câte un grad.

– Tu ai toate şansele să ajungi general până o să termini facultatea, dacă o să înveţi tot aşa şi în continuare.

Până la urmă emoţiile au trecut şi lucrurile au intrat pe făgaşul cel bun, profesorul, având cursul tipărit, precum şi o serie de culegeri de probleme. Unde nu înţelegeai de prima dat, ca orice student silitor, căutai în carte şi până la urmă totul se clarifica. În primul semestru din primul an de facultate toţi studenţii sunt silitori.

Din nefericire, Alexandru nu a putut să guste din acest sentiment reconfortant de student cu drepturi depline, deoarece după trei săptămână de la începutul anului universitar, a început să-l supere iar piciorul, de astă dată într-un mod atât de brutal, încât abia mai putea să se deplaseze, având nişte simptome similare cu cele când a fost nevoit să fie operat pe viu, în ziua de Anul Nou. Trebuia neapărat să se întoarcă la Mangalia, dar pentru aceasta avea nevoie de trimitere de la Spitalul Studenţesc. Aşa cerea regulamentul. Avea oarecare reţinere să meargă la acest spital, datorită promisiunii pe care i-o făcuse doctorului Bocăneţ, dar altceva nu avea ce face. Nu cunoştea nici locurile pe

acolo. A intrat înăuntru, a încercat pe la mai multe uşi de la parter, în ideea de a găsi pe cineva, să-i dea vreo informaţie. L-a îndrumat cineva la etajul unu. Acolo, într-o anumită zonă, se auzea un zgomot ciudat pentru un spital. A deschis o uşă şi dinăuntru a năvălit spre exterior un ,vacarm, însoţit de fum gros de ţigară, de parcă intrase într-o cârciumă. Avea să se dumirească mai târziu ce se întâmpla. Erau „bolnavii" care „trebuiau" să aibă o anumită perioadă de internare, pentru a putea repeta anul pe motiv medical, ceea ce le dădea dreptul la un număr nelimitat de repetări, cu păstrarea bursei. Într-un târziu, a ajuns la un cabinet, unde o doamnă doctor i-a spus că o să-i facă trimiterea, dar să mai aştepte, pentru că pe moment are de terminat o treabă. A observat că treaba pe care o avea de terminat era tăiatul unghiilor. A fost unul din rarele sale momente când şi-a pierdut calmul. A urlat atât de tare, încât doctoriţa s-a speriat, pur şi simplu, a găsit imediat formularele, a scris trimiterea cu mâna sa, ai fi zis că nu este asistenta s-o scrie, a mers şi a ştampilat-o, în câteva minute totul a fost gata. La plecare a trecut din nou pe la uşa „salonului-cârciumă", unde fumul produs era mai mult decât cel ce reuşea să iasă înghesuindu-se pe uşa larg deschisă.

A mers direct la gară, cu cele câteva lucruri pe care şi le luase cu el încă de când plecase de dimineaţă de la cămin, incluzând şi cărţile

necesare pentru pregătirea examenelor din iarnă, Analiza Matematică şi Mecanica.

Era descumpănit. Relaţia cu Vera era terminată. Însă, ceva din structura sa interioară îl ţinea totuşi. Acel ceva ştia să-i aranjeze segmentele vieţii, precum cărămizile dintr-un zid, dându-i energia să meargă mai departe şi învăţându-l, totodată, să găsească cărămizile următoare pentru terminarea clădirii. Era doar un adolescent care-şi petrecuse toată copilăria printre străini, descurcându-se de unul singur, felicitându-se singur pentru reuşite şi mustrându-se tot singur pentru nereuşite, dar adunase multă tărie în abordarea luptei cu viaţa. Pentru el, viaţa nu era un joc de zaruri care trebuia abandonat odată cu aruncarea unei combinaţii necâştigătoare. Viaţa trebuia dusă mai departe, împinsă doar de puţinele sale forţe, cu mâinile goale şi picioarele bolnave, cu sufletul secătuit, de parcă îndeplinea un ritual religios, la al cărui capăt nu ajunsese încă.

Mama sa a făcut o criză de disperare când a aflat de la Nina şi Ionel că a plecat din nou la Mangalia.

La sanatoriu cum a ajuns a fost operat în regim de urgenţă de către medicul de gardă, având de data asta toate cele necesare, pentru ca operaţia să nu se mai facă pe viu. Cât a stat acolo, a folosit intens timpul, pregătind cele două examene care urma să le dea în prima sesiune de examene, sesiune la care, în primul

rând, spera să ajungă. A ajuns, întorcându-se în Bucureşti cu doar o săptămână înainte de sesiune.

Primul examen a fost la Mecanică, unde profesorul Voiculescu nu s-a formalizat prea mult în legătură cu absenţa îndelungată, asistenta explicându-i anterior situaţia. A luat nota nouă la scris şi nu a mai intrat la oral. La Analiza Matematică, în schimb, profesorul Roşculeţ a fost altfel. După proba scrisă, la care luase nota nouă şi în mod normal ar fi putut să nu mai intre la oral, decât dacă dorea să-şi mărească nota, profesorul l-a obligat să intre, acuzându-l că la scris a copiat. La această probă orală, a trecut prin toată materia, dându-i-se mai multe rânduri de subiecte, rămânând în final cu nota nouă, ceea ce îl plasa al treilea din grupă, într-un semestru în care practic nu a participat la cursuri nici măcar o lună. Efortul suplimentar la care a fost supus de către profesorul Roşculeţ a fost tributul plătit credibilităţii sale, deoarece i-a consolidat o poziţie pe care încă nu avusese când să şi-o creeze.

Efectul a fost similar cu acela când a reuşit să salveze clasa a şaptea doar într-o lună şi jumătate. Devenise unul dintre studenţii „grei" ai anului şi aşa a rămas până la absolvire.

La următorul examen, în sesiunea din vară, profesorul Roşculeţ practic nici nu s-a mai uitat pe lucrarea sa, obţinând nota zece. Muncise destul pentru această încredere. Dar iarăşi, la

reluarea cursurilor din semestrul următor, a trebuit să reia şi necazurile medicale. De această dată era şi mai rău, pentru că dacă la perioada absentată în primul trimestru se mai adăugau alte absenţe risca, conform reglementările legale, să repete anul pe motive medicale, ceea ce anula toate eforturile pe care le făcuse până atunci. Era absolut necesar să găsească o soluţie de a se trata în Bucureşti. A mers din nou la Spitalul Studenţesc, pentru că oriunde ar fi mers în final, tot avea nevoie de trimitere de acolo. Aceiaşi doctoriţă, care înţelesese ieşirea lui de data trecută şi în sinea sa îl iertase, l-a îndrumat la Spitalul Foişorul de Foc, unde, avea să constate mai târziu, a avut şi el, odată în viaţa lui, noroc. S-a întâmplat ca în ziua când a ajuns la acest spital să fie de gardă o doamnă doctor Cleopatra Drăgulinescu. Nu era prea mulţumit în sinea lui, era un tip care nu prea avea multă încredere în capacitatea profesională a femeilor.

Doamna doctor, fără exces de vorbe, i-a făcut o consultaţie sumară, o radiografie, în final spunându-i că situaţia nu este deosebit de gravă, dar grav este că a pierdut atâţia ani din viaţă prin spitale, fiind tratat pentru un diagnostic greşit. La orice s-ar fi aşteptat, dar la aşa ceva nu, cu toate că nu era încă suficient de convins că ceea ce auzise era şi adevărat. Trebuiau văzute faptele. La cererea lui de a încerca să se găsească o variantă de tratament ambulatoriu, pentru a nu fi nevoit să mai lipsească de la cursuri, a găsit o soluţie de compromis,

prescriindu-i un tratament care să-l menţină valid până în vară, după care trebuia să se interneze pentru a fi operat.

A făcut tratamentul, a încheiat cu bine anul universitar şi s-a prezentat la spital conform înţelegerii. Doar că de gardă era chiar directorul spitalului, care după ce i s-a expus întreaga situaţie, l-a întrebat dacă în acel moment îl doare ceva, fiindcă unul dintre principiile de bază ale medicinei este să nu te legi la cap dacă nu te doare. I-a recomandat cel mult o cură heliomarină pentru care o internare de câteva săptămâni la Mangalia era, după părerea sa, tocmai potrivită. Orice altă insistenţă părea a fi de prisos, neputând el schimba regulile în acest spital, mai ales că discuta tocmai cu directorul acestuia.

A plecat la Mangalia cu sentimentul că a terminat-o definitiv cu boala. După trei săptămâni de plajă a mers acasă unde, cu puţin înainte de începerea noului an de studii, au reînceput durerile, fiind nevoit să meargă din nou la spital unde, de data aceasta a făcut ceea ce trebuia să fi făcut şi în vară, a urmărit o zi când era de gardă doamna doctor Drăgulinescu. După mustrările de rigoare, a găsit un loc liber într-unul din saloanele dânsei şi l-a internat.

A îndurat timp de cinci săptămână cel mai dureros dar şi cel mai eficient tratament pe care l-a făcut în cei aproape opt ani de spitalizare. Doar în cele două saloane ale doamnei doctor se

practica acest gen de tratament, care purta numele de infiltraţii intraosoase şi consta în baterea cu ciocanul a unor ace groase, găurite prin interior, până în zona de os cea mai profundă atinsă de infecţie. După aceea, timp de mai multe zile injecta un medicament cu ajutorul unor ace de seringă obişnuite, care intrau prin interiorul acelor piroane, până când se constata că infecţia era eliminată din zona respectivă. Apoi, pironul se bătea în alt loc, până la eliminarea completă a infecţiei. De regulă, se folosea acest tratament până la eliminarea infecţiei din zonele profunde ale oaselor, după care, pentru zonele superficiale se opera totuşi. Din fericire, la Alexandru acest nou tratament a dar nişte rezultate atât de bune, încât nici nu a fost nevoie de operaţie. Durerile erau foarte mari, pentru că toate aceste găuriri de oase se făceau pe viu. Avea încredere în acest tratament. Simţea că ceva nou se întâmplă. Avea încredere în modul în care de desfăşura în general activitatea conduse de doamna doctor, care, atunci când a trebuit să lipsească o săptămână, fiind bolnavă de rinichi, a dirijat totul prin telefon, încât treaba a mers ca şi cum ar fi fost acolo. S-a mirat tot timpul după aceea, de ce oare ceilalţi doctori nu aplicau acelaşi tratament şi la bolnavii din celelalte saloane, care stăteau în spital cu anii, făcând acelaşi tratament pe care îl făcuse şi el la Mangalia, ani la rând. Probabil de frică, mă refer la frica doctorilor.

După cinci săptămâni a părăsit spitalul, unde nu s-a mai întors decât după trei luni pentru un control de rutină, trecând apoi, atât acest spital precum şi pe toate celelalte, în domeniul amintirilor.

După atâta amar de vreme învăţase bine regulile nescrise ale spitalelor. Însă, doamna doctor Drăgulinescu nu a acceptat decât un buchet de flori, pe care i l-a dus cu ocazia ultimului control şi când dânsa i-a cerut permisiunea de a publica rezultatele obţinute la aplicarea tratamentului în cazul său. Şi tonul discuţiei era, de parcă dânsa rămânea obligată!

A fost o lecţie dată de destin, în sensul de a încerca întotdeauna şi alte căi decât pe cele pe care le-ai bătătorit. A fost o lecţie dată de doamna doctor Drăgulinescu tuturor medicilor pe care Alexandru i-a întâlnit în această perioadă amară. A fost o lecţie, şi nu în ultimul rând, pentru Alexandru, care a învăţat să aprecieze forţa creatoare a reprezentantelor sexului frumos, foarte utilă pentru el ca viitor conducător de oameni, care, în această calitate, a trebuit să ştie să utilizeze toate resursele avute la dispoziţie şi care, oricum, nu sunt niciodată suficiente.

A rămas, totuşi, cu un gust amar după această internare, în timpul căreia nici măcar unul dintre colegii de facultate nu i-a făcut o vizită la spital.

Se încheiase o lungă şi grea perioadă din viaţa sa, care nu avea cum să nu-l marcheze. Oricât ar fi încercat familia şi toţi cei apropiaţi lui să o privească cu alţi ochi această perioadă după ce a trecut, tot nu au reuşit, ridicându-l pe el pe un soi de piedestal, de pe care va privi lumea altfel, un piedestal de tristeţe a unui om care nu a fost, practic, niciodată copil.

Între timp se apropia din nou sesiunea, având de dat trei examene de data aceasta. Nu îşi punea problema trecerii, ci a apărării unui prestigiu pe care îl cucerise în urmă cu un an, ceea ce părea mult mai greu. Acum lumea îl cunoştea şi aştepta ceva de la el. a luat doi de nouă şi un zece, două dintre examene dându-le cu profesorul Dorel Homentcovschi, viitorul director al Institutului de Matematică al Academiei Române şi devenit ulterior un bun prieten şi colaborator.

Era în anul doi de studii, încheiase o perioadă importantă dar nefericită, din viaţă, boala şi începea o altă perioadă importantă, dar de această dată pozitivă, întâlnirea cu cel ce avea să-i fie profesor, mentor, prieten şi cel mai important colaborator, profesorul Răzvan Măgureanu. Că începea o nouă perioadă, poate nici nu-l interesa prea mult, dar nici nu ştia că a încheiat-o pe prima, informaţie care i-ar fi produs o mare bucurie.

Întâlnirea cu profesorul Măgureanu a avut loc pornind de la o chestiunea total

nesemnificativă, faptul că avea ceva cunoştinţe de limba rusă. Trecuse perioada când cunoaşterea limbii ruse reprezenta ceva semnificativ, deşi ne aflam în plină „epocă de aur”. El era cumva rezultatul târziu al unor timpuri când se învăţa numai limba rusă, atât în satul său natal cât şi la sanatoriu existând numai profesori pentru această limbă. Printre colegii săi de facultate erau destul de puţini în această situaţie.

Profesorul Măgureanu căuta dintre studenţii buni, unul cunoscător de limba rusă, pentru un program de cercetare în domeniul servomotoarelor cu magneţi permanenţi, domeniu în care exista multă bibliografie în limba rusă, originală sau tradusă din alte limbi. Aşa a început o colaborare care nu s-a stins niciodată şi care s-a concretizat printr-o serie de cărţi, sute de articole şi comunicări ştiinţifice, care s-a transformat şi într-o apropiere sufletească între cei doi.

Pe măsură ce trecea timpul şi înainta în cunoaşterea domeniului, aprecia şi mai mult decizia pe care a luat-o la intrarea la facultate. Alesese un domeniu în care România deţine o bună poziţie pe plan internaţional. Profesorii Constantin Budeanu, Alexandru Popescu, Ioan S. Gheorghiu, Remus Răduleţ, aducând cu ei o mare recunoaştere internaţională dinainte de cel de al doilea război mondial, au focalizat în jurul lor pe cei ce aveau să dezvolte în continuare acest domeniu purtător de progres, în toate

celelalte laturi ale vieţii sociale. Remus Răduleţ este unanim recunoscut drept creatorul şcolii moderne de electrotehnică în ţara noastră. Toţi aceştia au fost profesorii facultăţii căreia Alexandru abia începuse sfios să-i descopere tainele.

Colaborarea cu profesorul Măgureanu a dar roade repede, prima carte scrisă împreună fiind dată la editură înainte de absolvirea facultăţii, iar ce de a doua, doar la un an după aceea.

Profesorul Răzvan Măgureanu avea un mod cu totul deosebit de a se purta, atât ca om câr şi ca profesor. A avut norocul, pe care puţini români l-au avut în acele vremuri, de a-şi desfăşura activitatea pentru o perioadă în străinătate, în Marea Britanie, ocazie cu care a învăţat o serie de metode avansate de învăţământ, pe care le aplica cu succes în ţară. Cunoştea foarte bine limba engleză, avea multe cărţi publicate în ţară şi în străinătate şi era nelipsit între personalităţile nominalizate în comitetele internaţionale de organizare a principalelor manifestări ştiinţifice din domeniu. Dacă ar trebui să fie caracterizat printr-un singur cuvânt, acesta ar fi – eficienţă. Când îşi propunea să demareze un nou program de cercetare căuta pe cei mai buni studenţi, din diferiţi ani de studiu, pe care îi selecta cu multă atenţie, în concordanţă cu scopul propus, apoi tinerii asistenţi care lucrau la probleme similare şi pe diferiţii specialişti din institutele de

cercetări sau fabricile care activau în domeniu corespunzător programului propus. De cele mai multe ori aceştia proveneau dintre foştii săi studenţi. Ştia foarte bine să formeze o echipă. În timp, a creat o adevărată şcoală, fiind printre puţinii profesori tineri creatori de şcoală.

Rezultatele nu se obţineau, însă, uşor. Muncea mult pentru ele, muncă ce se răsfrângea asupra întregului colectiv, fiecare având bine definit rolul său. Avea un mod de rupere de problemele cotidiene, specific oamenilor mari. Se întâmpla ca după o discuţie în biroul său, să iasă şi să te încuie pe dinafară. Alexandru a constatat, rememorând după ani colaborarea cu acest om, că nu l-a văzut niciodată mâncând şi nici n-a auzit de la ceilalţi că este plecat să mănânce, cu toate că venea la facultate de dimineaţă, devreme şi se întorcea acasă seara târziu. Acest mod de viaţă nu-l obosea, era vizibil că-i plăcea activitatea pe care o desfăşura. Cu ocazia unui moment fericit din viaţă, când s-a născut fiica sa, şi în mod natural problemele de la facultate trebuiau să intre în concurenţă cu cele de acasă, a intrat într-un adevărat blocaj psihic. Fata a crescut şi profesorul a revenit repede la modul său de viaţă obişnuit, continuând să formeze noi şi noi generaţii de tineri specialişti, care fără nici o exagerare începuseră a fi denumiţi în facultate ca fiind din „Şcoala Măgureanu”.

În perioada studenţiei, când Alexandru era în anul patru, s-a petrecut ceea ce mental sau

fizic a însemnat ceva pentru toţi românii, cutremurul din 4 martie 1977. a fost unul dintre acele evenimente pe care, după ce omul le trăieşte, constituie un adevărat reper în viaţă categorisindu-şi celelalte evenimente importante din viaţă cu cuvintele „înainte” sau „după”.

Reuşise să îşi echilibreze cât de cât viaţa, starea sănătăţii era bună, imaginea Verei mai pălise în capul său, influenţa instabilităţii de acasă nu mai era prea mare datorită vizitelor rare. Nimic nu părea să-i tulbure acest echilibru. Era la cămin, în camera unui alt coleg, care avea un acvariu. Privea la peştii care parcurgeau traiectorii după legi doar de ei ştiute. Tinerii se jucau, ştrangulând tubul prin care peştii primeau oxigen, situaţie în care, instantaneu, mişcarea browniană a acestora se transforma într-o mişcare unidirecţională, spre nivelul superior al apei, în căutare de aer. La un moment dat, peştii au ieşit la suprafaţă, fără ca cineva să le mai oprească oxigenul. Nu a dat importanţă fenomenului şi a plecat spre camera sa, împreună cu colegul său de cameră, Relu, care fusese înştiinţat că este căutat de tatăl său.

Nea Nelu Bădescu, tatăl lui Relu, om cu mare răspundere în societate, şeful comerţului din judeţul Argeş, se afla la Bucureşti pentru nişte cursuri la Academia „Ştefan Gheorghiu”. I-a întâmpinat la uşă. Era un om vesel de felul lui.

– Unde umblaţi mă, nici aici nu mai lăsaţi fetele?

– Le-am căuta noi, dar nu prea se găsesc prin acest cămin, răspunde Relu, în timp ce au intrat cu toţii în cameră.

Nici nu s-au aşezat bine şi camera a început să se zguduie de jos în sus la început şi apoi în toate direcţiile, făcându-i pe studenţi să se izbească între ei, sau de pereţi, în fuga disperată spre ieşirea din cămin.

Când au ajuns jos, nea Nelu, om cu mai multă putere de stăpânire, probabil prinzând şi cutremurul din 1940, nu s-a putut stăpâni să nu facă o observaţie, poate şi pentru a-i scoate pe băieţi dintr-o situaţie de blocare psihologică, explicabilă, de altfel.

– Şi ziceaţi că nu se găsesc fete prin blocul ăsta, zise ele arătând spre poarta laterală a căminului, unde puteau fi văzute o mulţime de fete, sumar îmbrăcate, sau chiar goale, pe care nefericitul eveniment le făcuse să sară pe fereastră, de la parter. La parter locuiau mai mult studenţii străini.

Sunt evenimente în viaţă care te ajută să poţi clasifica în importanţă chiar şi instinctele umane. Acesta a arătat că instinctul de conservare este mai puternic decât cel de perpetuare a speciei.

Probabil că peştii din acvariu au simţit ceva mai devreme.

Imediat după cutremur, afară era un zgomot infernal, provenind de la termocentrala Grozăveşti, care, conform unor măsuri de

protecţie gândite special pentru asemenea cazuri, evacua aburul sub mare presiune direct în atmosferă.

Împreună cu Relu şi cu tatăl acestuia au mers la căminul Academiei „Ştefan Gheorghiu" unde nea Nelu locuia la etajul doisprezece.

Au urcat până acolo tresărind la fiecare zgomot suspect şi l-au ajutat să-şi care bagajele, urmând să plece imediat la Piteşti. Era un om cu destulă experienţă, încât să aprecieze că importanţa cursurilor pe care le făcea era mult mai mică decât cea a prezenţei sale în instituţia pe care o conducea.

Băieţii au plecat apoi împreună cu mai mulţi colegi prin oraş, unde toată noaptea şi zilele următoare au ajutat la debarasarea străzilor şi în general a spaţiilor publice. Nu oboseala era importantă, ci neliniştea care îi cuprindea mai ale când în puţinele momente libere intrau în cămin, în ideea de a se odihni puţin.

Pe Alexandru, ideea nesiguranţei pământului pe care calci, îl aducea la trăiri similare perioadei când nu spera să se mai însănătoşească vreodată, trăiri chiar mai intense, datorită violenţei cutremurului.

Această stare l-a stăpânit mult timp, apărând încă un criteriu de selecţie, nou în viaţa sa, siguranţa clădirilor unde întâmplător, sau mai de durată, urma să fie prezent în anumite perioade de timp.

Mai târziu, când începuse să călătorească cu avionul avea, în mod ciudat, un sentiment mai accentuat de siguranţă în avion decât pe pământ, gândind că avioanele nu au ce păţi din cauza cutremurelor. Acest sentiment i-a trecut însă, când a început o perioadă de accidente aviatice destul de frecvente, mai ale după 1989, când fie că evenimentele erau mai dese, fie că presa fiind liberă, le descria cu lux de amănunte, atât pe cele din ţară cât şi pe cele din străinătate.

De fapt, acest fenomen de stres se va resimţi din ce în ce mai mult în societatea românească, societate care în mod artificial a fost „protejată" ascunzându-i-se astfel de informaţii în perioada comunistă. Societăţile vestice trăiesc de când lumea în acest stres considerându-se că unul din drepturile fundamentale ale omului este şi dreptul la informaţie, fiecare folosind această informaţie cum crede de cuviinţă.

La nivelul societăţii în ansamblu, cutremurul din 1977 a fost începutul unui uriaş dezechilibru economic, provocat de demararea unor proiecte uriaşe de construcţii de locuinţe şi instituţii publice, care au dus la exagerări ulterioare, imposibil de suportat financiar de către stat şi imposibil de înţeles ca necesitate de către cetăţeanul obişnuit. De fapt, nu erau singurele exagerări, erau în toate domeniile, dar fiecare le simţea acolo unde îşi desfăşura activitatea.

În timpul studenţiei lui Alexandru problemele stresante ale „reformei învăţământului" erau lungimea părului studenţilor şi lungimea perioadei de practică în producţie.

Profesorul Constantin Mocanu, decanul facultăţii, un om foarte apropiat de studenţi, le relata la curs despre reproşurile pe care le primea frecvent de la tovarăşa prorector Suzana Gâdea, viitorul ministru al învăţământului, care referitor la părul mare al studenţilor de la Electrotehnică îi spunea,

– Tovarăşe Mocanu, nu îmi place educaţia primită de studenţii dumneavoastră, toţi parcă ar fi Vlad Ţepeş.

– Dar, tovarăşă prorector, consideraţi că Vlad Ţepeş nu a fost un personaj pozitiv?

totuşi, profesorul i-a sfătuit că dacă sunt întrebaţi, prin Politehnică, de la ce facultate provin să spună numele altei facultăţi, nu Electrotehnică.

– Mie îmi plăceţi aşa cum sunteţi. Nu vă forţez să vă tundeţi, dar trebuie să mă protejez şi pe mine într-un fel, încheie profesorul discuţia şi trecu la lucruri mai serioase.

Referitor la practica în producţie, în fiecare an era altă regulă, altă perioadă.

La sfârşitul anului trei, făcuseră practica înainte de sesiune, tocmai se încheiase şi sesiunea de examene şi fiecare se pregătea să pleca care încotro, când a venit vestea că se mai face încă o lună de practică, în timpul verii.

Grupa lui Alexandru a fost repartizată la Combinatul de Oţeluri Speciale Târgovişte. Este mare nevoie de voi, li s-a spus de la decanat, nu întârziaţi vă prezentaţi direct acolo, fără pauză, nici măcar de o zi.

Au plecat la Târgovişte, au mers la combinat, unde nimeni nu ştia de sosirea lor. Chiar îi încurca pe cei de la combinat că mai trebuia să se ocupe cineva şi de ei. într-un târziu, i-a venit ideea cuiva de acolo, dacă n-ar fi mai utili la filiala unui institut de proiectări din Bucureşti, care funcţiona pe lângă combinat.

Au luat legătura cu şeful filialei, care în final a acceptat oferta. A doua zi au mers la filială, care funcţiona într-un sediu improvizat, într-un bloc de nefamilişti. Nu aveau scaune suficiente nici măcar pentru ei, noroc că, fiind perioadă de concedii, unii salariaţi erau plecaţi.

Au constat că trocul făcut între combinat şi institut era pentru ca studenţii să le pună în ordine desenele originale din arhivă, iar combinatul să le asigura masa la cantină.

Aşa că, timp de o lună, au aşezat desenele în ordine, au mâncat la cantina combinatului şi au tăiat frunză la câini prin Târgovişte.

Într-un asemenea moment de „maximă concentrare” s-a întâlnit pe stradă cu Vivi Anghel, fost coleg de şcoală, la Găieşti, pe care nu-l mai văzuse din liceu. Era cu un an mai mic decât6 Alexandru. Foarte bun la literatură. Poetul liceului.

– Bună Vivi, cu ce treburi pe aici?

– Salut, salut! Sunt pentru înregistrarea unei emisiuni de televiziune „Drum de glorii”, la Casa de Cultură.

– Despre ce este vorba în emisiunea sta?

– Sunt echipe pe judeţe, formate din câte un intelectual, un student, un muncitor agricol, un muncitor din industrie. Eu sunt studentul din echipa judeţului Dâmboviţa.

– Unde eşti student?

– La Bucureşti, la filologie. Dar tu, ce-i cu tine? Ce faci pe aici?

– Sunt în practică la combinat. Suntem toată grupa.

– Apropo. Dacă nu aveţi altceva de făcut, veniţi şi voi la Casa de Cultură.

– Măi, Vivi, nu prea aş veni, că diseară vreau să văd concursul de gimnastică de la Olimpiadă. Sunt de-a dreptul îndrăgostit de puştoaica asta.

Era în timpul Olimpiadei de la Montreal când Nadia Comăneci uimise lumea cu talentul său.

– Care diseară? Înregistrarea este la ora trei şi ţine o oră, maxim o oră şi jumătate. La televiziune emisiunea este transmisă în patruzeci şi cinci de minute.

– Atunci, vin. Să merg până la cămin, poate aduc şi alţi colegi.

A mers la cămin şi, într-adevăr, au venit şi alţi colegi, dornici să-şi umple timpul cu ceva.

Au intrat în Casa de Cultură unde sala era arhiplină şi curând a început înregistrarea.

Era prezent juriul al cărui preşedinte era un profesor de la facultatea de Istorie a Universităţii din Bucureşti, era echipa judeţului în care Vivi era studentul şi mai era realizatorul de la televiziune, unul dintre cei mai apreciaţi la acea vreme. Uşile s-au blocat şi a început calvarul. La fiecare întrebare, adresată direct fiecărui membru şi nu echipei în ansamblu, cu excepţia celor adresate lui Vivi, era un chin până se ajungea la răspunsul corect. Când răspunsul corect era în sfârşit găsit de cel în cauză, era înregistrat în ropotele de aplauze ale săli. Realizatorul avea sarcina ingrată să roage sala să aplaude la fiecare răspuns final după zeci de minute de bâjbâieli.

Era o întrebare, referitoare la războiul de independenţă adresată muncitorului agricol. Trebuiau să se enumere trei nume de localităţi unde se întâmplase ceva. Muncitorul agricol enumeră trei nume de localităţi, printre care şi Smârdan. Preşedintele îi spune că sunt corecte

două nume, cu excepţia localităţii Smârdan. Să se gândească la alt nume. Şapte sau opt încercări au urmat, după perioade de „profundă concentrare" şi de fiecare dată răspunsul începea cu Smârdan, aducând la exasperare şi sala şi juriul.

Răspunsul corect devenise un bun public, circula prin viu grai prin sală, între sală şi echipă, dar cel în cauză cred că nici nu auzea bine.

„Înregistrarea" s-a terminat cam pe la miezul nopţii, încât era aproape de a pierde şi transmisia concursului de gimnastică de la Montreal, care datorită diferenţei de fus orar, se transmitea noaptea târziu.

Mergeau toţi spre cămin, fiecare gândindu-se la penibilul situaţiei, fără a rupe tăcerea.

Alexandru se gândea la Vivi, ce căuta el acolo, era un băiat foarte deştept şi talentat, scria poezii încă din perioada liceului. Se gândea la realizatorul acela de televiziune pentru care avea un respect deosebit, avusese de mai multe ori ocazia să se convingă de nivelul său de cultură şi informaţie. Se gândea de ce uşile sălii trebuiau păzite de miliţieni?

Tăcerea a rupt-o Relu, colegul său de cameră, printr-o exclamaţie,

– Unde eşti tu mamă! Trebuia să fii aici să participi la mascarada asta, să nu mai mă înnebuneşti cu deşteptăciunea celor care participă la concursurile organizate de radio-

televiziune şi nu bat stadioanele şi cinematografele ca fi'tu.

Învăţământul superior tehnic românesc trecea printr-o perioadă de cotitură, legată de evoluţia rapidă a tehnicii de calcul, care presupunea dobândirea cunoştinţelor necesare, crearea bazei materiale şi nu cea mai puţin importantă, familiarizarea societăţii cu acest intrus în viaţa cotidiană fără de care, după informaţiile din afară, nu se va mai putea trăi în viitor, deşi la noi erau încă puţini cei care credeau cu adevărat aceasta.

În primul rând, o problemă stresantă era că toţi studenţii luau primul contact cu problemele de tehnică de calcul în facultate, când de fapt ei erau copleşiţi de avalanşa de informaţii, şi aşa destul de mare, de la disciplinele de bază ale domeniului ales.

În al doilea rând, dotările erau atât de precare, încât toţi studenţii de la douăsprezece facultăţi trebuiau să utilizeze un singur calculator, atât pentru testarea programelor demonstrative, cât şi pentru problemele de cercetare, utilizând singura formă existentă la acea dată, pentru introducerea programelor sursă şi a datelor, cartelele perforate. Era o adevărată loterie să-ţi meargă un program până la capăt, astfel încât unii îşi pierdeau total încrederea în calculator iar alţii îl foloseau în alte scopuri mai pragmatice, cu rezultate mai

palpabile şi mai rapide. Un student care avea părinţii la ţară şi se ocupau cu creşterea şi comercializarea zarzavaturilor, profitând de faptul că hârtia de imprimantă era pusă la dispoziţie de Politehnică, rula programe simple, cu câteva instrucţiuni, cum ar fi scrierea numerelor naturale până la o sută de mii, câte unul pe fiecare rând, sau altele de acest tip, scoţând vrafuri de hârtie de imprimantă, de bună calitate, tratată termic, pentru a o utiliza la împachetatul legumelor la piaţă. Îşi mai completa rezervele de hârtie şi în zilele de după câte un congres, o conferinţă naţională, sau în general, după orice cuvântare a lui Ceauşescu, când apărea Scânteia cu zeci de pagini, preţul ziarului rămânând neschimbat, douăzeci şi cinci de bani. Cumpăra multe exemplare, spunând cu satisfacţie că-n acele zile hârtia era cea mai ieftină şi făcea o adevărată afacere.

În al treilea rând, exista o ruptură între studenţi, care totuşi, în marea majoritate, erau dornici să asimileze aceste tehnici noi şi profesorii mai în vârstă, care erau vizibil neîncrezători.

Lucrurile au evoluat în timp, au apărut calculatoarele personale, dotarea s-a mai *îmbunătăţit, permiţând o separare a* calculatoarelor pentru uz didactic de cele pentru *activitatea de cercetare. A apărut o altă problemă, care va persista atâta timp cât învăţarea programării calculatoarelor nu se va face la nivelul învăţământului mediu.*

Calculatorul este o unealtă, cu care copilul trebuie să se obişnuiască de mic, pentru a prelua mai uşor aplicaţiile acestuia la problemele complexe studiate în învăţământul superior. În ţările dezvoltate, cu ajutorul diferitelor jocuri computerizate şi studierea programării încă din învăţământul mediu, studenţii au o experienţă bogată în acest domeniu încă de la debutul activităţii lor universitare. Se prezintă la începutul vieţii lor de studenţi ca nişte sportivi bine antrenaţi pentru aprofundarea disciplinelor de studiu corespunzătoare domeniului ales, dispunând în plus de această unealtă foarte puternică, care le permite să fie mult mai eficienţi şi să obţină rezultate foarte bune, cu un efort mai mic.

La noi, din acest punct de vedere, sunt două categorii opuse de studenţi. O categorie o reprezintă cei care nu au încredere în calculator şi atunci din start rezultatele lor, atât în timpul studiilor, dar mai ales după absolvire, nu pot fi la nivel competitiv. O a doua categorie o reprezintă cei care se dedică aproape total asimilării tehnicii de calcul, neglijând inevitabil disciplinele fundamentale ale domeniului de bază. Ţinând cont de timpul totuşi limitat al acestora, rezultatele finale sunt aproape tot atât de necorespunzătoare ca în primul caz, slăbind cu fiecare generaţie nivelul părţii de fond a domeniului, de astă dată chiar pornind de la bunele intenţii. Oricum, trecerea prin aceste faze intermediare este obligatorie, atâta timp cât

problemele financiare şi organizatorice ridicate de asigurarea bazei materiale şi a personalului didactic va întârzia încă mult generalizarea studierii programării calculatoarelor în învăţământul mediu. Există şi o a treia categorie de studenţi, numeric mai redusă, care reuşesc să meargă în paralel, cu rezultate foarte bune, atât în studierea problemelor de fond, cât şi cu asimilarea foarte profundă a tehnicii de calcul.

O situaţie similară a apărut în 1989, când pentru îmbunătăţirea nivelului de cunoaştere a limbilor străine de către absolvenţii de studii superioare de la noi din ţară, în vederea accelerării integrării României în comunitatea internaţională, s-a pus pentru prima dată problema înfiinţării învăţământului superior tehnic cu predare în limbile de circulaţie internaţională. Este foarte necesar să facem acest pas. Oricât de patrioţi am fi, trebuie să recunoaştem că limba română, nefiind o limbă de circulaţie internaţională, nu ne permite să ne facem înţeleşi de către cetăţenii altor ţări. De aceea, trebuie să facem efortul de a învăţa acele limbi care să ne permită să ne facem cunoscuţi. După anumite informaţii în ţări care se află într-o situaţie similară, din punct de vedere al limbii, în special în ţările nord europene, mai mult de jumătate din învăţământul superior tehnic se desfăşoară în limba engleză.

Evident, organizarea unei forme de învăţământ într-o limbă străină ridică, oriunde nu numai la noi, o avalanşă de probleme greu

de rezolvat, privind crearea unor structuri paralele cu învăţământul în limba maternă, găsirea personalului didactic bun cunoscător al limbii respective, găsirea pentru început, a unui număr suficient de studenţi, care să permită demararea cursurilor şi nu în ultimul rând, asigurarea dotărilor necesare.

Îmi povestea un foarte bun profesor că este sceptic privind rezultatele unui astfel de învăţământ, deoarece ştie din experienţa personală că sunt mulţi studenţi care nu înţeleg nici în româneşte problemele dificile, de nuanţă, pe care le presupune un curs universitar. Ce se va întâmpla când acestea vor fi explicate de un profesor într-o limbă străină, trebuind a fi înţelese de nişte studenţi de două ori necunoscători, de limbă şi de fond.

Este adevărat domnule profesor, cu tot respectul pe care-l meritaţi, dar nimic nu este uşor pe lume. Apoi, există studenţi şi studenţi, nu toţi trebuie să participe la o astfel de formă de învăţământ, dar ea trebuie să existe pentru a oferi posibilitatea celor care vor şi celor care pot. Nu mai trebuie gândit chiar totul pentru putinţa tuturor, că nu contează persoana, ci doar societatea.

Motto:
„Când mergi într-o direcţie incertă nu trebuie să te grăbeşti”

„Dacă ceva nu merită să fie făcut, atunci nu merită nici să fie făcut bine”

Murphy

DESPRE EVOLUŢII, INVOLUŢII, REVOLUŢII

Nu cred că există domeniu de activitate din România ultimelor decenii, dinainte de 1989, care să nu intre în cadrul descris de acest titlu. Totul s-a făcut într-o gândire care nu sugerează nicăieri că cineva şi-a pus întrebarea „Ce se întâmplă, după?”, deşi această întrebare au pus-o mulţi şi şi-au pus-o şi mai mulţi, dar fără a avea vre-o şansă să primească vreun răspuns. Şi asta, deoarece la nivelul cel mai înalt, această întrebare făcea parte din categoria „expresiilor interzise”, de parcă în spaţiul

carpato-danubiano-pontic cineva ar fi oprit în loc timpul, nemaifiind loc pentru cuvântul „după”.

Ca să utilizăm o terminologie din domeniul tehnic, fenomenele au evoluat după legea sistemelor automate în buclă deschisă, în care toate perturbaţiile de la intrare se transmit direct, la ieşirea din sistem. Acest mod de funcţionare a societăţii nici nu este de mirare, din moment ce rolul de reacţie inversă pe care într-o societate îl are presa, opinia publică, asociaţiile profesionale etc. au fost total subordonate politic.

S-a ajuns astfel la multe exagerări, care au costat enorm, dintre care una care merită a fi amintită, fie şi numai pentru aspectul său anecdotic, este cea a amplasării unei centrale termice pe vârful unui deal „pentru a scurta înălţimea coşurilor”, deşi toate materialele de construcţie, în prima fază, şi toate cele necesare funcţionării, în faza de exploatare, trebuiau să fie urcate pe deal.

Îmi povestea, un profesor de la Politehnică, specialist în domeniu, că prin anii ’80, după ce au fost publicate documentele unuia dintre congrese, sau a unei conferinţe naţionale, cu cifrele şi indicatorii de consumuri energetice luaţi din Anuarul statistic cel mai recent, rezultă un deficit energetic care depăşea de câteva ori producţia de energie a României în acea perioadă. Ca un om obişnuit cu corectitudinea şi neavând ce să rişte, toate

cifrele erau luate din documentele oficiale, publicate, a trimis o scrisoare la Comitetul de Stat pentru Planificare, organism care se ocupa cu elaborarea acestor strategii, unde unul din foştii săi colegi de facultate deţinea o funcţie foarte înaltă. A primit totuşi un răspuns numai datorită respectului pe care i-l purta fostul coleg, respect care însă dispărea în conţinutul răspunsului. Era sarcină de sus şi sarcinile de partid nu se discută. Cum a îndrăznit s-o facă?

Acum de multe ori, aceiaşi oameni, care nu au putut stăvili nişte erori, trebuie să încerce să le repare, ceea ce de multe ori costă mai mult decât a o lua de la zero.

Motto:
„Ştiinţa este căpitanul şi practica sunt soldaţii”
Leonardo da Vinci

DESPRE CERCETARE

Este un lucru foarte greu să vorbeşti despre un act de creaţie şi mai ales despre cei ce-l înfăptuiesc, fiind mereu bântuit de teama fie că ai spus prea puţin, fie că ai spus prea mult.

Este dificil de a categorisi care din activităţi reprezintă creaţie şi care nu, unde se termină creaţia şi unde începe rutina, într-un lanţ care le cuprinde pe amândouă. Iar dacă îţi propui că intri şi mai în profunzime, să ajungi la izvoarele creaţiei, oamenii, să încerci să faci lumină acolo unde se naşte lumina, vei constata că labirintul se complică aşa de tare, că ai toate şansele să te pierzi.

Fără a avea pretenţia de a fi unica, de a fi cea mai bună sau cea mai completă, voi încerca să găsesc o definiţie a creaţiei, care să fie o bază pentru cele spuse ulterior.

Se defineşte drept creaţie orice activitate prin care se instituie într-o formă de existenţă

fizică sau mentală ceva ce nu a existat până în acel moment. Tot ce urmează după aceea, dezvoltând sau multiplicând ceea ce a fost o singură dată rodul creaţiei, se defineşte ca reproducere.

Indiferent ce alte definiţii ar putea fi date creaţiei, este cert că cercetarea ştiinţifică este una dintre activităţile umane care intră în sfera creaţiei.

Creaţia dă celor ce o practică o aură aparte, indiferent de domeniul de creaţie, în timp ce reproducerea este mai mult legată de aspectul material al problemei, oferind de cele mai multe ori celor ce o practică satisfacţia unor nevoi materiale.

Creatorii au fost dintotdeauna o categorie de oameni rupţi de practică, fără aplicaţie spre partea materială a lucrurilor, deşi sunt şi ei, totuşi, oameni. De aceea o migrare a acestora spre clasa reproducătorilor este şi a fost totuşi puţin probabilă sau, oricum, de mică amploare. În schimb, a existat şi există o permanentă presiune dinspre clasa reproducătorilor spre sfera creaţiei, fie a unor adevăraţi creatori, care şi-au descoperit anumite talente târzii, în diferite domenii, istoria fiind plină de exemple în acest sens, fie de impostori, care consideră actul de creaţie ca pe un apendice al reproducerii din care s-ar înfrupta şi ei, atraşi de aura aparte despre care vorbeam.

Comunitatea umană, în istoria sa, a căutat să rezolve cumva aceste probleme, ajungându-se în final la forma actuală, unde peste tot, în lumea civilizată, există legi ale dreptului de autor, legi ale invenţiilor, menite să permită creatorilor, care oricât de aureolaţi ar fi sunt oameni şi au nevoie să-şi rezolve problemele materiale ale vieţii curente din rezultatele muncii pe care o desfăşoară.

Care este efectul acestor legislaţii, se poate cuantifica comparând, la nivel de ansamblu, numărul oamenilor bogaţi, proveniţi din zona sferei creatorilor de toate felurile, cu numărul total al oamenilor bogaţi din lume. Nu cred ca cineva să fi avut năstruşnica idee de a face această comparaţie, dar bunul simţ îmi spune că rezultatul este total în defavoarea creatorilor

Aceste aspecte capătă o importanţă foarte mare în ziua de astăzi, având în vedere că „globalizarea", adică tratarea la scară planetară a problemelor din diferite domenii, care se extinde cu paşi repezi în zilele noastre, pare a afecta mai repede domeniile creaţiei decât pe cele ale reproducţiei. În timp ce partea reproductivă, pentru globalizare, ar necesita cheltuieli mari pentru dezvoltare, schimbări de infrastructură, găsiri de noi surse de materii prime şi materiale, partea creatoare stă mult mai bine, sistemele de telecomunicaţii, reţelele mondiale de calculatoare au luat deja o asemenea amploare, încât pot deservi întreaga

disponibilitate mondială de forţe de creaţie. Multe state au sesizat deja pericolul pe care aceste mijloace îl reprezintă pentru interesele lor economice, încât asistăm pentru prima dată la conflicte de interese cu marile firme de telecomunicaţii şi de software, acestea din urmă aducând în favoarea lor argumentul „drepturilor omului la informaţie”. Tot pentru prima dată au apărut şi presiuni internaţionale privind aderarea tuturor ţărilor la legislaţia internaţională a invenţiilor şi drepturilor de autor, fiind notorie în acest sens disputa între S.U.A şi China, care nu s-a încheiat decât odată cu recunoaşterea de către chinezi a acestor reglementări.

Care este situaţia în România? Pentru a o înţelege mai bine ar trebui făcută o incursiune în trecut. După o perioadă atât de lungă, în care totul era al tuturor şi al nimănui, când câştigurile oamenilor erau foarte strict controlate, ele depinzând mai mult de vechime decât de merite, activităţile „creatoare” se desfăşurau mai mult pentru acea latură a lor care, conform legislaţiei din acele vremuri, permitea obţinerea unor venituri suplimentare. Aceste venituri suplimentare erau destul de mici, fiind dependente mai mult de numărul de invenţiilor decât de valoarea lor. Această stare de fapt a dus la apariţia – pe lângă creatorii adevăraţi, care indiferent de nivelul recompenselor, tot ar fi creat, pentru a-şi satisface propriile exigenţe – a unei numeroase

clase de vânători de recompense, care, chiar mici fiind, deveneau mari prin înmulţirea cu numărul lor. Din astfel de raţiuni au apărut o mulţime de cărţi, articole, brevete de invenţii, având cinci, zece sau chiar şaptesprezece autori. Dacă ar di ascuns în spatele lor o activitate în echipă, ar fi fost ceva meritoriu, în direcţia care se practică azi în marile centre de cercetare, dar, din păcate, era numai un mod de a păcăli o legislaţie care parcă te invita la acest lucru, trecându-se ca autori toată structura ierarhică superioară a unui biet coautor care avea meritul realizării lucrării.

La noi, pe lângă situaţia generală, prezentată anterior, cu creatori şi reproducători, mai apăruse o clasă în plus şi anume „diriguitorii”, aceştia fiind persoanele implicate în administrarea activităţilor printre care existau şi activităţi de creaţie. Cum era perioada când totul era posibil, de sus în jos, pe o scară a valorilor stabilită pe criterii politice şi administrative, multe astfel de persoane s-au trezit peste noapte mari creatori. Astfel, înainte de 1980, cum în sfera creaţiei artistice era lupta cu cenzura, în sfera creaţiei ştiinţifice era lupta cu impostura.

După 1989 au trecut amândouă la lupta cu problemele economice, într-o economie de tip reproductiv, care apelează, din principiu, mai puţin la partea creatoare a societăţii. Astfel, cel mai apreciat prim ministru român de după 1989, după opinia mea, domnul Teodor Stolojan,

declara într-o şedinţă în aula Academiei Române că soluţia optimă pentru România, din punctul de vedere al cercetării ştiinţifice, ar fi ca aceasta să fie închisă, fiind mai multe ţări în lume care nu desfăşoară astfel de activităţi finanţate de stat. Din păcate, chiar dacă nu au declarat-o atât de franc, cam aceasta a fost şi poziţia şi a celorlalţi colegi de funcţie ai domniei sale.

Tot timpul cultura şi cercetarea ştiinţifică au fost privite ca nişte activităţi mai puţin importante, care trebuiesc menţinute pentru prezentarea unei imagini pozitive, finanţate la un nivel care să nu le lase nici să moară, nici să trăiască. Această abordare rezultă dintr-o luptă de idei contrarii, pe de o parte fiind prelungirea unei concepţii proletare, a fostei clase dominante din perioada comunistă – care trăgea într-o direcţie – iar pe de altă parte existenţa presiunii stării de fapt, a unei realităţi incontestabile, existente în ţările care formează acele comunităţi internaţionale în care România şi-a propus să intre, făcând din aceasta unul dintre cele mai importante obiective de politică externă – care trăgea în cealaltă direcţie.

Este foarte adevărat că latura economică nu poate fi neglijată, nici măcar în analizarea acestor activităţi de creaţie, dar a le subjuga total criteriilor economice, analizându-le eficienţa economică ca la orice activitate comercială, este o greşeală. Prin anii '60, la o şedinţă de bilanţ anual a unui mare institut de

cercetări contabilul şef îşi încheia raportul său prin cuvintele „ ... şi totul ar merge mult mai bine în acest institut tovarăşe director, dacă nu ar fi cercetătorii, aceştia încurcă totul, cu ei nu mă înţeleg deloc”. Nu cred că aceasta ar fi direcţie de urmat.

Este simplu de înţeles că, dintr-un buget *limitat, este greu de a satisface toate cerinţele unei naţiuni, dar există alte mijloace, la îndemâna statului, de a rezolva aceste dificile probleme financiare, mijloace care se utilizează cu succes în alte ţări. Sunt obişnuite campaniile purtate de către posturile naţionale de radio şi televiziune, presa scrisă, susţinută de stat, pentru strângerea de fonduri necesare susţinerii* unor obiective de interes social. *Am asistat la o asemenea campanie în Italia, la sfârşitul anului 1995, când această ţară se confrunta cu probleme economice şi politice, pentru* adunarea de *fonduri necesare susţinerii unui program de cercetări în domeniul studierii distrofiei musculare şi a unor boli genetice. Televiziunea naţională RAI, a prezentat un* program non-*stop de treizeci şi şase de ore, la sfârşit de săptămână, transmis pe canalul său cel mai vizionat, RAIUNO, dedicat în totalitate acestui scop. În urma acestei campanii s*-a *constituit un fond mai mare decât cel cu care este finanţată anual toată cercetarea medicală românească, neafectând în nici un mod bugetul statului. Cred că asemenea* metode s-ar putea *folosi şi la noi, unde a apărut deja o pătură*

socială de oameni bogaţi şi unde, bine motivată, conştiinţa socială ar putea influenţa rezolvarea unor astfel de cazuri. Există metode, când crezi cu adevărat în ceva şi singurul impediment îl constituie găsirea surselor de finanţare.

În domeniul cercetării aplicative nu se poate spune că înainte de 1989 nu s-au alocat fonduri, mai ales după ce conducerea Consiliului Naţional de Ştiinţă şi Tehnologie a fost preluată de „tovarăşa”. Rezultatele au fost, însă, relativ modeste, pentru că în acelaşi timp acţionau mai multe frâne, cum ar fi blocarea aproape totală a importurilor, îngrădirea exagerată a mobilităţii cercetătorilor şi o secretomanie ieşită din comun. Acestea toate suprapuse, au dus, fie la obţinerea unor rezultate necompetitive – din lipsă de informaţii, materiale sau anumite componente, cercetătorii români fiind puşi de multe ori în situaţia de a reinventa roata – fie chiar în cazul când se obţineau rezultate notabile, acestea să nu poată fi făcute cunoscute pe plan internaţional în timp util şi în consecinţă să nu fie recunoscute, pierzându-se priorităţi importante. Nivelul prezenţei româneşti în literatura de specialitate a scăzut în această perioadă la nişte cote la care nu s-a situat niciodată, deşi rezultatele obţinute şi necomunicate i-ar fi permis să stea mai bine.

Datorită acestei coordonări, după 1989 domeniul în discuţie a mai trebuit să lupte, în plus, şi cu prejudecăţile unora, care asociau cercetarea ştiinţifică cu dictatura. Adevăraţilor

cercetători acest fapt le-a făcut mult rău, dictatura folosindu-se de cercetare în interesul său, ocupând posturile de vârf, care le aduceau numai foloase imediate, în defavoarea celor ce munceau cu adevărat şi care îşi vedeau limitate posibilităţile de realizare profesională, aceasta fiind numai unul dintre aspectele negative, cel direct. Dar mai era aspectul negativ indirect, legat de defăimarea domeniului prin creşterea gradului de impostură.

În primii ani de după 1989 s-a reuşit să se înfiinţeze, pentru prima dată în istoria României, un minister care să se ocupe exclusiv de problemele domeniului, Ministerul cercetării şi Tehnologiei, care a însemnat un pas important în direcţia instituţionalizării problemelor de cercetare, dar nu suficient de eficient, cum s-ar fi aşteptat cei mai mulţi dintre cercetători. S-au creat o serie de asociaţii profesionale, patronale, sindicale, care să susţină, ca în orice societate democratică, interesele domeniului, pe care fiecare le vedea în felul său, să convingă parlamentul în direcţia unor măsuri legislative, deziderat care, în 1995, cu sprijinul mai ales al Camerei Deputaţilor, era foarte aproape de a fi realizat. Dar, nu s-a realizat, în final.

Nu se poate spune că politica a încetat să se mai amestece în problemele cercetării. Acum trebuie să facă faţă unui tir încrucişat, deoarece sunt mai multe partide. Dacă înainte, de multe ori, trebuia să se reinventeze roata, pentru a

mulţumi un singur partid, acum trebuie să se reinventeze cărămida, apa vie, apa moartă, pentru a mulţumi un spectru politic mai larg.

Motto:

„Nu există nici o certitudine acolo unde nu se poate aplica una din ştiinţele matematice”

Leonardo da Vinci

„Că într-o soţietate fără prinţip, ..., care va să zică, că nu le are.”

Ioan Luca Caragiale

„Politica este a doua meserie care a apărut pe lume, din păcate se aseamănă foarte mult cu prima”

Ronald Reagan

DESPRE POLITICĂ

Se spune despre politică, că este economie concentrată. La noi câte economie este şi politică s-a adunat pe măsură. O oarecare poziţie negativă a apărut cu privire la politică, imediat după 1989, având în vedere compromiterea regimului trecut. *La un moment dat s-a creat impresia că de fapt România este un stat aparte, în care nimeni nu a făcut şi nu face politică. Au apărut activişti de partid, miniştri şi alte categorii bine angrenate în conducerea ţării, care nu au făcut niciodată politică, toţi au fost simpli executanţi.*

S-a trecut de la modelul unic, obligatoriu, la o mulţime de modele alese după modă, ca la îmbrăcăminte. Doar că modelul japonez, aplicat în Japonia, face ca acesta să câştige şi când dolarul creşte şi când dolarul scade, în timp ce aplicat în românia face ca acesta să piardă în ambele cazuri. Modelul chinez, ţară care declară că merge pe calea comunismului, se dovedeşte a fi mai liberal şi mai eficient decât toate modelele ultra adaptate la economia de piaţă care s-au aplicat la noi în această perioadă. S-ar părea că există totuşi un model care ni se potriveşte mai bine şi acela este cel italian, însă din punctul de vedere al frământării şi instabilităţii politice nu şi în cel al stabilităţii economice, domeniu în care nici măcar nu se poate concepe o posibilitate de comparaţie, Italia fiind una din puterile economice ele continentului. Un specialist italian, care fusese o perioadă mai îndelungată în fosta U.R.S:S., pentru o punere în funcţiune, îmi povestea o întâmplare hazlie petrecută acolo. Fiind în imposibilitatea de a se informa ce se întâmplă prin lume, în Italia în mod special, neînţelegând limba, în fiecare dimineaţă obişnuia să-l întrebe pe unul dintre colaboratorii ruşi, care cunoştea limba engleză, asupra ultimelor noutăţi. În glumă, dar totuşi sâcâitor, acesta începea anunţându-l că-n Italia a căzut guvernul, dând de înţeles implicit ce bine este la ei, că nu cade guvernul niciodată. La un moment dat sătul, italianul l-a pus la punct pe rus, dându-i de

înţeles că nu ce face guvernul îl interesa pe el, ci care erau ultimele rezultate sportive, care erau cele mai mari câştiguri la „toto”, sau alte informaţii de acest fel. În ceea ce privea guvernul atâta timp cât economia era stabilă, însemna pentru el că guvernul, indiferent care era acela, făcea bine.

Indiferent de model, o idee sfântă trebuie să se întipărească în capul românilor, că munca, grefată pe un ataşament – comparabil cu practicile religioase – faţă de firmă, faţă de ţară, este calea care duce la dezvoltare. Asta a stat şi stă la baza dezvoltării japoniei şi „micilor tigri” din sud-estul Asiei, a oricărei alte ţări unde nivelul de trai este acum mult mai bun decât în ţara noastră.

Ce s-a întâmplat în România? După ce s-a distrus tot ce a fost proprietate privată, de dinainte de război, a apărut modelul unităţilor mari, de stat, în toate domeniile, în industrie, în agricultură şi chiar în cultură şi cercetare. Ele nu au avut eficienţa scontată, nu pentru că erau mari, sau pentru că erau în proprietatea statului, ci pentru că funcţionau pe baza unor principii de protecţie socială şi nu de eficienţă. Şomajul, fiind o noţiune neadmisă de forma de stat care se construia, presupunea din start eliminarea concurenţei în domeniul forţei de muncă, cu repercusiuni majora asupra calităţii acesteia.

Dezvoltările din industrie, ce au atras populaţia tânără spre oraşe, nu au fost

compensate, în aceiaşi măsură, de mecanizarea agriculturii, care să le permită celor rămaşi la sate să muncească în condiţii de eficienţă pământul. Pe de altă parte, aceste dezvoltări industriale nu erau suficiente ca să se menţină singure, ajungându-se la exagerarea exporturilor agricole. Pentru echilibrarea balanţei de plăţi. Adăugându-se la acestea şi ambiţia lui Ceauşescu de a plăti, într-un timp record, toate datoriile externe ale ţării, s-a ajuns la situaţia premergătoare evenimentelor din 1989, când o ţară întreagă făcea foamea, deşi România era un mare producător agricol, îngheţa de frig, deşi România este una din ţările cu cel mai mare potenţial energetic din Europa şi nici nu putea protesta în nici un fel, de frica unui aparat poliţienesc mult supradimensionat şi subordonat politic în totalitate.

După 1989, două au fost elementele găsite vinovate de această stare de fapt: dimensiunea unităţilor productive şi forma de proprietate. Au apărut noi sloganuri, dintre care cel mai dăunător a fost acela care spunea că guvernul nu trebuie să se implice deloc în economie. În aceste condiţii, aceleaşi persoane, foştii fermi păzitori ai principiilor socialiste – „Totul pentru stat, totul pentru unităţile mari! „ – au devenit strigători de lozinci noi, care, chiar conţinând idei în principiu valabile au fost aplicate într-un mod barbar, distrugând, în câţiva ani, ce s-a călit în zeci. Parcă zidurile, acoperişurile, gardurile, grajdurile, cablurile, ţevile, etc., ar fi

fost personificate şi ar fi devenit peste noapte, comuniste.

Este greu de înţeles cum aceiaşi oameni pot trece aşa uşor dintr-o extremă în alta, cum pot fi atât de insensibili la ideea de interes general, fiind astfel puşi de fiecare dată în situaţia de a o lua de la zero, de a cheltui, din nou, pentru a ajunge la un nivel material pe cate tocmai l-a distrus din proprie iniţiativă.

Tot ca o curiozitate a acestei perioade de tranziţie este şi faptul că, deşi ideea privatizării a prins, a fost agreată ca una din direcţiile fără de care redresarea economică nu e posibilă, nu este, însă, acceptată ideea existenţei unei clase de oameni bogaţi, ca şi cum privatizarea s-ar face cu sfinţi, nu cu oameni şi nu pentru oameni.

Toate acestea ne conduc spre ideea că trebuie inve4stit mult în educaţie, creat un mod de gândire a realităţilor bazat pe situaţia existentă, de la care să se pornească aplicând, măcar de acum încolo, principiile de conducere bazate pe eficienţă. Nu poate exista protecţie socială, fără eficienţă. Protecţia socială trebuie să se bazeze tocmai pe surplusul provenit de la o muncă eficientă. Privatizarea, divizarea, concentrarea sunt doar mijloace, nu scopuri în sine.

O problemă importantă, de a cărei rezolvare va depinde viteza de realizare a acestor schimbări, este problema oamenilor care le vor face, a conducătorilor de unităţi

economice. În cei câţiva ani care au trecut din 1989, aceştia au avut de suferit din ambele direcţii. O dată dinspre sindicate, care devenite libere, au făcut nu de puţine ori presiuni nejustificate, în totală discordanţă cu orice lege economică, neînţelegând că în viaţă nu totul este să vrei, mai trebuie să şi poţi. A doua oară, dinspre reprezentanţii puterii statului, ca proprietar încă majoritar, în cele mai multe unităţi, care au impus nişte mişcări generale, chipurile de principii democratice, dar care, de fapt, au avut substrat politic. A supune la vot general conducerea unei unităţi economice este ceva inacceptabil, conform tuturor principiilor de management. Practic, au fost înlocuiţi toţi conducătorii mai severi, mai riguroşi, dar cu bune rezultate. O asemenea greşeală nu s-a făcut nici măcar în vremea socialismului, când populismul era în floare.

Aceste greşeli au dus la o scădere economică rapidă, producţia scăzând sub jumătate din cea din 1989. Am fost nevoiţi să ne întoarcem şi să o luăm de la capăt, ceea ce alte ţări, care s-au aflat în aceiaşi situaţie cu România, nu au făcut-o.

Cu toate că a fost agreată la nivel de declaraţii, nu s-a realizat în practică ceea ce se numeşte bazarea pe oameni, nu pe structuri. Nu s-a înţeles, sau nu s-a vrut să se înţeleagă, că nici o revoluţie din lume nu a schimbat instantaneu structura intimă a oamenilor, nu a făcut din proşti deştepţi şi nici invers. Oamenii

trebuiesc folosiţi aşa cum sunt, dar acolo unde le este locul, schimbarea lor, a conştiinţei lor, fiind o chestiune de durată, ba chiar, de multe ori, imposibilă.

Pentru o redresare cât mai rapidă a situaţiei economice, un rol important îl are cunoaşterea situaţiei existente pe plan mondial, integrarea ţării în fluxurile economice, culturale, umane de pe pieţele internaţionale.

Considerente istorice fac imposibilă în România trecerea la nişte relaţii unanim acceptate între firme şi stat, între capitalul de stat şi capitalul privat.

Societatea românească atât în anii comunismului cât şi ani buni după 1989, s-a bazat, în general, pe problema socială a ocupării forţei de muncă şi nu pe problema profitabilităţii, care reprezintă principala sursă de fonduri pentru dezvoltare.

Există firme multinaţionale cu volum de vânzări anuale depăşind, chiar de zeci de ori, produsul intern brut al României. Acestea, conform strategiilor proprii de dezvoltare, investesc în domeniile tehnologiilor de vârf fonduri mai mari decât tot ce se investeşte în ţara noastră în totalitate. Cum să concureze o firmă din România cu asemenea firme? Cât de bine organizată ar fi, cât de bine condusă ar fi o firmă, dacă nu are posibilităţi de investiţii, nu are cum să ţină pasul cu cerinţele pieţii internaţionale. Este adevărat că, indiferent cât

de mare este o firmă, ea nu se poate compara cu un stat, având alte principii după care se conduce, alte obiective, alte strategii, alte obligaţii.

Acceptând modelul celular, al funcţionării comunităţii internaţionale statele reprezintă celulele şi pentru a fi un organism viu, trebuiesc găsite mijloacele de comunicare intercelulare. Aceste mijloace de comunicare pot fi reprezentate de multitudinea relaţiilor de cooperare internaţională care, în cazul capitalului investiţional, au ca principali poli sistemul bancar internaţional şi marile firme multinaţionale.

Pentru a investi, ele au nevoie de garanţii şi facilităţi locale, pe care nu le pot oferi decât statele gazdă ale investiţiilor respective.

În românia, după 1989, sub diferite forme, s-a evitat asigurarea garanţiilor şi facilităţilor necesare pătrunderii reale a capitalului străin, marile firme investind în perioada amintită la noi în ţară, fonduri cu care, un club puternic de fotbal dintr-o ţară vestică, s-ar simţi jignit dacă ar fi sponsorizat.

Este adevărat că orice stat, inclusiv statul român, are o serie de obligaţii legate de sănătate, învăţământ, apărare etc. şi că lipsa fondurilor face imposibilă susţinerea dezvoltării unor domenii economice, dar tocmai în acest context devine şi mai importantă facilitarea cuplării statului la acest sistem circulator al

fondurilor de investiţii internaţionale. Investiţiile internaţionale ar duce la creşterea veniturilor statului, care, la rândul lor, ar crea premise favorabile, inclusiv asupra domeniilor finanţate de la buget.

Fără găsirea de soluţii eficiente în acest domeniu sloganul „Nu ne vindem ţara” vehiculat mult după 1989, s-ar putea înlocui cu „Nu ne vindem ţara, o omorâm singuri”.

În 1995 firma SIEMENS a investit în microelectronică 2600 milioane DM. În România domeniul acesta – cercetare plus dezvoltarea – este finanţat la nivelul a 1,5 milioane DM, în aceeaşi perioadă de timp.

Merită să continuăm aşa, sau trebuie să căutăm cu orice preţ să ne unim eforturile cu alţii mai puternici?

Motto:
„Dacă vrei să nu faci nimic şi să inspiri, totodată, respect, cel mai nimerit, în ziua de azi, e să te prefaci că trudeşti la nu se ştie ce studiu profund ...”
Leslie Stephen, 1865

DESPRE IMAGINE

Începând cu o persoană oarecare, cu o instituţie şi ajungând la nivelul statelor, orice entitate trebuie să se preocupe de imaginea sa.

Imaginea înseamnă acel cumul de aspecte care entităţile respective vor să fie receptate de un observator din exterior. Imaginea corespunde totdeauna unui original.

Este evident că, între imagine şi realitate, trebuie să fie o strânsă legătură, în caz contrar, cu prima ocazie când se constată diferenţa dintre imagine şi realitate efectul va fi tocmai invers decât cel scontat. Se poate întâmpla ca entitatea în cauză, să nu fie mulţumită de imaginea sa. În această situaţie, trebuie analizat dacă vinovat este cel răspunzător de crearea imaginii, caz în care trebuie schimbată metoda,

sau vinovat este originalul, caz în care trebuie modificat originalul.

În crearea imaginii unei entităţi, trebuie urmărit să se scoată în evidenţă toate elementele pozitive ale originalului, dacă acestea există. Intră în obligaţia celui răspunzător de crearea imaginii şi sugerarea modificările care i se pot aduce originalului, pentru crearea unei imagini mai favorabile, urmând ca originalul să le accepte sau nu, funcţie de ideile sale despre cum vrea să arate imaginea sa. Sunt cunoscute litigiile dintre fotografi şi diferite persoane care nu sunt mulţumite de felul cum „au ieşit în poze”. Am cunoscut un bătrân, la mare, care mi-a cerut ceasul pentru a se fotografia cu el la mână, în perioada când mai era o raritate să ai ceas. I l-am dat, l-a pus la mână dar s-a fotografiat cu mâinile la spate. Nu era vina fotografului dacă, ulterior, bătrânului nu i-a plăcut fotografia.

În cazul persoanelor, un prim element de imagine îl constituie modul cum se îmbracă. Nu totdeauna toţi se pot îmbrăca după ultima modă, dar există elemente care pot fi obţinute fără cheltuieli, doar cu un minim de efort, efort pe care unii sunt dispuşi să-l facă, iar alţii nu-l consideră necesar. Nu totdeauna o imagine pozitivă depinde de disponibilităţile financiare.

Sunt destul de dese cazurile când, pe lângă aspectul exterior al unei persoane, dat de îmbrăcăminte, încălţăminte etc. contează diferite laturi ale personalităţii. Este cazul celor

care candidează la diferite alegeri, deţin deja o anumită poziţie şi nu vor să-şi dezamăgească alegătorii, ori, vor să cucerească o persoană de sex opus, sau de acelaşi sex, acum, când încercăm să intrăm în rând cu lumea. În aceste situaţii, persoana în cauză trebuie să desfăşoare mai des acele acţiuni din care să rezulte trăsătura de caracter pe care doreşte să o scoată în evidenţă. Nu poţi să te consideri un mare iubitor de ani8male, aruncând cu pietre în animalele pe care le întâlneşti în cale, precum nu poţi să te dai un mare meloman dacă n-ai mai fost la un spectacol de operă din şcoală, când ai fost dus, cu forţa, de învăţătoare.

Crearea şi menţinerea unei imagini este o problemă care presupune doi poli, un pol transmiţător – originalul – şi un pol receptor, cel care recepţionează imaginea, beneficiarul de imagine. Este foarte importantă existenţa celui de-al doilea pol, fără de care imaginea ar fi lipsită de scop, în cele mai multe dintre cazuri. Sunt situaţii când, odată cu pierderea polului receptor, prin pierderea unei poziţii, să se ajungă la căderea parţială sau totală a imaginii unei persoane, precum şi renunţarea din partea acesteia la preocuparea privind imaginea sa.

De multe ori, pentru persoanele care au, deja, notorietate, mijloacele obişnuite de creare a imaginii nu mai au nici un efect, dând în schimb rezultate pozitive acele elemente care, uzual, au efect negativ pentru persoane obişnuite. Este cunoscut cazul celebrului fizician

Einstein, care în ultima parte a vieţii se îmbrăca prost, scuzându-se că în America nu-l cunoaşte nimeni, iar în Germania că îl cunoaşte toată lumea, imaginea lui nescăzând în nici un fel, ba, chiar crescând.

Preocuparea excesivă pentru imagine creează de multe ori suspiciuni, lăsând a se înţelege că vrei să acoperi ceva, să ascunzi adevărata faţă a lucrurilor, fapt ce de multe ori se adevereşte, realitatea erupând printr-o fisură a imaginii, într-un moment de neatenţie. Realitatea este totdeauna mai puternică.

În „Bietul Ioanide”, George Călinescu, prin al său repetabil „Jean lucrează la catedrală”, reuşeşte să sintetizeze excelent o asemenea situaţie de neconcordanţă între imagine şi realitate în cazul arhitectului netalentat, inactiv, care doreşte să se ştie că lucrează la un proiect important.

Mai aproape de zilele noastre, asemenea neconcordanţe sunt încă destule. Era în 1994, în sale Cazinoului din Sinaia. Sala, plină ochi de oameni care aveau ceva în comun cu activitatea de cercetare şi cultură, din ţară şi din străinătate. Urma să se deschidă lucrările unei întâlniri între cercetători şi oameni de cultură de origine română proveniţi din diasporă, cu cei din ţară. Întâlnirea era organizată de Fundaţia Culturală Română, instituţie înfiinţată pentru promovarea culturii româneşti peste hotare, condusă de scriitorul Augustin Buzura. Organizatorii făcuseră eforturi mari pentru a

aduna atâtea somităţi româneşti din afara ţării, între care, prezenţa profesorului american de origine română George Emil Palade, stârnea un enorm interes. Oficialităţile române au tratat cu tot respectul participarea profesorului Palade la *această reuniune, fiind prezente la deschidere o serie de personalităţi din ţară miniştri, parlamentari. Aceasta era prima venire în ţară a profesorului după ce, în semn de respect, la* propunerea *asociaţiilor profesionale din cercetare, 19 noiembrie, ziua de naştere a sa, fusese declarată „Ziua cercetătorului român". Evident că, la un asemenea eveniment, nu putea lipsi presa. Televiziunea Română transmitea în direct întreaga şedinţă de deschidere, pe care sala o aştepta să înceapă din moment în moment. În prezidiu se afla profesorul Palade, lângă dânsul scriitorul Augustin Buzura, ca principal organizator al întâlnirii, câţiva miniştri, reprezentanţi al Parlamentului şi o serie de personalităţi din diasporă. În timpul în care Augustin Buzura a luat cuvântul la microfon deputatul Ion Raţiu, care întârziase, a venit, şi-a făcut loc printre toţi, s-a aşezat pe locul momentan liber, al lui Buzura, chiar în mijlocul mesei de prezidiu, unde a rămas până* la *închiderea şedinţei zâmbind asistenţei infailibil, de lângă profesorul Palade. Evident că Augustin Buzura nu a avut altceva de făcut decât să-şi găsească un alt loc, într-un scaun lângă* scara pe care se urca la prezidiu.

Indiferent de relaţiile personale care erau între cei doi, pentru mine, ca participant, acest fapt, pe care unii l-au observat dar l-au considerat minor, alţii nici nu l-au observat, a însemnat pierderea încrederii într-un om în care am crezut, l-am votat chiar, la primele alegeri prezidenţiale.

Această întâmplare poate să fie interpretată şi într-un sens mai larg, simbolizând baza relaţiilor dintre cei din ţară şi diasporă, dând pe faţă brutal, esenţa sentimentelor pe care fiecare parte le nutreşte în adâncurile sufletelor lor şi pe care, tot din motive de imagine, nu le scoate la iveală. Încă există mult artificial între cele două părţi, încă relaţiile sunt prea schematizate, pe ideea că toţi cei ce au plecat sunt buni şi toţi cei ce au rămas sunt răi, pentru cei din afară, şi invers, pentru cei din interior. Întâlnirea de la Sinaia ar fi putut să fie o invitaţie la discutarea unor astfel de probleme, care încă împiedică colaborarea dintre românii din ţară şi cei din afară, în detrimentul ambelor părţi, în contrast cu modul în care alte ţări au reuşit să-şi rezolve astfel de probleme.

De fapt, în eficienţa impunerii unor imagini, contează mult şi polul receptor, cui te adresezi, nivelul de cultură al acestuia, gradul de educaţie şi psihologia personală – când te adresezi unei singure persoane – sau psihologia socială – în cazul grupurilor.

Aproape toate societăţile sunt astfel formate încât, acceptă ca favorabilă, o imagine bazată preponderent pe aspectul istoric, pe ce ai făcut în trecut, din aceasta presupunând, că o să poţi face ceva pozitiv în continuare. Întrebările de tipul „ce ai făcut în ultimii cinci ani?” sau „Ai mâncat salam cu soia?” dovedesc că şi la noi tot acesta este modul de percepere. În realitate, gânditorii moderni consideră că poziţia corectă este cea inversă, de a fi cu spatele spre istorie şi cu faţa spre viitor. Rezultatele alegerilor prezidenţiale din S.U.A., în care George Bush a pierdut în favoarea lui Bill Clinton, deşi avea o imagine mai bună, construită din punct de vedere istoric, confirmă începutul unei astfel de gândiri la nivelul unei societăţi de dimensiunea şi complexitatea celei americane.

Pentru o instituţie, incluzând aici atât instituţiile publice cât şi firmele comerciale, crearea unei imagini este obligatorie, face parte din politica de management, de marketing a acesteia. De obicei, aceasta se face de către servicii special înfiinţate, sau apelând la anumite firme în domeniu. De regulă, există o legătură strânsă între rezultatele economice şi imaginea unei instituţii.

Un prim aspect al imaginii este numele instituţiei. Dacă la o persoană numele este stabilit pornind de la nişte considerente mai aparte, fiind totuşi destul de puţine persoane care îşi schimbă numele din motive de imagine,

pentru instituţii este bine ca cei ce le conduc, încă de la înfiinţare, să se gândească mult la alegerea numelui. Numele trebuie să aibă o anumită sonoritate, să fie plăcut auzului, respectând în acelaşi timp anumite cerinţe, printre care unul este obligatoriu, respectarea unor denumiri de firme înregistrate anterior. La noi numele, în cele mai multe cazuri, rezultă din abrevierea povestirii obiectului de activitate al instituţiei, rezultând ce dădea Dumnezeu. S-a trecut prin faza multor divizări a înfiinţării de instituţii, şi totuşi s-a păstrat în linii mari, aceiaşi lipsă de imaginaţie în găsirea noilor denumiri. Numele, odată stabilit, trebuie înregistrat, protejat. Trebuie gândită o siglă, care să fie cât mai atractivă, cât mai aspectuoasă, de obicei având mai multe culori, culori care vor deveni simbolul instituţiei respective.

Un al doilea aspect este cel al păstrării aceluiaşi nume pentru o perioadă cât mai îndelungată, deoarece cu cât o instituţie este mai veche, cu atât prezintă mai multă încredere. La împlinirea unor cifre rotunde de la înfiinţarea instituţiei, aceasta trebuie să sărbătorească evenimentul, editând diferite materiale cu caracter istoric, care să scoată în evidenţă anumite rezultate care au adus succes instituţiei în decursul timpului, menţionând întotdeauna şi oamenii care au contribuit la aceste rezultate, ori care au crescut odată cu instituţie. Se păstrează, încă, o rezervă în

privinţa evidenţierii oamenilor, creării unor imagini a acestora, în concordanţă cu realizările lor. Această reţinere vine din perioada trecută când, în timp ce la nivelul politic cel mai înalt se practica un cult al personalităţii ieşit din comun, pentru adevăraţii realizatori, ai faptelor cu care se făleau conducătorii, se păstra o atent urmărită discreţie. Astfel, au devenit uzuale expresii ca „metroul făcut de Ceauşescu”, „hidrocentrala făcută de Ceauşescu” şi câte altele de acest fel, în timp ce pe adevăraţii realizatori nimeni nu îi ştie. Acest aspect trebuie să facă parte din patrimoniul ei. o instituţie este cu atât mai credibilă, mai apreciată şi în consecinţă are o *mai bună poziţie pe piaţă, cu cât în cadrul ei îşi desfăşoară activitatea mai mulţi oameni valoroşi, recunoscuţi de societate. Este efectul cumulativ pe care îl are influenţa imaginilor* personale ale unor oameni asupra imaginii *instituţiei unde aceştia lucrează.*

Un aspect deosebit de important pentru o *instituţie este modul în care aceasta iese în lume. Sunt evenimente, „la care, dacă nu participi, nu exişti”, ca expoziţiile importante, manifestările ştiinţifice, cataloagele de instituţii* etc., care *trebuie să fie cu mare atenţie pregătite. Materialele editate cu aceste ocazii trebuie să fie în primul rând corecte, actuale, să nu cuprindă date depăşite, iar în al doilea rând să fie făcute cu gust, urmărind o idee care să incite. Salariaţii care participă* la un asemenea

eveniment trebuie să fie îmbrăcaţi cu gust, să cunoască limbi străine, pentru a putea da relaţii necesare şi unor posibili interlocutori străini, să aibă cărţi de vizită cu sigla instituţiei, pentru a se putea prezenta în mod civilizat, să nu iute nici un moment că acolo ei reprezintă instituţia nşi nu pe ei înşişi.

Datorită unor motive, asupra cărora nu vreau să insist, aici sunt deficitare instituţiile româneşti. Este adevărat că participarea la o asemenea manifestare este de regulă plăcută, având din aceste motive mai multe solicitări decât poate să susţină financiar instituţia respectivă. Greşeala care se face frecvent, este transformarea acestor acţiuni în recompensarea unor merite, participând, în numele instituţiei, oameni care nu au nimic comun cu manifestarea respectivă, compromiţând întreaga idee, compromiţând chiar instituţia, în faţa celor cu care vin în contact. În plus, se cheltuiesc şi banii, degeaba.

Este bine de ştiut că o astfel de acţiune, prost pregătită, are un efect mai dăunător decât neparticiparea.

Un aspect de o importanţă capitală asupra imaginii unei instituţii îl constituie curăţenia. De la cabina portarului până la cabinetul directorului şi, de aici, la grupurile sanitare, sunt tot atâtea repere prin care un ochi avizat, îşi poate face o imagine definitorie asupra întregii instituţii, indiferent ce vor încerca să motiveze reprezentanţii săi.

Relaţia cu presa reprezintă încă una dintre activităţile căreia conducerea unei instituţii trebuie să-i acorde suficient timp. Presa nu trebuie privită ca un tăvălug care vine peste tine doar când ceva nu merge. Trebuie ţinută permanent la curent în activitatea sa, pentru ca să poată avea elementele necesare formării unei imagini în cunoştinţă de cauză. Peste un anumit nivel de complexitate, mărime, importanţă socială este de recomandat ca instituţia să-şi numească o persoană anume pentru relaţia cu presa, în vederea asigurării unei coerenţe a informaţiilor transmise.

Pentru o ţară problemele de imagine sunt mult mai complicate. Acestea fac obiectul unor instituţii specializate ale statului şi au ca pol receptor întreaga lume, insistându-se, evident, pe zonele geografice în care interesele acestuia sunt preponderente. În crearea imaginii unei ţări intră multitudinea de aspecte istorice, geografice, culturale, economice, sportive şi, nu în ultimul rând, politice. Când România este denumită adesea „Ţara lui Antonescu”, „Ţara de la gurile Dunării”, „Ţara lui Dracula”, „Ţara lui Brâncuşi”, „Ţara Nadiei Comăneci” sau „Ţara lui Ceauşescu” înseamnă că, dintr-un motiv sau altul, bine sau rău intenţionat, cel ce se referă la ţara noastră reduce imaginea acesteia doar la unul din subiectele menţionate. Dacă, odată cu schimbarea conducerii politice a unui stat, noua conducere declară că preia toate angajamentele vechii conduceri, rămânând

totuşi loc pentru anumite renegocieri ale acestora, imagine acestuia, în schimb, preia totul, fără nici o posibilitate de tocmeală. Acesta este aspectul cel mai dur al imaginii unei ţări, – totul se adună în timp, un element negativ nu *poate fi şters, cum se întâmplă în problemele comerciale, unde o datorie plătită este ca şi cum nu a existat. În problemele de imagine numai timpul şi persistenţa aspectelor pozitive au rol binefăcător şi pot îmbunătăţi o imagine preponderent negativă.*

Relaţia dintre imaginea naţională şi imaginile instituţiilor şi oamenilor, care o compun, se influenţează reciproc. Rezultatele de excepţie ale unor instituţii sau persoane schimbă, indiscutabil în bine, imaginea naţională, cum de multe ori reprezentanţii unor naţiuni cu o imagine foarte bună pot fi favorizaţi în competiţie cu ceilalţi, indiferent de domeniul în care are loc competiţia.

Aspectul politic, deşi are şi latura sa istorică, influenţează mai pregnant imaginea unei ţări prin prezentul său, prin concordanţa sau neconcordanţa politicii statului respectiv cu linia politică directoare a momentului pe plan internaţional. Aspectul politic are o influenţă mai dinamică asupra imaginii decât celelalte, având de multe ori o evoluţie în salturi, *impunându-şi clar rolul preponderent în imaginea naţională a momentului. Salturile pot fi pozitive sau negative. Un asemenea salt pozitiv l-au constituit pentru România*

evenimentele din 1989, ale căror efecte s-au estompat pe măsură ce ne depărtăm de acel moment, evoluţie normală în oricare caz de acest fel. După trecerea efectelor unui astfel de salt, este necesar să aibă loc mutaţii în toate laturile vieţii sociale, în concordanţă cu noua direcţie calitativă, pe care a adus-o, pentru început, doar la nivel declarativ, acest salt. În caz contrar, există riscul apariţiei unui alt salt, contrar celui iniţial, ca efect al dezamăgirii populaţiei.

Având în vedere că evoluţia în salturi a imaginii unei ţări are loc destul de rar şi cu efecte uneori imprevizibile, cred că mult mai practic este să analizăm problemele ce influenţează în mod continuu, dar sigur, formarea acesteia.

România este o ţară cu multe elemente pozitive, în mai toate laturile care concură la formarea unei imagini favorabile. Nu se pune problema formării unei imagini false.

În vremea lui Ceauşescu, România avea o imagine mai bună decât era în realitate, imagine formată în principal pe câteva elemente de politică externă, cei care se ocupau de acesta trecând în mod abil peste problemele de politică internă, care au constituit fondul principal a ceea ce era într-adevăr de imputat în acele timpuri. Probabil s-a şi investit mult pentru crearea acestei imagini. Acest fapt a constituit un impediment pentru poporul român în ansamblu, împiedicând înţelegerea, de către cei

din exterior, a adevăratelor probleme din ţară, întârziind mult anumite schimbări, la care ţările vecine, trecuseră mai demult. Această imagine a venit, în schimb, în sprijinul promovării exportului românesc pe pieţele lumii, chiar dacă, de multe ori, acest export se făcea cu produse de strictă ne4cesitate, care lipseau aproape total de pe piaţa internă.

Acum, de pe poziţia unui român care se deplasează, relativ frecvent în străinătate, înclin să cred că imaginea României în lume este mai rea decât realitatea. Motivele sunt multe şi de mai multe feluri.

Un prim motiv, cred că este unul economic. Fiind într-o perioadă de stagnare economică, cu un buget destul de restrictiv, cheltuielile pentru imagine au scăzut şi ele, probabil în aceiaşi măsură cu celelalte cheltuieli bugetare. Să sperăm că se va ameliora, în timp, această situaţie.

Al doilea motiv, este al adaptabilităţii, obişnuirea cu noile condiţii în care funcţionează societatea românească în condiţiile economiei de piaţă. Majoritatea instituţiilor au devenit agenţi economici, care funcţionează pe principiul obţinerii de profit, ceea ce îi duce, în baza unor criterii de economie prost înţeleasă, să neglijeze cheltuielile pentru formarea imaginii, aceasta răsfrângându-se, la nivelul global, şi asupra imaginii naţionale. Legile neiertătoare ale pieţii vor duce la selectarea celor care nu ştiu să se adapteze.

Un al treilea motiv este unul, pe care aş îndrăzni să-l consider pozitiv. Acesta se *datorează prezenţei active a presei interne*, de *toate felurile, scrisă, vorbită etc., care împiedică formarea unei imagini facile, false, în exterior, mediile externe având permanent o referinţă internă actuală şi destul de diversificată pentru a putea acoperi toate domeniile vieţii sociale.* Această stare de fapt o consider pozitivă, dându-*ne siguranţa că odată îmbunătăţită această imagine ea va fi şi în concordanţă cu realitatea. În acest fel se îngreunează sarcina celor care trebuie să se ocupe de formarea imaginii României în străinătate, dar stabileşte premisele unui lucru bine făcut. Privit din acest punct de vedere, cred că reprezentanţii presei româneşti, unul dintre cele mai dinamice domenii de după 1989, se pot mândri cu un rol de mare importanţă şi răspundere, de care, cred că sunt conştienţi şi îl vor duce cu succes la îndeplinire, trecând peste tentaţiile unor exagerări facile,* pornite din anumite presiuni de moment sau de *partid. Miza este mare pentru ca fenomenul să nu fie tratat cu toată seriozitatea.*

Un al patrulea motiv, pe care de asemenea *îl socotesc pozitiv, îl reprezintă deschiderea graniţelor. Efectul negativ, de moment sper, al acestei măsuri este acela că în condiţiile în care majoritatea românilor nu au resursele financiare pentru a călători în străinătate, au plecat în schimb, majoritatea aventuriştilor, care îşi propun să facă bani pe căi ilegale,*

creând mari probleme ţărilor gazdă şi compromiţând, în acelaşi timp, noţiunea de român, peste hotare. Datorită acestui fapt, s-a ajuns până acolo, încât obţinerea vizelor externe, pentru a călători în interes turistic, să fie mai restrictivă decât era înainte celebra „viză internă” împiedicând astfel derularea unei activităţi menite să aducă într-o stare de normalitate un popor care a fost atâta timp frustrat de acest drept. Să sperăm într-o evoluţie viitoare favorabilă, deşi lucrurile au evoluat atât de mult, încât ţările vestice au trecut, deja, la măsuri legislative de autoprotecţie faţă de actele antisociale săvârşite de străinii de pe teritoriul lor, printre care şi românii.

Nu este greu să sesizezi asemenea elemente de imagine a României în străinătate. În librării, care au şi raion de informaţii turistice, cuprinzând de regulă apariţii editoriale de forma „Germania de la A la Z”, cu o serie de informaţii la zi, despre ţara respectivă, nu am găsit niciodată ceva despre România, deşi erau despre Slovacia, Slovenia, ţări care abia se constituiseră ca state independente. Odată, am văzut ceva care m-a surprins: am luat o carte în mână, am început să o răsfoiesc cu gândul că ne-au luat-o înainte şi fraţii noştri de dincolo de Prut. Dar nu, m-am înşelat, dorinţa m-a făcut să mă înşel, era vorba despre Maldive nu Moldova. Singurele informaţii pe care le întâlneşti despre România şi români, în afara unor rezultate sportive, sunt despre nenorociri, căderi de

avioane, scufundări de vapoare, iar mai nou, despre copii bolnavi de SIDA şi afaceri cu copii.

Sunt anumite probleme care ţin de latura economică, altele care ţin de nivelul de pregătire la anumite manifestări şi altele care ţin, din păcate de nivelul de civilizaţie.

Cele care ţin de latura economică se văd în partea cantitativă a prezenţei româneşti peste hotare şi anume participarea relativ redusă la manifestările culturale şi ştiinţifice, standuri puţine şi mici la expoziţiile internaţionale, prezenţă redusă, aproape inexistentă, în presa internaţională, sau a presei româneşti la manifestările internaţionale, ceea ce face ca informaţia să fie insuficient, sau incorect reflectată în presa internă, din cauza unei insuficiente documentări directe de la sursă.

Ceea ce ţine de nivelul scăzut de pregătire a participării la diferite manifestări internaţionale se vede în prezentarea grafică de slabă calitate a standurilor, sărăcia materialelor de reclamă, greşelile de traducere a acestora, necunoaşterea limbilor străine de către persoanele participante şi uneori lipsa traducătorilor.

Dar, cele mai de neiertat, sunt acele aspecte care ţin de lipsa de civilizaţie, care se manifestă, de multe ori, chiar şi la asemenea manifestări. Nu este destul că, de obicei, standurile româneşti sunt mici, neîncăpătoare. Mulţi dintre românii participanţi, organizatori,

vizitatori sau alte categorii, găsesc de cuviinţă că tocmai la asemenea manifestări este potrivit să se adune în grup, să discute cu voce tare despre politică, fotbal şi altele, alungând astfel posibilii clienţi, care ar avea intenţia să intre şi să discute problemele de fond pentru care a fost organizată manifestarea respectivă.

Toate acestea sunt neajunsuri legate de absenţa îndelungată a românilor din străinătate. Sunt probleme care se rezolvă în timp, şi cu cât se rezolvă mai repede, cui atât este mai bine.

Motto:
„Înţelepciunea este fiica experienţei”

Leonard
o da
Vinci

DACĂ MUNCĂ NU E NIMIC NU E

Alexandru a intrat în activitate, după absolvirea facultăţii, conform legislaţiei specifice epocii, prin repartiţie guvernamentală, care stabilea fiecărui absolvent un loc de muncă, obligatoriu pentru trei ani, alegerea făcându-se dintr-o listă de posturi, în ordinea mediei de absolvire. El, fiind al doilea în clasamentul din acel an, ar fi putut, în mod normal, după regulile valabile atunci, să obţină fără probleme un post la unul dintre institutele de cercetări din Bucureşti, idee care constituia una din variantele la care se gândise. O altă variantă care îi trecea prin cap, era să se stabilească definitiv undeva într-o localitate de pe litoral, fiind atras de atâtea amintiri care îl legau de Mangalia.

Până la urmă, nu a fost să fie nici una dintre ele. Prima, deoarece, în stilul obişnuit în

care se petreceau toate, cu câteva zile înaintea repartiţiei a apărut o regulă nouă, dată tot în numele „reformei învăţământului”, prin care erau favorizaţi absolvenţii ce aveau domiciliul stabil în localitatea în care se găsea instituţia respectivă de învăţământ superior. Aceştia aveau dreptul să-şi aleagă primele şaptezeci de procente din locurile disponibile pentru localitatea respectivă. Practic, Bucureştiul era blocat pentru el. probabil, cum devenise o regulă, în acel an absolvea vreunul dintre copii unui mare şef, care nu se prea învrednicise cu învăţătura în timpul facultăţii. A doua variantă, cea cu litoralul, a căzut în acel an, nefiind nici un loc în zonă, localităţile de pe Malul Mării neavând prea multă industrie electrotehnică.

Astfel, a ajuns să aleagă din singurele două locuri rămase, după ce aleseseră colegii săi bucureşteni plasaţi mult mai jos în clasamentul mediilor. De fapt, acestea erau cu numele în Bucureşti, în realitate aflându-se în comunele Brăneşti, respectiv Căţelu, din împrejurimile capitalei.

Era vorba de Acumulatorul şi Întreprinderea de Cabluri şi Materiale Electroizolante. A ales-o pe a doua. Nu era prea afectat de nedreptatea pe care i-o făcuse şi de această dată soarta, gândindu-se, în modul lui specific, că orice lucru rău poate avea şi părţi bune, totul e să le găseşti. Mai agitaţi erau profesorul Măgureanu, care insista să vină ca asistent la Politehnică, când condiţiile vor

permite, în acel moment toate repartiţiile în învăţământul superior fiind blocate şi profesorul Florin Tănăsescu, directorul general al Institutului de Cercetări şi Proiectări Electrotehnice, mai cunoscut sub denumirea de ICPE, cu care făcuse un curs în ultimul an de studii şi care l-ar fi luat să lucreze în acest mare institut. Nu a fost posibilă nici una din variante, cu toate eforturile celor doi. După o ultimă vacanţă mare, s-a prezentat la întreprinderea unde avea repartiţia.

A fost angajat în secţia ce producea cabluri izolate în cauciuc, o secţie dificilă, atât ca proces tehnologic, dar mai ales din punctul de vedere al condiţiilor de muncă, dificultatea provenind de la atelierul care făcea cauciucul. Acest atelier producea amestecuri de cauciuc, pornind de la calupii de cauciuc natural sau artificial şi o serie de materiale pulverulente, care se răspândeau peste tot, creând nişte condiţii grele de muncă. Dintre aceste pulberi, cea mai supărătoare era cea de negru de fum, care înnegrea totul în jur.

Debuta în activitatea de inginer într-o fabrică unde, mai în glumă mai în serios, inginerii erau categorisiţi în trei feluri. Cei de la proiectare ştiu totul dar nu fac nimic, cei de la producţie fac totul dar nu ştiu nimic şi cei de la serviciile de calitate nu ştiu nimic, nu fac nimic dar nici nu lasă pe alţii să facă.

Această calificare, deşi plină de haz, avea un profund conţinut de adevăr în sistemul

centralizat excesiv, unde politica de calitate devenea de multe ori „poliţie” de calitate.

Referitor la colaborarea proiectare-producţie, era o problemă cu care abia începea să intre în contact şi pe care avea să o aprofundeze într-o perioadă lungă de timp.

Prima jumătate de an a lucrat în schimburi, într-un atelier de producţie a cablurilor, ca tehnolog, urmărind respectarea tehnologiilor de către echipele de muncitori. Modul riguros în care desfăşura această activitate i-a deranjat, iniţial, pe muncitori. Se vedeau controlaţi mai des, deranj care era evident în schimbul de noapte, când, fiind obligaţi să respecte prescripţiile reţetelor, îşi vedeau diminuat timpul de somn. Însă, după un timp, când rezultatele au început să se simtă şi în buzunar, câştigând mai mult datorită diminuării considerabile a rebuturilor, au început să ţină la noul inginer, chiar dacă îi făcea să doarmă noaptea mai puţin. Au fost foarte nemulţumiţi când, conducerea fabricii, l-a mutat, în cadrul aceleiaşi secţii, la atelierul de producere a cauciucului. Acolo era cea mai mare mizerie, se constituia o echipă de punere în funcţiune a unei instalaţii de transport, dozare şi malaxare automatizată, care urma să crească productivitatea, dar în acelaşi timp, să îmbunătăţească şi condiţiile de muncă din acel atelier, până atunci erau infernale.

Instalaţia fusese livrată de o firmă germană şi nu se ştie din ce motive, nu a funcţionat

niciodată, în şapte ani, timp în care ieşise din garanţie. De când se angajase el în fabrică, această instalaţie care ocupa o clădire cu cinci etaje, oferea o imagine de loc părăsit, în care nu se întâmplă nimic, cel mult fiind locul de somn, sau alte activităţi extraprofesionale pentru muncitori.

Necesitatea punerii în funcţiune a acestei instalaţii era indiscutabilă, dar la fel de mari erau şi dificultăţile, deoarece dispăruseră multe componente, documentaţia nu mai era completă, iar relaţiile cu firma furnizoare erau rupte total. Au mai fost tentative de punere în funcţiune, toate eşuate. Se schimbase conducerea fabricii şi noua conducere a reluat această problemă, constituind o nouă echipă de punere în funcţiune, conduse de inginerul Teodor Stan, şeful unuia dintre atelierele de proiectare din fabrică. În această echipă îl incluseseră şi pe Alexandru. În colectiv mai era un inginer automatist, Bebe Cosma, mai în vârstă, care participase la montarea iniţială a instalaţiei, doi subingineri abia angajaţi şi mai mulţi tehnicieni, operatori, muncitori, în total cam douăzeci de persoane.

Era multă muncă şi destul de variată. Trebuia identificată instalaţia, sau ce mai rămăsese din ea. Şi reconstruită conform documentaţiei pe care o mai aveau. Au trebuit luate la mână mii de contactori, traductori, senzori, conectori, circuite electronice. Erau verificate, reparate sau înlocuite, pentru ca în

final, să fie apte să funcţioneze în sistemele automatizate conduse de două calculatoare de proces ce controlau operaţiile de dozare şi malaxare. Unele dintre aceste componente se găseau amplasate în locuri greu accesibile, pe tavane, prin tuburi de aerisire, în buncăre, în silozuri, creând mari eforturi de a face aceste operaţii direct la locul de funcţionare. Mai greu era unde documentaţia nu era completă, unde pe baza a ceea ce se găsea pe teren, trebuia regândit subansamblul. După câteva luni de muncă zi-lumină, puse la un loc adevărata clarviziune a inginerului Stan, cu experienţa lui Bebe, şi spiritul organizatoric – pe care şi-l descoperea cu această ocazie – al lui Alexandru la care s-a adăugat efortul tuturor din echipă, s-a pus în funcţiune prima din cele trei linii ale instalaţiei. A fost un moment de mare satisfacţie profesională. Ar fi stat tot timpul să privească înşiruirea de operaţii care se desfăşurat automatizat, rod al muncii lor: transportul de calupi de cauciuc, transportul pneumatic al materialelor pulverulente, cântărirea acestora, introducerea în malaxor, malaxarea sub control de timp şi temperatură, întregul ciclu terminându-se cu evacuarea cauciucului şi tragerea sa în benzi, formă sub care intra, apoi, în extrudare pentru a fi transformat în izolaţii de cabluri. Aceasta mărea de trei ori numărul de şarje într-o zi, uşura mult munca de hamali a celor şase muncitori ce deserveau un malaxor şi elimina, în acelaşi timp, cea mai mare parte a

prafului care se producea înainte. Materialele pulverulente erau introduse înainte în malaxor cu sacul, toate operaţiile făcându-se manual.

A doua linie, pe baza experienţei de la prima, a fost dată în funcţiune în doar o lună.

Această experienţă profesională deosebită avea, însă, să-l aducă în contact cu suprastructura de partid din întreprindere.

El era membru de partid încă din facultate. Din anul doi de studii, toţi studenţii buni erau urmăriţi de cei ce se ocupau cu recrutarea de noi membri. Nu s-a înghesuit în această direcţie, având încă de mic informaţii. Pe care nu le-a înţeles niciodată prea bine, despre relaţiile tensionate ale tatălui său cu conducătorii de partid din sat. Îşi propusese să stea deoparte de activitatea politică, mai ales în condiţiile sale de sănătate, care nu ia-r fi permis participarea la fel de fel de acţiuni de muncă patriotică. În final, a intrat totuşi în partid, în anul trei. Fiind unul dintre cei doi studenţi din an care îndeplineau condiţiile profesionale de a obţine bursă republicană, a trebuit să se decidă, obţinerea acestei burse excepţionale fiind condiţionată de „calitatea" de membru de partid.

În facultate, activitatea politică era destul de redusă, mai ales pentru studenţi. Era mai semnificativă pentru cadrele didactice, fiindcă obţinerea unor titluri universitare era, de asemenea, condiţionată de apartenenţa la partid,

ca să nu mai vorbim de ocuparea unor funcţii de conducere.

În fabrici, unde muncitorii reprezentau o majoritate netă, rolul partidului se manifesta mult mai dur. Era un amestec al valorilor umane foarte heterogen, iar structurile de partid, constituite în cea mai mare parte din muncitori şi oameni din zona administrativă, se întrepătrundeau astfel, încât nici una să nu aibă puterea deplină. De fapt, cred că aceasta era şi ideea, de a se pândi unii pe ceilalţi, pentru a fi mai uşor de dominat de către forurile superioare, unde cele două tipuri de puteri, de partid şi de stat, se contopeau.

După punerea în funcţiune a liniilor, se punea problema premierii echipei care le realizase. Brusc, componenţa echipei s-a dilatat, apărând noi membri, care nu avuseseră nici o tangenţă cu acele lucrări. Pentru echipa de operatori şi muncitori, fiindu-i alocată o sumă separată, Bebe şi Alexandru au făcut o distribuire a banilor în strânsă concordanţă cu contribuţia fiecăruia, oamenii fiind mulţumiţi. La recompensarea echipei tehnice, în schimb, au apărut o serie de noi pretendenţi, majoritatea pe criterii politice, încât inginerul Stan, creierul întregii acţiuni, nu intra în primii cinci, Bebe era pe undeva pe la mijloc, Alexandru era ultimul pe listă, iar cei doi subingineri, care munciseră foarte mult, nu erau deloc.

Deoarece funcţiile politice din întreprindere nu se plăteau, se foloseau tot felul de metode de recompensare a celor care le ocupau. Nu scăpau nici o premiere, indiferent care era motivul acesteia. De cele mai multe ori, ocupau anumite funcţii administrative, care nu aveau nici o tangenţă cu activitatea pe care o desfăşurau în realitate, pentru ca în acest fel să poată fi plătiţi bine. La această întreprindere, secretarul de partid pe fabrică ocupa funcţia de şef de atelier, chiar unde lucra Alexandru, fiind astfel foarte „îndreptăţit" să considera punerea în funcţiune a liniilor ca pe un succes personal, iar prezenţa lui pe primul loc al listei de premiere, chiar înaintea directorului general al întreprinderii, justificată.

Acest a fost momentul când Alexandru s-a decis să plece din întreprindere. Mutarea la ICPE a avut loc o lună mai târziu, cu ajutorul profesorului Tănăsescu, cu care se întâlnea în fiecare săptămână la Politehnică, unde ambii desfăşurau o activitate de cadre didactice asociate. Întâmplător, în acel semestru, aveau orele în aceiaşi clădire şi în acelaşi timp.

Activitatea didactică a susţinut-o permanent, deşi, în cea mai mare parte a timpului, a fost neplătită, făcându-i o deosebită plăcere să lucreze cu studenţii. Singura dificultate o constituia drumul, Politehnica fiind în partea diametral opusă a Bucureştiului, faţă de fabrică. După mutarea la ICPE acest inconvenient a dispărut.

Secretarul de partid principalul vinovat de plecarea sa din întreprindere, a încercat toate metodele – legale şi ilegale – de a-l împiedica, dar nu a reuşit.

A plecat din întreprindere cu părere de rău pentru realizările faţă de care se ataşase sufleteşte, pentru mulţi prieteni pe care şi-i făcuse acolo. Cu prietenii a rămas în contact şi după plecare. În întreprindere a învăţat că lucreze cu oameni mulţi şi de diferite pregătiri, descoperindu-şi o vocaţie de bun organizator, care avea să-i folosească în viitor.

Fără nici o zi de pauză, s-a prezentat la Institutul de Cercetări pentru Electrotehnică. Era un institut mare, renumit, o concentrare unică în România, de specialişti în domeniul electrotehnicii, domeniu în care el îşi făcuse studiile şi în care visase să se realizeze în viaţă. Era un motiv foarte serios pentru a avea emoţii la primul contact, ca angajat.

Profesorul Tănăsescu l-a repartizat la un alt laborator decât cel unde şi-ar fi dorit el, zicându-i că o să-i mulţumească mai târziu pentru această decizie.

Profesorul, pe care până atunci îl cunoscuse numai în calitatea sa de cadru didactic la Politehnică, era ceea ce în limbajul curent se înţelege printr-un om mare. Era bun şi înţelegător cu studenţii, calităţi pe care şi le păstra şi în relaţiile de serviciu la institut, cu salariaţii. Acolo apărea, inevitabil, şi o oarecare

distanţare, specifică oamenilor cu mari funcţii de răspundere, dar numai atâta cât trebuia, devenind de-a dreptul blând când în discuţie era o problemă personală, o problemă de familie. Conducea acest institut de zece ani, avea să-l mai conducă încă zece dup ce s-a angajat Alexandru dar aceste calităţi a reuşit să le păstreze. Într-o perioadă grea, când directorii erau supuşi la fel de fel de presiuni politice şi administrative, a reuşit să dezvolte Institutul, să-l extindă, creând o serie de filiale în ţară, să-l întinerească, aducând o serie de noi absolvenţi prin intermediul filialelor, în perioada când repartiţiile în marile oraşe erau blocate, să-i crească prestigiul, ajungând ca mulţi dintre specialişti din institut să reprezinte vârfurile naţionale în domeniul lor de activitate şi, pe deasupra, să păstreze în interior o atmosferă plăcută, de mare familie.

Alexandru venea în Institut cu un nivel teoretic foarte bun, căpătat în timpul facultăţii, cu o cultură generală diversă, câştigată în anii petrecuţi prin spitale cu cartea la căpătâi, cu un spirit organizatoric înnăscut, verificat în timpul cât lucrase în fabrică, cu două cărţi scrise deja, împreună cu profesorul Măgureanu şi cu o dorinţă enormă de muncă, însoţită de o mare capacitate de efort intelectual. Reuşise să-şi formeze, în timp, o atenţie distributivă, putea să lucreze la cele mai complicate probleme teoretice în condiţii de zgomot, de stre4s,

capacitate dobândită trăind în condiţii de colectivitate.

Debuta în institut într-o atmosferă pe care, cei mai vechi acolo, o caracterizau, în glumă, prin cele cinci fraze ale activităţii de cercetare.

Prima fază era găsirea unei teme noi. Indiferent cine găsea tema, entuziasmul era general. A doua fază era caracterizată de panica ce cuprindea colectivul, odată cu realizarea dificultăţii reale a temei. A treia fază consta în căutarea vinovaţilor, a patra fază consta în pedepsirea nevinovaţilor iar ultima, cea de a cincea fază, era premierea celor ce nu aveau nici în clin, nici în mânecă, cu cercetarea, de obicei cei implicaţi în activitatea politică.

Deşi pesimistă, clasificarea avea o doză de adevăr, într-o perioadă în care cercetarea era folosită pentru creşterea rangului unor personaje politice la cel mai înalt nivel.

Şeful laboratorului era domnul inginer Sigismund Şlaiher, un renumit specialist în domeniu, trecut de cincizeci de ani, cu o bogată experienţă în cercetare. În tinereţe lucrase la Politehnică, după care s-a mutat la acest institut, unde a parcurs toate treptele specifice activităţii de cercetare. Era autorul câtorva cărţi, cunoştea limbile germană şi franceză. Avea mult umor şi se pricepea bine la oameni. Alexandru avea să constate mai târziu, că şeful său era printre puţinii şefi le laborator din institut, care ajunsese

la o consacrare profesională fără să fie în nici un fel implicat politic, nu era membru de partid.

Prima lor discuţie a fost pe teme profesionale şi filozofice. După ce a aflat de colaborarea cu profesorul Măgureanu, de existenţa celor două cărţi, deja publicate, i-a dat lui Alexandru câteva probleme teoretice, din domeniul maşinilor electrice, pe care le pregătise pe o tablă în biroul său. Domnul Şlaiher era tipul de om care, în poziţia de conducător al unui grup, nu agrea deciziile luate de superiori fără a fi consultat. După discuţia avută, de care a fost mulţumit, a concluzionat:

– Da, te angajez.

În fapt, angajarea era, deja, decisă de către profesorul Tănăsescu, care putea hotărî atunci, peste capul şefilor de compartimente, în problemele de noi angajări, ceea ce în condiţiile de azi, nu mai este posibil. În prezent, şefii de compartimente au o mult mai mare autonomie decizională, dar şi o mult mai mare răspundere, în lipsa posibilităţilor de finanţare fiind nevoiţi să facă şi reduceri de personal, atunci când este cazul, care se decid la nivelul compartimentului.

În încheiere, domnul Şlaiher l-a întrebat:

– Fumezi, bei, umbli după femei?

Alexandru, necunoscându-şi interlocutorul, nu şi-a permis o discuţie pe un ton mai de glumă, răspunzând cu un simplu „Nu”, ceea ce a dus la continuarea pe acelaşi ton.

– E bine! Se zice că cine reuşeşte acest lucru, trăieşte mai mult, deşi nu prea ştiu pentru ce trăieşte.

Apoi, ca un adept al teoriei că suma defectelor unui om este constantă, a exclamat,

– Doamne, câte alte păcate ascunse oi avea!

Discuţia s-a încheiat agreabil pentru ambele părţi, deşi, în spatele vorbelor, Alexandru a întrezărit o notă de nemulţumire, a viitorului său şef, în legătură cu colaborarea sa cu profesorul Măgureanu. Avea să constate mai târziu, că relaţia dintre cei doi nu era dintre cele mai bune.

Atmosfera în laborator, ca de altfel în tot institutul, era destinsă, plăcută. Faţă de activitatea de la fabrică, aici parcă era în vacanţă. Sentimentul era amplificat şi de faptul că venise în acest colectiv la jumătatea lunii decembrie, când de obicei, peste tot, era cam la fel. A întâlnit, chiar în laboratorul său, două foste colege de facultate, dintre care una era chiar fosta şefă de promoţie a generaţiei lor. Aceasta a dus la o mai rapidă integrare în colectiv, întregind şi mai mult sentimentul pe care îl avea, de familiarism.

Sentimentul de viaţă lejeră a fost într-adevăr numai o problemă de început, care ţinea şi de un alt mod de activitate faţă de cel cu care se obişnuise el în fabrică. Aici se lucra pe contracte, care aveau faze distribuite neuniform

pe parcursul unui an, după cum reuşeai să te înţelegi cu beneficiarul. Acest mod de lucru ducea la o activitate în salturi care necesita uneori forţări de ritm. Se muncea uneori noaptea, duminica. Sâmbetele, oricum, se lucrau toate, România neintrând încă, la acea dată, în regimul, agreat peste tot, al weekend-urilor. erau, însă, şi perioade mai uşoare, când se discuta, se comentau toate evenimentele, cele politice, se spuneau bancuri. Cele despre familia conducătoare, tocmai pentru că erau interzise, erau cele mai savurate.

Activitatea, în cadrul unui contract, era coordonată de aşa numitul „responsabil de contract", poziţie care presupunea o mare răspundere, fiind cel care decidea întreaga evoluţie a lucrărilor, soluţiile tehnice adoptate. Hotăra împreună cu şeful laboratorului – chiar asupra modului de utilizare a fondurilor băneşti alocate contractului respectiv. A ajunge la poziţia de „responsabil de contract" însemna o recunoaştere pentru fiecare cercetător, un început al consacrării acestuia.

În desfăşurarea lucrărilor unui contract de cercetare, de multe ori, era necesară colaborarea cu alţi specialişti, de la alte institute de cercetări, precum şi cu profesori de la diferite instituţii de învăţământ superior. Această activitate complexă i-a dat lui Alexandru o imagine mai reală asupra modului de gândire al respectivului domeniu de activitate, punându-l în contact cu multe din valorile de vârf ale inteligenţei

naţionale. Devenea clar pentru el, că este exact ceea ce îşi doreşte să facă, intrând în acest iureş, cu toată puterea fiinţei sale, făcând toate sacrificiile pentru a contribui cu ceva semnificativ în domeniu.

Poziţia institutului era foarte bună, fiind un institut apreciat atât pentru potenţa sa practică, de dezvoltare a produselor şi introducerea acestora în fabricaţie, cât şi pentru capacitatea teoretică a specialiştilor săi, aceştia având o serie de cărţi publicate. Erau mulţi doctori în ştiinţe, erau profesori asociaţi la diferite instituţii de învăţământ superior. Această a doua latură a imaginii institutului s-a dezvoltat, în timp, datorită unei poziţii corecte a tuturor directorilor institutului faţă de cercetarea universitară, cu care s-au păstrat strânse legături, susţinând relaţiile specialiştilor din institut cu cei din învăţământ. Directorii, la rândul lor, erau profesori asociaţi în învăţământul superior tehnic.

Această stare de lucruri i-a oferit lui Alexandru oportunitatea începerii unei activităţi fructuoase şi, în acelaşi timp, plăcute. Se simţea ca peştele în apă. Nu avea el toate condiţiile din marile centre de cercetare ale lumii, dar pentru faza în care se afla, avea ce-i trebuia. Intenţiona să continue activitatea demarată cu profesorul Măgureanu în facultate, cercetarea motoarelor electrice fără perii, domeniu care, în acel moment, peste tot în lume se afla la nivelul de încercări. Nimeni nu trecuse la producţia industrială. A reuşit să demareze aceste cercetări

pe două fronturi, întâi, găsind o întreprindere care să finanţeze programul – Electrotehnica Bucureşti – fără de care totul ar fi rămas la nivel de teorie, apoi la Politehnică, unde cu această temă, a fost admis la doctorat, având conducător pe profesorul Alexandru Fransua, cel mai faimos profesor de maşini electrice din ţară în acea perioadă.

Profesorul Fransua a fost, deasemenea, unul dintre mentorii săi. Nu l-a avut profesor în timpul facultăţii, dânsul predând la facultatea de Automatică, dar în scurt timp, după examenul de admitere la doctorat, a stabilit cu domnia sa o relaţie stabilă, bazată pe o înţelegere reciprocă perfectă şi pe o asemănare de caracter, ambii fiind tipul de oameni care vorbeau puţin şi făceau mult.

Doctoratul reprezenta încă una dintre activităţile strict controlate, în sensul restricţionării, de către conducerea politică a României acelor vremuri. Era, probabil, interpretată ca un pericol de a crea noi personalităţi, lucru nu tocmai agreat în climatul de cult al personalităţii în care se trăia. Deşi, oficial, obţinerea titlului de doctor nu oferea nici un drept în plus, statul nu cheltuia nimic, deoarece dispăruse forma de doctorat cu scoatere din producţie, studiul desfăşurându-se în paralele cu activitatea de bază, totuşi, numărul locurilor era foarte redus, iar conducătorii de doctorat erau extrem de puţini. Se ajungea uneori la situaţia ridicolă, când la anumite

discipline nu mai exista niciunul, prin dispariţia naturală a celor existenţi şi neaprobarea altora.

Pe lângă faptul că era oricum mic, acest număr de locuri se reducea şi mai mult, scăzând acele locuri ocupate, înainte de examen, de către reprezentanţii protipendadei politice şi cei apropiaţi ei, care priveau titlurile de doctor ca o modă, titluri pe care le obţineau, de multe ori neavând completate studiile anterioare, în mod normal, obligatorii.

Pentru înscrierea la examen trebuia făcut un dosar, destul de cuprinzător, care cuprindea, printre altele, recomandări de la partid şi sindicat. Şedinţa de sindicat, în care se discuta „cazul”, – într-adevăr, uneori un adevărat caz – avea o desfăşurare de felul:

– „Tovarăşu’, Popescu, a depus o cerere de a i se elibera o recomandare de înscriere la doctorat”, era introducerea organizatorului de grupă sindicală. Cine îl cunoaşte mai bine să ia cuvântul.

Linişte.

– Tovarăşi, hai să tratăm cu simţ de răspundere această problemă. A răspuns tovarăşu’ Popescu la toate acţiunile încredinţate pe linie de partid şi sindicat, la muncile patriotice, a fost la cartofi, la roşii? hai tovarăşi că nu avem timp de pierdut, luaţi cuvântul. Tovarăşe Pandele, dumneata îl cunoşti de mult, aţi fost colegi de şcoală primară!

– Eu ştiu ce să zic, tovarăşe, e adevărat că am fost colegi. El însă, după aia, a plecat la liceu, la facultate, eu ştiu ce o fi făcut el pe acolo? Pot eu să am încredere aşa, fără să ştiu?

Săracii oameni! Nici nu aveai ce să le ceri mai mult! Vina era a celor care, pentru a-i domina pe cei mulţi gândiseră asemenea mascarade.

Deşi nu mai avea probleme cu sănătatea, îl mai trăgea sufletul la mare, în fiecare an petrecându-şi concediul, prin noile staţiuni din Mangalia Nord, faţă de care simţea un sentiment de frăţie, crescând acolo odată cu ele. Astfel, pentru ca soarta să-şi întregească opera, a cunoscut-o la Saturn, cu totul întâmplător, într-un restaurant, pe Florina, cea care, peste mai puţin de un an. Avea să-i devină soţie. A început pentru el o viaţă de familie liniştită, cum nu a avut niciodată şi cum a dorit dintotdeauna să aibă, alături de soţie şi, mai târziu, de fiul lor, Matei, faţă de care a fost întotdeauna foarte atent să aibă ceea ce i-a lipsit cel mai mult lui, copilăria, o copilărie fericită, lipsită de griji. Simţea, de parcă s-ar fi născut din nou, de parcă intrase, în sfârşit, în rândul lumii.

Probleme erau destule. Nu aveau casă, în toată perioada care trecuse de la absolvire Alexandru stătuse la sora sa Nina. Florina, după absolvirea facultăţii, a fost repartizată la Medgidia, unde a lucrat doi ani, făcând naveta săptămânal.

Treceau printr-o perioadă când conducerea comunistă a ţării intra într-o perioadă de criză accentuată, ce avea să se dovedească a fi ultima, şi lua o serie de măsuri nepopulare, într-o succesiune deosebit de rapidă.

Câteva zile la rând, ziarul „Scânteia” a publicat câte un decret, care însemna tot atâtea motive de îngrijorare şi dezaprobare.

Unul, era scumpirea retroactivă a apartamentelor obţinute pe bază de contract. S-au scumpit în câteva rânduri, ajungându-se până la dublarea preţului, de fiecare dată locatarii având de plătit retroactiv. Caz unic în istoria dreptului. Ce se putea face? Nimic. Dacă nu plăteai, trebuia să eliberezi apartamentul.

Altul, era interzicerea repartizării absolvenţilor de studii superioare într-un număr de 14 oraşe, declarate oraşe mari.

Florina a absolvit tocmai în acel an. După ce fuseseră afişate listele cu repartiţiile şi fiecare îşi făcea fel de fel de socoteli, cu o zi înainte de repartiţia efectivă, care avea loc cu o comisie naţională, după o procedură devenită ritual, a apărut ştirea bombă că lista nu mai este valabilă şi va apărea o nouă listă.

Aşa a ajuns Florina la Medgidia. Ce era de făcut? Nimic. Erai obligat, pe bază de contract, să respecţi repartiţia, altfel trebuiau plătite cheltuielile de studii.

Un alte decret se referea la relaţiile din cadrul întreprinderilor, care presupunea o serie de

măsuri disciplinare. Cea mai cunoscută era cea referitoare la desfacerea contractului de muncă a celor care beau în timpul serviciului. Aici, s-au găsit soluţii.

Nişte muncitori de la o fabrică au vopsit cu alb, prin interior, sticlele de lapte ţinând în interior ţuică. Conducătorii s-au şi mirat că aşa, de-odată, s-au pus pe băut lapte, muncitorii lor.

Una peste alta, atmosfera creată era de aşa natură, că îţi era frică să mai citeşti şi bruma de presă existentă, pentru a nu găsi fel de fel de surprize neplăcute.

Referitor la presa vremii, cel mai bine era descrisă de un banc.

– Deschid ziarul. Ceauşescu!

– Deschid televizorul. Ceauşescu!

– Am o conservă. Să o mai deschid?

Ca să nu mai vorbim de faptul că programul de televiziune se redusese la numai două ore pe zi.

Pe lângă problemele de la institut, Alexandru avea de susţinut examenele şi referatele de doctorat, fiind de multe ori în situaţia de a-l legăna pe Matei, pe picioare, în timp de învăţa din cartea profesorului Fransua, în pregătirea unuia dintre examenele de doctorat. Dar, toate se rezolvă vând este înţelegere în casă.

Pentru Alexandru, obţinerea titlului a însemnat mult, deşi nu avea idee învechită, care

încă are să destui adepţi pe la noi, că doctorul este ceva care să încununeze o activitate de o viaţă, un reper final, un scop în sine. Considera doctoratul, ceea ce de fapt şi este, ca pe o etapă de studii, în care evident, la un alt nivel, omul continuă să înveţe, dobândind noi şi noi cunoştinţe, pe care să le folosească ulterior, în activitatea sa curentă. A depus eforturi pentru a respecta termenele examenelor şi referatelor, căutând, apoi, să reducă, pe cât posibil, timpul pentru elaborarea formei finale a lucrării, astfel că în patru ani de la examenul de admitere, a susţinut teza. Aceasta era şi în interesul temei, care, cu cât se finaliza mai repede teza şi se comunicau rezultatele, cu cât îşi păstra elementele de actualitate. Sunt multe teme de doctorat, concepute cu mult timp în urmă, care nu-şi mai au sensul, problemele propuse iniţial, ori şi-au dovedit neviabilitatea, ori au fost rezolvate, între timp, de alţii.

Teza a cuprins o serie de elemente de noutate tehnică, fiind într-un domeniu în sine nou. A adus şi o nouă metodă matematică de abordare, utilizând pentru prima dată metoda elementului de frontieră în calculul magnetic în astfel de aplicaţii. Această metodă, recent apărută în literatura de specialitate, fusese introdusă de către un grup de cercetători de la Universitatea din Southampton, condus de profesorul Carlos Alberto Brebbia, fiind aplicată în domeniile mecanice, de calcul a câmpurilor

de forţe şi presiune şi în calculul eforturilor în construcţii civile.

Profesorul Tănăsescu deşi, în general, era în temă cu evoluţie pozitivă a cercetărilor din cadrul programului lui Alexandru, a intrat mai în amănunt cu ocazia susţinerii tezei, fiind unul dintre membrii comisiei de susţinere. Cu această ocazie a realizat progresul făcut, rămânând impresionat, atât de valoarea în sine a tezei dar, ca un om practic ce era, mai ales de perspectivele pe care le deschidea acestui domeniu rezultatele teoretice cuprinse în teză. În paralel, aplicaţiile practice ale rezultatelor tezei mergeau foarte bine, la fabrică fiind deja în experimentări câteva tipodimensiuni, dintr-o serie ce urma să intre în curând în fabricaţie.

Toate păreau să meargă numai în direcţia bună pentru el. cu ceva timp în urmă, ajutat substanţial de socri, fusese cu Florina să depună banii pentru a cumpăra maşină. Apăruseră nişte zvonuri, că în urma unui refuz mare la export, s-ar fi putut să le vină rândul să cumpere maşina mai repede decât se aşteptaseră iniţial. Riscau să aibă maşină fără a avea, nici unul dintre el, carnet de şofer. La insistenţele soţiei, şi-a făcut un moment liber, pentru a merge împreună la şcoala de şoferi, să se înscrie. Nu i-a plăcut din start atmosfera din acea şcoală. Parcă era făcută intenţionat, semăna cu un mecanism de enervat oameni. O colecţie de secretare şi instructori, în fond, şoferi ca pregătire, cu nişte aere de patroni de bancă. Se purtau ca şi cum toţi care veneau

pe acolo, erau nişte cerşetori. Nu făceau nici cel mai nesemnificativ gest, fără a fi plătiţi. Nu ofereau mai nimic, dar cereau totul. Se ajunsese la situaţia ridicolă, în care trebuia să aduci canistra de benzină cu tine, cu metroul, cu tramvaiul, cu autobuzul, sau cu ce puteai altfel, nu puteai face orele de şcoală. S-a înscris, a dat un test psihologic, dar a plecat de acolo scârbit că aparţine aceleiaşi specii cu aceşti indivizi, care ar fi trebuit, în primul rând şi în mod repetat, să fie supuşi unor teste psihologice. Era unul din cele mai bune exemple negative, despre ce se poate întâmpla când o lege economică nu este lăsată să-şi facă datoria. Cererea era imensă, iar oferta era practic inexistentă, Ilioara fiind singura şcoală de şoferi din Bucureşti. A plecat de acolo cu un simţământ, pe care nu i l-a împărtăşit soţiei, că începuse un drum pe care nu îl va sfârşi niciodată. Tot atât de adevărat este că, nici nu îl atrăgea deloc maşina, o privea ca pe ceva făcut special să-i mănânce timpul. Toţi bucureşteni, care au devenit în aceste timpuri şoferi amatori, au trebuit să îndure, pe lângă şi aşa prea multe umilinţe la care au fost supuşi şi acest tribut, plătit unor astfel de instituţii, mulţi reuşind, în final, numai împinşi de necesităţi, sau, pur şi simplu plătind. Ca să nu mai intrăm în amănunte la ceea ce te aştepta, după aceea, în episodul doi, la absolvirea şcolii, cu miliţia, aşa se chema atunci poliţia de azi!

Profesorul Tănăsescu ştia că prea multe avantaje nu putea să-i ofere lui Alexandru, după

terminarea doctoratului. Era conştient că, în societatea în are trăiam, obţinerea titlului de doctor aducea, celor ce o făceau din suflet doar o satisfacţie interioară., rezultată dintr-o luptă cu ei înşişi. Era, totuşi, impresionat de rezultatele obţinute şi a încercat să găsească, un mod de recompensare a lor.

Şi a găsit. Într-o dimineaţă, l-a chemat pe Alexandru la dânsul, spunându-i că urmează să facă o deplasare în Anglia, în cadrul colaborării dintre Academia Română şi Royal Society, pentru o perioadă de o lună. La temerea acestuia, referitor la necunoaşterea limbii engleze, i-a răspuns că o să meargă împreună cu profesorul Măgureanu. Simţise el ceva că profesorul Măgureanu, nu era străin de această hotărâre. Era într-o perioadă când cel mai mult timp îl petrecea la fabrică, unde activitatea de dezvoltare a seriei de motoare îl solicita mult, fiind de multe ori în situaţia de a dormi acolo, împreună cu inginerul Dan Bruda, de la Institutul de Proiectări pentru Automatizări – IPA, care proiectase partea electronică de comandă, urmărind încercările până noaptea târziu. În săptămâna dinaintea plecării în Anglia, dormise două nopţi la fabrică, dintre care una s-a potrivit când trebuia să fie ofiţer de serviciu pe institut. Aşa se chema statul şi păzitul telefonului din secretariatul directorului, de seara până dimineaţa următoare. De această sarcină, a aflat abia după ce faptul se consumase, când a şi fost anunţat că este pedepsit, cu

mustrare pe şase luni. Era una din glumele „nevinovate” făcute de colegii săi, care nu-l anunţaseră în timp util, cunoscându-se în laborator că el, de o bună perioadă de timp, îşi mutase practic toată activitatea în fabrică. Chiar cu o zi înainte de plecare, era programat la examenul de şofer, proba cu miliţia, la care s-a prezentat doar de gura soţiei şi pe care, evident, a picat-o.

Când a plecat, discutând în avion cu profesorul Măgureanu, care fusese în zilele premergătoare pe la Academie, a aflat că, în acea zi urma să fie primit în Academia Română, ca membru de onoare, Nicolae Ceauşescu.

În Anglia, aveau un program care cuprindea Imperial College, Politehnica Londrei Centrale, Universitatea din Leeds şi Universitatea din Southampton, în toate, cu excepţia ultimei, mergând la profesori care fuseseră colegii profesorului Măgureanu, în perioada când şi-a desfăşurat activitatea la Universitatea din Manchester. Universitatea din Southampton fusese introdusă în program la cererea lui Alexandru, care ţinea în mod deosebit să-l cunoască pe profesorul Brebbia. Cei care se ocupau de organizarea acestei vizite, de la Royal Society, au fost amabili şi au acceptat, deşi, cererea venind târziu, nu au mai avut timp să-l anunţe pe profesor. Au mers la această universitate, la profesorul Brignell, care se ocupa de relaţiile internaţionale. Acesta, profesorul la Departamentul de Electronică, le-a

prezentat realizările colectivului pe care îl conducea în domeniul circuitelor hibride. Când a aflat adevăratul scop al vizitei lor în această universitate, a spus, întâi, că nu există nici un profesor Brebbia acolo. Căutând, apoi, la insistenţele lor, în cartea de telefoane a universităţii, l-a găsit la Departamentul de Inginerie Civilă, şi şi-a cerut scuze pentru lipsa de informaţie. Fiind o universitate foarte mare, nu avea cum să îi cunoască pe toţi. I-a cerut secretarea să-i facă legătura telefonică cu acesta. Profesorul Brebbia le-a fixat o întâlnire peste două zile, arătându-se „destul de rece", după comentariul profesorului Măgureanu, care a vorbit cu ele la telefon. La data şi ora fixată erau la el în secretariat. Secretara i-a anunţat,

– Domnule profesor, au sosit cei din Bulgaria.

Această eroare, corelată cu răceala din convorbirea precedentă, i-au făcut, în cele câteva minute cât au aşteptat, să se aştepte la un eşec al acestei întâlniri. Gândul le-a fost curmat brusc, de apariţia profesorului în secretariat şi primirea lor cu o căldură deosebită, corectând-o în acelaşi timp pe secretară, pentru eroarea făcută.

Alexandru a fost surprins, în primul moment, de extraordinara asemănare fizică a acestuia cu profesorul Dorel Homentcovschi, fostul său profesor de matematici speciale. Au urmat obişnuitele formalităţi de prezentare, din care englezii fac o adevărată ceremonie. Profesorul

Brebbia, nefiind englez de origine, a scurtat-o la strictul necesar. Foarte franc, cum avea să-l cunoască după aceea, le-a spus, scuzându-se totodată, că le-a amânat primirea cu o zi, pentru a avea timpul necesar obţinerii de informaţii despre ei. avea pe birou două listinguri, cu datele bibliografice despre cei doi. Le obţinuse de la un calculator din California, care, spunea profesorul, deţinea astfel de informaţii din întreaga lume.

Alexandrul a fost surprins să găsească, în listingul care se referea la el, chiar un articol publicat în revista Electrotehnica, într-un număr pe care el, încă nu îl primise. Era de înţeles schimbarea bruscă de atitudine a profesorului Brebbia, având în vedere că în lista foarte bogată de publicaţii a profesorului Măgureanu figurau, printre altele, o mulţime de lucrări apărute în Anglia. Atrăgea în mode deosebit atenţia, ultima carte, având peste şase sute de pagini, publicată împreună cu profesorul Fransua, în limba engleză, la o editură din Oxford. A fost momentul de început al unei colaborări de durată cu acest colectiv de cercetare puternic, care edita două reviste de specialitate, avea o editură şi constituia nucleul pe care avea să se înfiinţeze, mai târziu, o universitate particulară. Deţinea o bază de calcul foarte puternică, specialişti în domeniul aplicaţiilor metodei elementului de frontieră în calculul distribuţiilor de presiuni, forţe din aeronautică, construcţii de vapoare, construcţii civile etc. Acest colectiv nu

avea, însă, experienţă în domeniul aplicaţiilor electromagnetice, ceea ce a şi constituit subiectul discuţiei. Oferta de colaborare, venită din partea profesorului Măgureanu şi a lui Alexandru, susţinută şi de realizările lor de până atunci, a fost acceptată pe loc de către profesorul Brebbia. Şi-au prelungit şederea, timp în care au început să lucreze împreună, la calculul câmpului magnetic într-un domeniu tridimensional. Alexandru era încântat să constate că o problemă de calcul de câmp, care la Bucureşti îi lua peste zece ore de rulare pe calculator, acolo se rezolva în maxim o jumătate de oră, având o eficienţă deosebită în terminarea unei lucrări propuse. Au plecat de acolo cu conţinutul a două comunicări aproape terminat, cu gândirea unei cărţi, pe care urmau să o scoată împreună, cu cooptarea profesorul Măgureanu, ca membru al colectivului de editare la una din cele două reviste editate de acel colectiv, „Engineering Analysis” şi cu acceptul profesorului Brebbia de a primi mai mulţi bursieri români în colectivul său. Acest accept a rămas neonorat de partea română, datorită mecanismului complicat de aprobări prin care trebuia trecut, pentru ca un specialist român să meargă la o bursă în străinătate. Cartea comună avea să iasă în 1990, la renumita editură germană Springer, colectivul român scriind capitolul consacrat aplicaţiilor electromagnetice. Au rămas impresionaţi de atenţia pe care colectivul profesorului Brebbia o dădea

organizării de manifestări ştiinţifice internaţionale, pentru diseminarea rezultatelor ştiinţifice obţinute.

În urma acestei colaborări s-au mai deschis şi altele pentru specialiştii români. Revistele editate de colectivul profesorului Brebbia aveau să găzduiască o serie de articole de autori români, menţionând în mod deosebit seria de articole ale profesorului Homentcovschi, din domeniul metodei elementului de frontieră în complex. Cei doi mari profesori, care pe lângă asemănarea domeniului de activitate mai aveau şi o asemănare fizică remarcabilă, aveau să se şi cunoască ulterior, cu ocazia colaborării.

Deplasarea în Anglia, împreună cu profesorul Măgureanu, a avut o serie de avantaje pentru Alexandru. Dar a avut şi un dezavantaj. Profesorul activând o perioadă acolo şi reîntorcându-se aproape în fiecare an, nu mai era deloc interesat de aspectele turistice. Alexandru era, aproape, să se întoarcă fără a vedea nimic din marile muzee londoneze, petrecându-şi aproape tot timpul prin bibliotecile universităţilor. În ultimele zile a forţat însă nota, lăsându-l pe profesor în biblioteca de la Politehnica Londrei Centrale şi mergând să viziteze Turnul Londrei, Muzeul Figurilor de Ceară şi British Museum, cam pe fugă, după timpul pe care îl mai avea la dispoziţie.

A rămas impresionat de ceea ce a văzut, de dotări, de oameni, de curăţenia şi civilizaţia de

acolo, de o infrastructură ultrafuncţională a transporturilor şi telecomunicaţiilor. Soarta a vrut ca prima lui vizită într-o ţară vestică să fie tocmai Anglia, acest leagăn al civilizaţiei moderne, pe care a cultivat-o în mai toate colţurile lumii, stând apoi retrasă, izolată în apele sale, unanim respectată şi trăind un sentiment de mândrie, inoculată în fiecare dintre locuitorii săi. Mândrie nederanjată că unii dintre aceştia au întrecut-o. Este cazul S.U.A.

Cei doi s-au întors în ţară, cu gândul la continuarea colaborării cu colectivul profesorului Brebbia în toate direcţiile convenite cu acesta, cu gândul la organizarea şi în România a unei mari conferinţe internaţionale, după modelul celor pe care le văzuseră acolo. Pentru Alexandru devenea una dintre priorităţile personale învăţarea limbii engleze.

Când s-au întors în ţară, surpriza pe care au avut-o a fost aceea că profesorul Tănăsescu nu mai era la institut. Devenise vicepreşedintele Consiliului Naţional pentru Ştiinţă şi Tehnologie, idee despre care se discuta mai de mult. Marea majoritate a salariaţilor institutului, care ţineau sincer la profesor, au fost dezamăgiţi de această plecare. Nu îl vedeau pe dânsul, cu sufletul său blând, făcând casă bună cu rechinii de acolo conduşi de „tovarăşa".

A devenit director general al institutului cel mai tânăr dintre directorii adjuncţi, Cristian Bârcă, un om foarte activ, dinamic, cu spirit

managerial deosebit, bazarea pe tineri fiind una dintre principalele idei de conducere pe care le aplica. A mai spart unele dintre cercurile care se formaseră în institut, din oameni a căror eficienţă era în continuă scădere, bazându-se mai mult pe merite trecute. Profesorul Tănăsescu ştia acest lucru însă, fiind prea apropiat sufleteşte de unii dintre ei, nu a luat deciziile pe care ar fi trebuit să le ia la momentul oportun. Oricum, aceste măsuri i-au folosit şi domniei sale, pentru că atunci când a trebuit să se întoarcă, peste aproximativ doi ani, a găsit un institut mai dinamic, mai eficient decât îl lăsase, deşi niciodată nu a vrut s-o recunoască.

Împreună cu profesorul Măgureanu Alexandru la-a convins pe noul director de necesitatea organizării unei conferinţe internaţionale, pe tema maşini şi acţionări electrice, domeniu în care se realizase în ţară un real progres. Directorul Bârcă a desemnat-o pe doamna Ana-Maria Moisin, doctor în fizică, secretar ştiinţific al institutului, să demareze formalităţile necesare în acest sens. S-a ales ca loc de desfăşurare Eforie Nord. Cei trei au căutat din toate sursele posibile, nume şi adrese de specialişti străini, pentru a fi invitaţi. Cu tot timpul scurt rămas pentru organizare, datorită aprobărilor care trebuiau luate, conferinţa a fost un succes. Au participat la acest eveniment profesori renumiţi, despre care români aflaseră până atunci doar din cărţi. Îi era greu să aleagă unde să participe, la prelegerea profesorului

francez Lajoie-Mazenc, primul autor după ale cărui articole începuse să studieze motoarele fără perii, sau la cea a profesorului japonez Yamamura, care făcuse mare vâlvă cu ultima sa carte, privind o nouă metodă de reglare a turaţiei la motoarele asincrone comandate electronic. Ca gazde făcuseră o greşeală, în asemenea condiţii trebuia să fie astfel organizat programul, încât să se poată asista la ambele prelegeri. Mai aveau de învăţat.

Erau mulţumiţi, în general, de felul cum s-a desfăşurat conferinţa. Aveau totuşi, o doză de nemulţumire, legată de faptul că nu venise, totuşi, nici un participant american. Au fost participanţi mulţi din toate ţările vest europene, din japonia, din China, din India, din ţările est europene dar din S.U.A., deşi un primit lucrări, nu a venit nimeni să le susţină. Era un aspect care le dădea de gândit. Dacă dădea Dumnezeu să meargă toate aşa cum le-au plănuit ei, adică să repete această conferinţă din doi în doi ani, trebuia ca la ediţia următoare să trateze mai atent pregătirea participării specialiştilor americani, care reprezintă totdeauna o mare pondere în orice domeniu.

Între timp, Alexandru abandonase ideea obţinerii carnetului de şofer, dar muncea mult cu învăţatul limbii engleze. Când s-au obţinut aprobările pentru a repeta conferinţa peste doi ani, având în vedere necesitatea cunoaşterii acestei limbi în problemele organizatorice, s-a decis să se înscrie la un curs intensiv de limba

engleză. Cursul se ţinea la Universitatea din Bucureşti, cinci ore pe zi, şase zile pe săptămână, timp de şase luni, după orele de program de la institut. A fost o jumătate de an infernală. Alexandru a mulţumit familiei că l-a suportat şi lui Dumnezeu că l-a ţinut cu nervii întregi atâta timp, plecat de acasă, zi de zi, de la şase dimineaţa şi până la zece seara. Dar a meritat efortul. Putea să folosească curent limba angleză. Însemna o poartă larg deschisă spre lume, ţinând cont că majoritatea manifestărilor ştiinţifice internaţionale, oriunde s-ar fi desfăşurat ele, utilizau ca limbă oficială, limba engleză. Pentru a impulsiona participarea specialiştilor americani la următoarea ediţie a conferinţei, care se hotărâse că va fi la Poiana Braşov, Academia Română, în calitate de coorganizator, a decis, ca în cadrul relaţiilor sale cu Academia Naţională de Ştiinţe din Washington, să trimită un specialist român, într-o bursă de studii. Această bursă a fost obţinută de Alexandru.

Programul bursei, stabilit dinainte de plecare, cuprindea deplasări la Institutul de Tehnologie New Jersey din Newark, Politehnica Brooklyn din New York, Universitatea Wisconsin din Madison, Universitatea Minnesota din Minneapolis şi Universitatea George Washington.

De această dată, urma să plece singur. Avea un sentiment, de parcă se pregătea să plece pe altă planetă. De fapt, plecarea atât de rară a

românilor în străinătate, făcea din acest fapt, uzual pentru cetăţenii altor state, o adevărată odisee pentru un român. Se crea un stres deosebit. Acest stres rezulta şi din atmosfera care se făcea în jurul plecării. Condiţiile arbitrare în care se obţinea „viza internă" creau un permanent sentiment de incertitudine asupra plecării, ajungându-se, de cele mai multe ori, fie la amânarea acesteia în ultimul moment, plecând totdeauna nepregătit, nervos, fie la amânarea repetată a plecării, creând în plus şi o impresie de neseriozitate colaboratorilor externi. Nimic nu era sigur până în momentul trecerii frontierei, ajungeai la destinaţie buimac, neştiind pe ce lume trăieşti, pornind, evident, handicapat în primele discuţii cu străinii, până la o eventuală acomodare. De cele mai multe ori, această acomodare nu se realiza, datorită duratelor reduse ale deplasărilor.

Îi venea în minte prima ieşire din ţară, cu câţiva ani în urmă. Mergea la Moscova, cu trenul. După trecerea graniţei urma un control de frontieră, care însemna deschiderea bruscă a uşilor compartimentului, scotocitul prin toate ungherele, în timp de unul stătea permanent cu o puşcă îndreptată spre tine. Dacă mai adăugăm că următoarea fază era schimbarea roţilor la vagoane, acţiune la fel de inedită, era explicabil de ce toate la un loc creaseră asupra lui o stare de rupere de realitate, de intrare în altă lume. Starea era agravată şi de faptul că, fiind singur în compartiment, nu avea cu cine să schimbe o

vorbă. Nu a fost scos din această stare, nici măcar de muncitorii care roboteau la schimbatul roţilor şi care vorbeau româneşte. A fost readus la realitate, în schimb de o vrabie, care se aşezase pe o creangă, destul de aproape de fereastra vagonului, începând să ciripească. Atât de natural şi de liniştitor i s-a părut acest ciripit, în contrast cu tot ce făcuseră oamenii în acea dimineaţă, încât a avut o revelaţie asupra continuităţii naturii, asupra faptului că nimic semnificativ nu se întâmplase, doar el fusese prea afectat de nişte lucruri care i se întâmplau pentru prima dată în viaţă. De multe ori, suntem prea afectaţi de lucruri nesemnificative.

O mare problemă era cea a banilor pentru deplasare. Dacă era o deplasare care se efectua pe cheltuielile partenerului străin, cum erau bursele, de exemplu, erai nevoit să pleci din ţară fără nici un cent în buzunar, având de multe ori absolută nevoie pe drum, pentru un telefon, pentru un taxi sau alte necesităţi care puteau să apară. Era un motiv în plus pentru care erai stresat pe drum. Această situaţie se crea datorită unei politici valutare interne extrem de rigide, prin care era absolut interzis cetăţenilor români să aibă valută. Deţinerea de valută era şi una din metodele de înscenări care se făceau unor persoane incomode, pentru a se motiva măsurile luate împotriva acestora. Altfel, s-ar mai fi putut reţine ceva bani de la o deplasare, pentru următoarea. Schimbarea leilor în valută era exclusă şi în ţară şi în afară.

A plecat, după două amânări din motiv de viză, în octombrie în loc de iunie, fără nici un cent în buzunar. Mergea cu Tarom-ul, până la New York, unde trebuia să schimbe cu Pan-Am-ul până la Washington. Din motive necunoscute, care apăreau şi mai apar şi azi în mod regulat la cursele Tarom-ului, a întârziat cu mai mult de patru ore, ajungând pe aeroportul din Washington după ora unu noaptea, pierzând întâlnirea, pe care o stabilise prin corespondenţă, cu reprezentantul Academiei Naţionale de Ştiinţe, întâlnire ce urma să aibă loc în aeroport. Stătea, cu bagajul lângă el, pe holurile aeroportului, având în gând să rămână acolo până dimineaţa, când oricum, în mod normal, ar fi avut mai multe posibilităţi, dacă ar fi avut bani. Dar socoteala lui a fost dată peste cap de un poliţist, care i-a invitat pe toţi afară, aeroportul închizându-se până dimineaţa. Afară – întuneric, trecut de miezul nopţii. Nu întrezărea nici o soluţie. Nu vedea ce „vrabie" îl mai putea scoate, fără bani, din această situaţie. Singurul aspect care îi sărea în ochi, în mod vizibil, era multitudinea de taxi-uri ce stăteau înşiruite pe marginea străzii, dintre care majoritatea de culoare galbenă, aparţinând unei firme serioase, după cum ştia el din filme. A mers la un asemenea taxi şi i-a arătat taximetristului telexul pe care îl avea din ţară referitor la rezervarea de hotel, spunându-i, în acelaşi timp, că nu are nici un ban, urmând să-i primească abia a doua zi. Acesta, văzând telexul,

fără a comenta în nici un fel, i-a făcut semn să urce bagajele în maşină şi l-a dus la hotelul unde avea rezervarea. Ce a discutat el cu recepţionerul de la hotel nu l-a mai interesat, dar cert este că plata acestui taxi, salvator, a apărut pe nota pe care a achitat-o la plecarea din hotel. Era clar, intrase deja, în altă lume.

A doua zi, la Academia Naţională de Ştiinţe, care se afla la doar două clădiri de hotel, totul a decurs rapid. A primit programul, făcut pe zile, un teanc de bilete de tren şi avion, pentru toate deplasările prevăzute în program, un carnet de cecuri pentru contravaloarea bursei şi un formular, în două exemplare, dintre care unul trebuia înapoiat, cu semnătură de luare la cunoştinţă, care prezenta o serie de sfaturi privind anumite pericole ce puteau apare pe parcursul vizitei, dintre care o bună parte fuseseră, deja depăşite de Alexandru în noaptea precedentă. Acest formular cuprindea sfaturi de genul: nu este bine să mergi singur pe stradă prin anumite zone ale oraşelor, nu este bine să mergi prin oraş după ce întunecă, nu este bine să mergi cu metroul seara după o anumită oră, banii este bine să-i păstrezi sub formă de cecuri, banii pe care îi ai să nu-i laşi la hotel, dar nici să nu-i porţi asupra ta, în portofel să ai totdeauna o sumă oarecare de bani şi altele de acest fel. Citirea acestuia avea să-l reintroducă într-o stare de precauţie, cam exagerată, din care abia ieşise după lecţia de civilizaţie din noaptea precedentă.

Prima deplasare din program era la Institutul de Tehnologie New Jersey, din Newark, o localitate aflată la câţiva kilometri de New Jersey, deşi se afla în alt stat. Profesorul Raj Patrap Misra, indian de origine, l-a aşteptat pe Alexandru la gară.

Profesorul Mistra era unul dintre autorii americani care au trimis o lucrare la conferinţa de la Eforie Nord. Era un om în vârstă, avea aproape şaptezeci de ani. Venise în S.U.A. din 1942, pentru studii, fiind în acelaşi timp şi unul dintre membrii mişcării care milita pentru obţinerea independenţei Indiei, având rolul de a sensibiliza opinia publică americană pentru această cauză. Avea o mulţime de scrisori de la Mahatma Gandhi. În atmosfera care se crease în S.U.A., în perioada vizitei lui Alexandru acolo, după premiera filmului Gandhi, acestea ar fi valorat sume considerabile. Profesorul nu a cedat multiplelor cereri venite din partea colecţionarilor de obiecte ce au aparţinut marelui om politic indian. Pentru profesor acestea valorau mai mult decât pentru oricine, însemnau însăşi viaţa sa. Avea patru copii, doi, deja, absolvenţi, ceilalţi doi, studenţi, toţi la cele mai renumite universităţi americane. Lucrase mult în industria electronică, ajungând până la poziţia de director de program la Texas Instruments. Fiind în vârstă, suferind în urma unui accident de circulaţie, în urma căruia se deplasa greu, s-a decis să se retragă la această universitate, unde deţinea funcţia de prorector.

Alexandru a fost urmărit, permanent, de grija, aproape părintească, a profesorului Misra. Îl lua cu el la cursuri, la laboratoare, chiar şi la şedinţele conducerii universităţii. Se ocupa de probleme ale fiabilităţii componentelor electronice, domeniu în care avea o vastă experienţă, atât teoretică dar mai ales practică, fiind domeniul în care a lucrat o viaţă întreagă în industria americană. Într-o discuţie avută cu dânsul, acesta l-a întrebat de ce nu vin şi studenţi români să facă studiile în America. Numai cine a trăit în acea perioadă în România putea înţelege de ce aceştia nu vin, şi că în orice caz, nu e vina lor. Trecând peste acest subiect, au continuat discuţie pe tema burselor de studiu pentru absolvenţii de facultăţi, despre ce ar putea face dânsul să crească numărul de burse ale specialiştilor români în S.U.A. Din câte ştia, relaţia se păstra la un nivel redus, deoarece, fiind o relaţie pe bază de reciprocitate, numărul de zile-om trebuia să fie acelaşi de ambele părţi, limitarea venind de la numărul mic de specialişti americani care doreau să vină în România. Profesorul i-a promis că o să se intereseze ce se poate face în acest sens. I-a promis, totodată, că va face tot posibilul să vină în România, cu ocazia următoarei conferinţe. În ultimele două zile petrecute la Newark a fost invitat să locuiască acasă la profesor, de unde urma să plece la New York. Era seara de Halloween. Toţi se mascau. Acesta a fost şi motivul invitaţiei profesorului, având în vedere că şi în

familie la dânsul se sărbătorea acest eveniment. În drum spre casa profesorului a putut admira o zonă colinară spendidă. Se putea vedea o amplă panoramă a New York-ului. Pădurile de fagi, parcă arzând în acea perioadă de toamnă, din cauza culorilor frunzelor, înconjurau oraşul. Au trecut şi printr-un cartier unde i-a cerut să ridice geamul de pe partea sa, acelaşi lucru făcând şi dânsul. Era o porţiune periculoasă, chiar şi pentru oprirea la semafor.

Seara de Halloween, când copii mascaţi, punându-şi în cap câte un dovleac, mergeau pe la casele vecine, cum se face pe la noi în seara de Ajun al Crăciunului, a fost ultima seară petrecută prin aceste frumoase locuri. A plecat, fiind condus la staţia de autobuz de profesor, seara târziu, aşezându-se chiar pe scaunul din spatele şoferului, aşa cum îşi amintea că scrie în instrucţiunile primite, deşi încălca, în acelaşi timp, o serie de alte reguli, din aceleaşi instrucţiuni. Avea, însă, o stare de spirit care îl făcea să nu prea mai gândească la lucruri rele, deşi toată săptămâna văzuse pe diferitele canale de televiziune o serie de filme de groază, având acţiuni inspirate de această seară a oamenilor mascaţi. A ajuns la New York, la Port Authority, la intersecţia 42 cu 11. Avea de parcurs, pe jos, cu bagajul în mâini, drumul până la intersecţia 42 cu 3, până la hotelul Tudor, în vecinătatea sediului O.N.U. Era cale de opt intersecţii, printr-o înghesuială de oameni mascaţi, în toiul unei petreceri generalizate, care parcă umpluse

tot oraşul, un infern, unde era greu să-ţi găseşti loc şi numai cu paharul în mână. Nici nu se putea găsi un moment mai bun de a face cunoştinţă cu acest „Babilon” al lumii moderne! Când a ajuns în sfârşit la hotel, era terminat din toate punctele de vedere, adormind foarte repede, un somn întrerupt de continue sunete de sirene. Dimineaţa nu mai ştia dacă acestea au fost vis, sau realitate.

La Brooklyn Polytechnic avea întâlnire cu profesorul Enrico Levi, care i-a făcut cunoştinţă cu mai mulţi profesori de origine română. La această universitate avusese o bursă, cu mai mult timp în urmă, şi profesorul Fransua. Şcoala românească era cunoscută acolo, a găsit multe cărţi româneşti în bibliotecă, a întâlnit profesori care aveau colaborări în desfăşurare, cu profesori din România.

A plecat din New York stresat de clocotul marii metropole. Următoarea deplasare era la Universitatea Minnesota din Minneapolis. Diferenţa de atmosferă între cele două zone, dintre cele două oraşe, era ca şi cum, în Europa, ai merge de la Napoli la Oslo. Avea, nu ştia de ce, sentimentul că aici venise în vacanţă, după stresul de la New York. A fost impresionat de nivelul de dotare al procesului de învăţământ. A participat la cursurile de maşini electrice unde pe un ecran apăreau toate informaţiile pe care profesorul le dădea, relaţiile de calcul, graficele etc. dacă profesorul voia să exemplifice influenţa unui anumit parametru asupra unei

mărimi, era suficient să introducă în calculator limitele de variaţie ale acestuia şi pe ecran apăreau, practic instantaneu, curbele de variaţie ale mărimii respective, funcţie de variaţia parametrului ales. A fost prima dată când participa la cursuri asistate de calculator. Mai auzise de noţiunile de predare asistată, dar atunci avea posibilitatea să şi vadă pe viu.

Următoarea, a fost Universitatea Wisconsin. Reprezenta una dintre cele două mari instituţii, cealaltă fiind conducerea statului Wisconsin, găzduite de micul şi liniştitul oraş, capitală de stat, Madison, plasat între cele două lacuri, care îl mărginesc de o parte şi de lata pe toată lungimea sa.

Profesorul Thomas Lipo, una din „ţintele” cele mai importante ale deplasării în S.U.A., personalitate marcantă a oricărei întâlniri internaţionale din domeniul electrotehnicii, oriunde ar avea loc aceasta, a trimis la aeroport pe unul dintre cei patru copii al săi, care era student. După ce a rezolvat toate problemele administrative, cu hotelul, fiul avea sarcina să-l conducă pe Alexandru în biroul tatălui său. Profesorul era ca un faraon peste un imperiu în care îşi desfăşurau lucrările de doctorat specialişti din întreaga lume, cu excepţia Românie. Thoma Lipo ar fi dorit români, dar nimeni nu ajungea până acolo. I-a prezentat laboratoarele, i-a prezentat colegii, i-a prezentat doctoranzii. Atmosfera din jurul său semăna cumva cu cea din jurul profesorului Măgureanu,

la Bucureşti, păstrând totuşi, proporţiile. Se vedea aceiaşi şcoală, pe care amândoi au învăţat-o, în Anglia, unde au fost colegi o perioadă. Alexandru a prezentat şi el ultimele rezultate din ţară, insistând pe cele bazate pe metoda elementului de frontieră, pe care el le considera cele mai semnificative. Începuse să-i cunoască puţin pe americani. Psihologia lor se bazează pe ideea „ce nu este american, nu există. La început a fost surprins să constate că, la diferite sporturi, campionii S.U.A. erau numiţi în limbajul curent „campioni mondiali". Nu a fost surprins că profesorul nu dădea prea mare atenţie lucrărilor sale publicate în Anglia, în Germania. Norocul lui Alexandru a fost că una dintre lucrările româneşti, fusese acceptată şi publicată în volumele unei conferinţe internaţionale organizate de către celebrul M.I.T., la Boston, cu un an în urmă, deşi nu se plătise taxa de participare şi nici nu participase nici unul dintre autori. În acel moment, a văzut cum ceva s-a schimbat pe faţa profesorului. A răsfoit de mai multe ori lucrarea, a făcut o copie după ea. Era clar că atinsese un punct care permitea dezvoltări ulterioare.

În acea seară, profesorul l-a invitat la el acasă, unde au avut mai mult timp de discuţii, ieşind din sfera strict profesională. A aflat că profesorul Lipo era sârb de origine, şi era destul de ataşat sufleteşte de zona sud-est europeană. Nu a insistat să afle mai multe amănunte, dar a reieşit din discuţie că mergea destul de des în

Serbia. Alexandru luase cu el câteva sticle de şliboviţă, din acelea frumos îmbuteliate în sticle plate. Una o avea cu el, chiar în acea seară. Nu şi-a imaginat, când a cumpărat aceste sticle în Bucureşti, alegându-le numai pe criterii estetice, că această băutură, din care el nu băuse niciodată, va avea atâta succes în America. Atunci a aflat că în ţara vecină era băutura naţională, cum este ţuica pe la noi.

Viaţa în Madison era foarte liniştită. Cei legaţi, într-un anumit fel, de universitate, constituiau mai mult de jumătate din populaţie şi cam tot în aceiaşi proporţie contribuiau şi la evenimentele oraşului. Echipele de baseball şi fotbal american ale universităţii, asigurau un week-end plăcut majorităţii familiilor oraşului, care mergeau la meci, chiar dacă nu toţi membrii acestora erau efectiv interesaţi de joc. Era un prilej de a ieşi în aer liber, de discuţie, de aflat noutăţile oraşului şi nu numai. A urmărit cu simpatie, după aceea, evoluţia echipei de fotbal american a Universităţii Wisconsin, pe toată perioada şederii în S.U.A.

La plecare profesorul Lipo i-a promis că va veni anul următor, cu ocazia conferinţei, în România. Scopul vizitei fusese atins.

Plecarea din Madison, spre Washington, s-a făcut pe o cale ocolitoare, prin Chicago. Această variantă l-a nemulţumit iniţial, fiind destul de tracasat de atâtea deplasări cu avionul, într-o perioadă scurtă de timp. Erau o mulţime

de zboruri directe Madison-Washington. Schimbarea şi a firmei cu care făcea deplasarea, ar fi trebuit să-i dea de gândit. Cert este că organizatorul său a reuşit să-i facă o surpriză plăcută, trecându-i în traseu o escală la terminalul firmei Delta din Aeroportul O'Hare. Din câte mari aeroporturi văzuse, adevărate oraşe în oraşe, construite din multitudinea de terminale ale atâtor firme de aviaţie, acest terminal al firmei Delta reuşise să-l impresioneze în mod deosebit. O inteligentă dispunere a părţilor funcţionale, după o concepţie arhitecturală magnifică realizată numai din oţel şi sticlă, dând o transparenţă ireală a întregii forfote specifice unei asemenea aglomeraţii, crea acestui terminal o imagine proiectată undeva, într-un viitor sugerat de filmele ştiinţifico fantastice.

Avea de parcurs, în drumul spre casă, numai locuri pe unde mai trecuse, Washington şi New York, unde aranjamentele cu hotelurile le făcuse, deja, din faza precedentă. Avea toate motivele să simtă o oarecare uşurare, să considere întoarcerea acasă doar o problemă de timp, scutită de evenimente care să conţină elemente de risc. Aşa părea să confirme şi ultima zi, în care, neavând ceva special în program, era tentat să-şi prelungească somnul ceva mai mult. Doar că dimineaţa a venit cu două minunate elemente perturbatoare, primul fiind o muzică profundă de cimpoaie, care parcă cuprinsese tot Pământul, iar al doilea, o lumină

foarte puternică, care părea nenaturală pentru o zi de noiembrie, ambele pătrunzând în cameră pe toate căile şi îndepărtând orice gând de trândăveală. S-a îmbrăcat, a ieşit afară, unde avea să afle că acea frumoasă zi, dată de Dumnezeu, era completată, de către oameni, cu organizarea unei curse de Maraton, al cărei parcurs de patruzeci şi doi de kilometri ce încolăcea oraşul, era însoţit, de o parte şi de alta, de două şiruri lungi de cimpoieri îmbrăcaţi în costume scoţiene. Erau pline străzile de oameni de diferite vârste, bărbaţi, femei, chiar şi invalizi în cărucioare, care alergau, împlinind o idee de bază a sportului, că important este să participi. În capul lui Alexandru s-a fixat atunci cea mai caracteristică imagine a poporului american, aceia de seninătate, exprimată printr-un zâmbet continuu, sincer, izvorând direct din suflet. Cu atât i se părea această caracteristică cu cât la noi, în acea perioadă, lumea cam uitase să mai zâmbească.

A încheiat o zi plin de optimism, dar şi de dorinţa de a se întoarce acasă.

A doua zi, era pregătit pentru plecare. Când s-a trezit şi şi-a aruncat o privire afară, nu-i venea să creadă că este adevărat. Zăpada era deja de o palmă şi continua să ningă cu fulgi mari şi deşi. Cu greu a reuşit să ajungă la aeroport, unde, gândea el, nu putea fi nici o problemă, la câte măsuri de protecţie şi încălzire a pistelor, citise el, erau prevăzute. A stat toată ziua în aeroport, tot sperând că în final se va

debloca dar degeaba. Seara când a văzut că nu mai este nici o speranţă de plecare, a început peripeţiile de a se întoarce în oraş. Dar unde şi cu ce? Sunase din aeroport la mai multe hoteluri, inclusiv la cel pe care tocmai îl părăsise în acea dimineaţă, fără nici un rezultat pozitiv. După o zi de blocare a aeroporturilor, capitala celui mai dezvoltat stat din lume nu mai dispunea de nici o cameră liberă la hotel? A reluat căutarea, de data aceasta încercând şi la hotelurile de confort mai ridi9cat şi, chiar pentru apartamente. Ştia că în acel aeroport nu se putea sta peste noapte, avea experienţa de la sosire. A găsit, în final, un apartament, care l-a costat toate economiile lui. Ajuns aproape de miezul nopţii, în condiţiile în care metroul era blocat, având o bună parte din traseu la suprafaţă, iar taxi-urile înotau şi ele prin zăpadă, cum puteau. Şi se gândea că avea plătită pentru noaptea aceia o cameră la New York!

Întâmplarea de la plecarea din Washington i-a mai atenuat din impresiile cu care părăsea America. Parcă a fost o lecţie venită la timp, tocmai în momentul când, credea că acceptase primordialitatea puterii omului. Specia umană se dovedise, încă o dată, inferioară în lupta cu natura, chiar dacă participa la luptă prin reprezentanţii săi cei mai de frunte, americanii.

A fost marcat de această călătorie. I-a rămas în minte, ca unul din acele evenimente în funcţie de care simţi nevoia să le ordonezi pe celelalte. După cunoaşterea acestui Everest al civilizaţiei

contemporane, privea cu alţi ochi deplasările în străinătate, fiind permanent predispus la comparaţii. Se gândea, mai ales, la faptul că acum câteva sute de ani, acest popor nici nu exista. Privind la scara istorică a timpului, americanii îşi trăiesc, acum, copilăria. Ce pot face oamenii când întâlnesc condiţii corespunzătoare aspiraţiilor lor! Aici şi-au găsit posibilităţi prielnice de afirmare oameni din întreaga lume, care, într-un fel sau altul, au fost îngrădiţi de anumite tipare, existente în ţările lor de origine. Şi-au descătuşat, aici, toate pornirile, şi-au realizat, aici, toate visele dând un sens nou vieţii lor, punând, în acelaşi timp, bazele unei societăţi noi, clădite de oameni duri, al căror unic mod de viaţă acceptat, era – şi mai este – riscul şi al căror unic scop declarat, era – şi mai este – câştigul. Se pare că au avut dreptate.

Amploarea acestei ţări–continent şi ponderea ei în toate laturile activităţii economico-sociale mondiale, te împing la analizarea unor aspecte de universalitate. Trecând peste mândrie, obişnuinţa cetăţenilor americani de a se simţi singuri pe această planetă, a fost multă vreme îndreptăţită. Dar acum, au apărut şi alţi pretendenţi, îndreptăţiţi în această permanentă cursă. Viitorul ne va arăta ce va urma. Probabil, centru puterii se va muta în altă zonă a Pământului! Nici o tragedie. S-a întâmplat de mai multe ori în istorie. Poate în Asia?

Când s-a întors în ţară îl aştepta din nou o surpriză. Profesorul Tănăsescu se întorsese în institut. Nu mai era atât de apropiat de oameni, părea că vrea să transfere asupra acestora o parte din vina hotărârii pe care o luase la plecarea din institut, cu doi ani în urmă. Situaţia din ţară era schimbată, în rău. Încă din S.U.A. aflase despre mişcările revendicative de la Braşov, în urma cărora conducerea comunistă a luat măsuri aspre, chiar în rândul cercurilor apropiate ei, strângând şi mai mult rândurile în jurul „conducătorului iubit”, bazându-se şi mai mult pe persoanele de încredere, în detrimentul competenţei, măsură în care se încadra şi schimbarea profesorului din funcţia de la Comitetul Naţional pentru Ştiinţă şi Tehnologie.

În micul său colectiv, lucrurile merseseră bine. Îl organizase în aşa fel, încât să funcţioneze şi în lipsa şefului. Era una dintre ideile lui de bază, în materie de organizare. Considera că, dacă o echipă nu funcţionează normal când e lăsată singură, vina este a şefului şi nu a echipei. Această idee, în general, nu era acceptată. De obicei, majoritatea şefilor dirijau astfel treburile încât, în mod special, în lipsa lor să nu meargă bine, pentru a scoate în evidenţă rolul lor de conducători indispensabili.

Unii s-au arătat bucuroşi la întoarcerea sa, alţii erau contrariaţi. Era perioada când, pe fondul unei înrăutăţiri evidente a situaţiei interne, mulţi dintre cei care plecau în străinătate nu se mai întorceau. Se găseau şi din cei care

nemulţumiţi de evoluţia pozitivă a activităţii lui Alexandru, ar fi fost chiar bucuroşi ca acesta să nu se mai întoarcă. Era un concurent.

Cert este că, domeniul său de activitate avea, cum se spune, „apă la moară”, fiind într-o creştere explozivă de cerere, aceasta reflectându-se, evident, şi în rezultatele financiare ale colectivului, care, cu cei zece membri ai săi, reuşea să acopere mai mult de jumătate din fondurile necesare întregului laborator, de peste o sută cincizeci de salariaţi. Se întâmplă în viaţă şi asemenea situaţii, când, în mod optim, ar trebui exploatate la maxim oportunităţile deschide, gândind toate măsurile organizatorice necesare. Dar, în domeniul organizării, dinamica era mult diminuată de multitudinea de aprobări care trebuiau luate pentru schimbarea organigramei. Un cuvânt greu de spus îl avea, totuşi, directorul.

De fapt, altele erau problemele presante ale institutului în acel timp. Trebuia să se ocupe de justificarea unui mod normal de activitate, împotriva unor aberaţii politice, care cereau să se facă electrotehnică fără cupru şi aluminiu, informatică fără calculatoare şi electronică fără componente electronice.

În această nouă conjunctură avea, totuşi, de gând să insiste pentru a repune pe tapet problema organizării conferinţei, pe care o plănuiseră cu vechea conducere a institutului şi cu Academia. După un timp s-a hotărât ca fostul

director general Bârcă devenit director ştiinţific, să se ocupe de partea organizatorică rămânând partea ştiinţifică, în sarcina profesorului Măgureanu şi a lui Alexandru. De data aceasta, se bazau pe informaţiile şi experienţa de la ediţia precedentă. A început o corespondenţă cu posibili participanţi americani, mult ajutată de deplasarea în S.U.A., prevăzându-se a fi un succes. După confirmările de participare care soseau tot timpul, sperau într-un succes. Ideea profesorului Măgureanu, de a introduce în program şi o vizită la castelul de la Bran, cunoscut în toată lumea drept „Castelul lui Dracula”, se pare că a influenţat mult nivelul participării, care întrecea chiar aşteptările cele mai optimiste ale organizatorilor.

Între timp, a primit o scrisoare de la profesorul Misra, care intervenise la Academia Naţională de Ştiinţe din Washington pentru intensificările relaţiei cu Academia Română, aşa cum îi promisese lui Alexandru. Negăsind totuşi doritori în a dezvolta această relaţie, a făcut o propunere care l-a surprins chiar şi pe Alexandru. Hotărâse să vină chiar dânsul, pe toată perioada care i-o permitea vacanţa universitară, ceea ce însemna cam două luni şi jumătate, urmând să se reîntoarcă în toamnă, o săptămână, pentru conferinţă. În această perioadă, propunea să ţină gratuit cursuri pentru specialiştii români din domeniul fiabilităţii componentelor şi circuitelor electronice,

domeniu în care era o autoritate pe plan internaţional.

Pentru Alexandru, în afara plăcerii de a-l revedea pe profesor şi a recunoştinţei faţă de un om care dorea în mod sincer să-i ajute pe români, această vizită ridica o mulţime de probleme. Ştia că era interzisă pătrunderea străinilor în orice instituţie de cercetare, de producţie, mai departe de camerele de protocol, în care, de obicei, nu intrau mai mult de zece persoane. Excepţiile de la aceste reguli le putea aproba doar un viceprim-ministru, care, de obicei, nu prea aproba nimic. Politehnicile erau în vacanţă în acea perioadă, deci nu se putea baza nici pe sprijinul acestora în organizarea cursurilor. Mijloacele de comunicaţie şi transport, absolut necesare în asemenea situaţii, erau practic nule, neavând nici telefon acasă, nici carnet de şofer, pentru a folosi maşina personală. Avea să folosească, totuşi, maşina prin înţelegerea soţiei, care a făcut pe şoferul. Trebuia să meargă înainte, nu se putea refuza o asemenea ofertă.

A venit momentul sosirii profesorului. Niciuna dintre problemele organizării cursurilor nu fusese rezolvată. Vizita a început prin deplasări, de o zi, la diferite întreprinderi sau institute de cercetări din domeniu, întâlnirile fiind, mai mult, de cunoaştere reciprocă. Necesitatea unor cursuri de specializare în domeniul propus de profesor, nici nu putea fi pusă la îndoială, într-o industrie a cărei unică

latură urmărită, într-adevăr foarte atent, era cantitatea. Calitatea era total nesatisfăcătoare, în toate domeniile, nu numai în industria electrotehnică. Dacă cineva ar fi dorit cu adevărat să organizeze asemenea cursuri, ar fi trebuit să plătească bani grei pentru aducerea unui profesor de asemenea prestigiu, pe care ei îl aveau la dispoziţie, gratuit. Societatea românească din acel timp, închistată în propriile-i reguli, nu putea, însă, să-l folosească.

Profesorul a sesizat că genul de activitate nu era cel pe care dorise el să-l desfăşoare. I-a scris o scrisoare academicianului Radu Voinea, preşedintele de atunci al Academiei Române, în care îi prezenta situaţia, solicitându-i, în calitate de conducător al instituţiei care organizase vizita, să facă demersurile necesare pentru remedierea acesteia. Profesorul Voinea a făcut încă o scrisoare la viceprim ministrul responsabil, care s-a întors cu acelaşi răspuns negativ. Era perioada în care programul românesc de robotică fusese respins de „tovarăşa" ca fiind posibil generator de şomaj, iar informatica, microelectronica, biotehnologiile etc., erau „ştiinţe prin care capitalismul vrea să se amestece în problemele interne ale ţărilor socialiste".

În aceste condiţii vizita profesorului Misra s-a orientat mai mult pe aspectele turistice şi medicale, făcând tratament balnear la piciorul care îl supăra încă în urma accidentului de

circulaţie şi încheind vizita mai devreme cu două săptămâni decât îşi propusese.

În toamnă, conferinţa a avut un succes deosebit. Au fost prezenţi peste o sută cincizeci de străini, din douăzeci şi opt de ţări. A fost o participare semnificativă din Anglia, Franţa, Germania, Italia, Olanda, Belgia, Japonia, China, Brazilia, Argentina, India. Din S.U.A. toate universităţile pe care le vizitase Alexandru şi-au trimis reprezentanţi. Profesorul Lipo şi Misra au venit în persoană. Profesorul Lipo povestea că avea, deja, mai mulţi doctoranzi care studiau diferite aplicaţii ale metodei elementului de frontieră în electrotehnică. Lui Alexandru nu putea să nu-i vină în minte neîncrederea iniţială a acestuia. Au fost şi momente inedite. Profesorul Yamamura, de pildă, care revenise după participarea la ediţia precedentă, avea să afle chiar în timpul conferinţei din România vestea primirii sale ca membru al Academiei de Ştiinţe a Japoniei. Din ţară, au participat peste şapte sute de specialişti. Organizatorii au reuşit editarea lucrărilor înainte de deschiderea conferinţei, astfel că fiecare participant primea la deschidere un set de şapte volume, în limba engleză.

Vestea terminării tipăririi volumelor, vestea bună, au primit-o în ultimul moment, în dimineaţa deschiderii. Aveau să primească ulterior, în aceiaşi dimineaţă, şi o altă veste, care putea să le provoace infarct. Un telefon de la C.N:S.T. îi anunţa, nici mai mult, nici mai puţin,

decât că se interzice desfăşurarea conferinţei, anterior aprobată. „Tovarăşa” era foarte supărată că la o conferinţă similară, în domeniul chimiei, avea o participare internaţională de slab nivel şi probabil cei din jurul său se gândiseră că o să se supere şi mai tare, când o afla de succesul celei de la Poiana Braşov. Varianta de compromis a fost cea a deschiderii, totuşi, a conferinţei, cu interzicerea totală a oricăror informaţii la radio, televiziune sau în presa scrisă, ai căror reprezentanţă erau, însă, prezenţi.

În lucrările de cuvânt ale străinilor se sublinia, în mod politicos, buna organizare, cu trimiteri laudative uneori, la adresa oficialităţilor statului român, pentru condiţiile create dezvoltării ştiinţei.

Doar profesorul Misra gândea, în cunoştinţă de cauză, asupra adevărului. Dânsul ştia că succesul acelei manifestări ştiinţifice reprezenta un fapt izolat, datorându-se muncii şi încrederii în ştiinţă a unui mic grup de oameni şi că acesta reprezenta doar o infimă picătură de linişte pe coama unui val uriaş în mijlocul unei mări agitate.

Nu peste mult timp valurile s-au spart transformându-se în furtuna de la sfârşitul anului 1989, revoluţia română.

Evenimentele din decembrie 1989, demarând în perioada premergătoare Crăciunului, l-au prins pe Alexandru la ţară, la părinţi, unde se întâlneau, singura dată în an, toţi

fraţii, pentru cinstirea acestei mari sărbători religioase. S-a întors la institut, dând liber, până la Anul Nou, celor din colectivul său, pentru a-i scuti de riscurile unor deplasări printr-un oraş plin de pericole. Nu era revoluţionar de felul său, aşa că şi-a petrecut restul zilelor de sărbători la ţară, la socri. Singurul contact cu revoluţia l-a avut la întoarcerea în Bucureşti, când, la un control foarte riguros, unul din revoluţionari, în exces de zel, i-a cotrobăit în oala cu sarmale, cu ajutorul baionetei din dotare.

Au apărut, apoi, o mulţime de „revoluţionari”, care petrecuseră această confuză perioadă cam în acelaşi mod dar care, ulterior, s-au fotografiat pe lângă tancuri, sau prin zonele dărâmate din actuala Piaţă a Revoluţiei, trimiţând la prietenii din ţară şi, mai ales, din străinătate o mărturie a activităţii lor revoluţionare, solicitând apoi scutiri de impozite sau alte drepturi, ca participanţi direcţi la revoluţie.

Noul an 1990 şi noua epocă ce avea să se deschidă pentru România au debutat pentru Alexandru într-un mod surprinzător. În prima zi lucrătoare a noului an, după evenimentele clade – la propriu şi la figurat – ninsese mult, aşternându-se o pătură groasă de zăpadă. În acea iarnă, exact în perioada revoluţiei, au fost cele mai ridicate temperaturi pentru perioada respectivă, de când se fac înregistrări în România.

Toţi membri colectivului participau la schimbul de opinii după o săptămână de când nu se mai văzuseră, curăţând aleile de zăpadă.

Într-un mod destul de precipitat, a venit unul dintre consilierii profesorului Tănăsescu:

– Lasă, bă, zăpada. Vino, că e urgenţă mare!

– Ce atâta urgenţă, că doar revoluţia s-a terminat!

– Vorbim pe drum, în maşină.

În maşină, mergând spre Ministerul Industriei Electrotehnice, unde îi aştepta profesorul Tănăsescu împreună cu noul ministru, Anton Vătăşescu, consilierul i-a explicat pe scurt, despre ce era vorba. Domnul Vătăşescu, cel ce avea să devină al doilea om în ierarhia Guvernului condus de Petre Roman, îl propusese pe Alexandru să fie unul dintre adjuncţii săi. Luat prin surprindere, nu a putut da un răspuns pe loc, urmând a se consulta cu familia. Nu era, în concepţia lui, o propunere la care se dă răspunsul imediat, nici măcar în timpuri normale, dar într-o asemenea conjunctură, ca cea prin care trecea atunci România. Pe străzi, încă de auzeau împuşcături.

Domnul Vătăşescu era o personalitate a domeniului componentelor electronice, doctor în ştiinţe, profesor asociat la Politehnică, autor al multor lucrări de referinţă în domeniu. Fusese director al Întreprinderii de componente electronice de la Băneasa o lungă perioadă de

timp. Din această ultimă funcţie fusese destituit, cu puţin timp înainte de revoluţie, pentru că se opusese la aplicarea unor indicaţii aberante, venite de la politicieni, devenind astfel, unul dintre disidenţii domeniului electrotehnicii. Alexandru nu-l cunoştea decât din auzite. Avea să afle mai târziu că acesta îl dorise, de fapt, pe profesorul Tănăsescu adjunctul său, însă cel din urmă considerase că nu este un moment oportun pentru a accepta, şi-l propusese la rândul său, pe Alexandru. Se căutau oameni tineri, apreciaţi din punct de vedere profesional. Pe de altă parte, profesorul Tănăsescu, om cu o îndelungată experienţă în domeniu, unul dintre părinţii industriei electrotehnice româneşti, nu-i era indiferent cine va fi în noua conducere a ministerului. Era genul de om căruia nu ăi plăcea să aştepte evenimentele, să se lase dus de soartă, îi plăcea să se implice, să dirijeze mersul lucrărilor.

În familie Alexandru căuta să aibă o viaţă cât mai normală, activitatea de la institut să nu afecteze, prea mult, desfăşurarea ei. se gândea, deseori, la viaţa pe care a dus-o el, la lipsa copilăriei sale, nu vroia ca astfel de lucru să se întâmple cuiva pe lume, mai ales fiului său, la care ţinea foarte mult.

Era adeptul înţelepciunii izvorâte din experienţă. Nu-i plăceau salturile bruşte, chiar dacă acestea erau pozitive. Îi venea în minte o vorbă a profesorului Ţugulea, unul dintre viitorii miniştrii ai cercetării de după revoluţie, care

zicea că nu va fi niciodată un bun profesor cineva care nu a trecut prin toate treptele anterioare ale activităţii didactice. Cum va putea el să rezolve, cu bune rezultate, probleme care nu aveau nici o tangenţă cu ce făcuse până atunci? După câteva zile, a comunicat răspunsul său negativ la propunerea ce i se făcuse. Acel simţ, în plus, pe care l-a avut dintotdeauna, îi spunea că acest răspuns nu i-a nemulţumit pe ofertanţi, aceştia găsind, probabil, o altă soluţie mai bună. Când s-a întors la institut, a găsit semnată decizia de separare a colectivului său de laboratorul condus de domnul inginer Şlaiher, decizie justificată de câţiva ani, după amploarea domeniului pe care îl aborda. Probabil că profesorul Tănăsescu se gândise că în cineva în care ai încredere să fie ministru poţi avea încredere şi să conducă un colectiv de douăzeci de oameni, la cât ajunsese între timp.

Puţin după aceea, s-a făcut una dintre cele mai mari greşeli de management care privea întreaga Românie. Pe baza unui ordin dat de primul ministru, Petre Roman, s-au supus la vot general toţi directorii din ţară. Este adevărat că mulţi erau compromişi, dar trebuia să se analizeze numai acele cazuri. Sau, să participe la vot, doar cei care puteau vota în cunoştinţă de cauză. Au avut lor multe răzbunări inutile, eliminarea unor oameni foarte buni, cu mare experienţă de conducere, care au contribuit decisiv la dezvoltarea multor domenii de activitate, dar, aveau un „cusur”, erau mai

exigenţi cu salariaţii. Rău nu a fost, până la urmă, pentru aceşti oameni, care şi-au găsit repede alte locuri de muncă, poate mai convenabile, ci pentru instituţii, care au intrat în lungi perioade de instabilitate, până să găsească o conducere adecvată. Unele au ajuns, până la urmă, la lichidare.

Personal, Alexandru nu ar fi avut de ce să se plângă, deoarece în urma acestor votări în institut au devenit vacante două posturi de director ştiinţific. Unul i-a fost propus lui. De data aceasta, a acceptat. Era treapta ierarhică superioară celei pe care o avea, răspunzând astfel principiilor sale. Gândea însă că, oricât de atras de problemele strict ştiinţifice ar fi, cineva trebuie să se ocupe şi de cele organizatorice. Altfel, se va face o polarizare a celor buni profesional, de o parte şi a conducătorilor, de altă parte, situaţie care a fost în România înainte de 1989, cu rezultatele cunoscute.

În institut, lucrurile se schimbaseră mult. Exista un sindicat liber, care îşi cerea drepturile, unele justificate, altele nejustificate. Trebuia discutat mult, explicate multe din măsurile luate. Sindicatul şi, în general, salariaţii nu erau rău intenţionaţi, dar erau foarte puţin informaţi. Nu de bune intenţii se ducea lipsă, ci de puterea şi chibzuinţa de a lua decizii valabile în acele vremuri tulburi.

Consiliul de administraţie era compus din cincisprezece membri, în care profesorul

Tănăsescu inclusese pe lângă conducerea, numită de la minister şi o serie de alţi specialişti din institut, în general persoane în vârstă, cu funcţii în vechile conduceri, în ideea atenuării, pe cât posibil, a tensiunilor existente. Acest consiliu discuta mult, analiza dar nu decidea, niciodată, nimic. Se ajunsese la o situaţie stranie: cu toate că avea o conducere aşa de numeroasă, în fapt, institutul nu era condus de nimeni.

Profesorul Tănăsescu nu mai putea lua decizii de unul singur, cum o făcuse de atâtea ori, înainte. Nu era de acord nici cu deciziile luate prin vot. Conlucrarea dumnealui cu sindicatul era practic imposibilă, nu se obişnuia cu ideea contractului colectiv de muncă, document juridic important, care trebuia respectat. Nu mai era o formalitate, ca cel de dinainte de 1989, semnat cu un sindicat formal. Nu a putut să se obişnuiască cu noul mod în care era pusă problema conducerii. Cu toată abilitatea sa, înnăscută, cu toată experienţa dobândită, profesorul nu a realizat că, în condiţiile economiei de piaţă, o instituţie nu se mai poate asemăna cu un mijloc de transport terestru, care poate să se deplaseze mai repede sau mai încet, funcţie de cât combustibil are, cât de încărcat este, care este starea drumului sau cât de bine este condus. Aceasta se aseamănă acum, mai repede, cu un avion (să nu ne gândim imediat la viteze de deplasare) căruia dacă îi lipseşte doar una din nenumăratele componente ce contribuie la menţinerea echilibrului său, cade,

nemaicontând valorile celorlalţi parametri în momentul căderii. Menţinerea echilibrului, în primul rând financiar, devenise sarcina cea mai importantă a directorului. Nu a reuşit să se adapteze la aceste noi condiţii. După mai puţin de un an, a demisionat.

A urmat la conducerea institutului cel mai vechi director ştiinţific, domnul Ioan Boconcios. Domnul Boconcios, om în vârstă, cu probleme de sănătate, cu o serie de decese în familie în acea perioadă, avea să se confrunte cu cea mai grea problemă de după revoluţie, presiunea exercitată de unele laboratoare de a se desprinde de institut. Această presiune era în concordanţă cu opinia politică a momentului conform căreia dezastrul economic al României s-ar datora existenţei instituţiilor mari. Şi asta, în totală contradicţie cu tendinţa de concentrarea a capitalului în întreaga lume, cu excepţia zonei est-europene, cuprinsă de frământări politice. Nu a putut fi stăvilită această evoluţie, opt dintre cele peste şaptezeci de compartimente ale institutului separându-se, devenind institute independente. O restructurare internă s-ar fi impus, oricum. Institutul devenise prea mare, greu de adaptat la dinamismul cerut de condiţiile economiei de piaţă, pe structura şi cu regulile în care funcţionase în economia dirijată, dinainte. Odată cu divizarea s-a produs şi reorganizarea. Majoritatea institutelor de cercetări din România au devenit societăţi comerciale, conform unor hotărâri ale guvernului din acea perioadă, care

dorea, astfel, să reducă substanţial finanţarea activităţii de cercetare din bugetul statului.

Situaţia institutului se înrăutăţea continuu. Odată cu reorganizarea ca societate comercială care, din principiu, are scopul de a obţine profit, s-a pus iar în discuţie problema conducerii. Pe lângă directorul în exerciţiu, a mai fost propus şi Alexandru. Puterea de decizie o avea, conform legii, Consiliul Împuterniciţilor statului, reprezentantul statului ca unic acţionar în acel moment, format dintr-un reprezentant al Ministerului Industriilor, domnul Alexandru Necula, fost ministru, un reprezentant al Ministerului Finanţelor, domnul Paul Miercan, director în acest minister şi reprezentantul Ministerului Cercetării şi Tehnologiei, profesorul Vlad Ionescu de la Politehnică. A fost preferat Alexandru, devenind astfel director general al institutului.

Erau multe de făcut. În primul rând trebuia creată o echipă de conducere. Din acest punct de vedere legislaţia îl avantaja, directorul general fiind în acelaşi timp şi preşedinte al Consiliului de Administraţie, organism care avea puterea de a-i numi pe ceilalţi membri ai echipei de conducere, directorii adjuncţi. Se păstra numărul de trei directori ştiinţifici, aceştia fiind domnul inginer Ioan Boconcios, fostul director general, responsabil cu probleme de calitate, domnul doctor Ioan Marinescu, cu probleme de electrotehnică şi domnul inginer Paul Pencioiu, cu probleme de electronică, ultimii doi fiind

pentru prima dată în funcţii de conducere, la nivel de institut. În structura echipei a făcut o modificare, care s-a dovedit ulterior foarte bună, adăugând încă un economist. Director economic era doamna Maria Fleischer-Burtan, fostă contabil şef, iar noul director de marketing devenise domnul Traian Bălănescu, absolvent de cibernetică economică. Au mai fost numiţi doi directori de program, domnul fizician Wilhelm Kappel, pentru programul de materiale electrotehnice şi domnul inginer Virgil Racicovschi, pentru programul de maşini electrice.

Se cereau luate măsuri organizatorice, care aşteptau mai demult. Trebuia găsită o metodă de creştere a dinamismului institutului, care era încă foarte mare, pentru a-i mări capacitatea de adaptare la cerinţele pieţii, pentru a selecta domeniile cu cerere de cele fără căutare. Era necesară o metodă de a lega câştigurile oamenilor de rezultatele directe ale muncii lor. În acelaşi timp trebuia ca toate aceste modificări să păstreze interesul specialiştilor pentru cercetările teoretice, să publice, să inventeze, acestea fiind principalele mijloace de penetrare pe piaţa externă a cercetării. Multe din aceste deziderate erau contradictorii, încât era necesară o atentă cuantificare, pentru că exagerarea într-o direcţie, putea avea efect negativ în alta. Cu mult efort, calm, cu multă înţelegere din partea salariaţilor, cu o bună consultanţă juridică din partea celor două juriste, Paula Macri şi Viorica Mânzat,

care au crescut odată cu institutul, rolul lor fiind în continuă creştere, s-a reuşit să se rezolve multe din probleme. Ideea de bază a acestei restructurări era descentralizarea activităţii decizionale, creşterea rolului şefilor de compartimente. S-a trecut la analiza de bilanţ anual a fiecărui compartiment cu urmărirea întregii activităţi economice, printr-o reţea de calculatoare. Rezultatele s-au făcut simţite repede.

Ulterior, datorită stării de sănătate, domnul Boconcios a devenit consilier, directorii de program Wilhelm Kappel şi Virgil Racicovschi devenind directori ştiinţifici. În această structură a echipei de conducere, rezultatele n-au întârziat să apară, institutul reuşind să intre semnificativ pe pieţele externe, pentru a compensa cererile relativ reduse de pe piaţa internă, în plină stagnare.

În toată activitatea pe care o desfăşura Alexandru căuta să-i înţeleagă pe oameni, să pătrundă esenţa vremurilor pe care le trăiau cu toţii, să vină în întâmpinarea dorinţei de schimbare a oamenilor. Trăiau o perioadă cu transformări rapide. Oamenii ar fi dorit un tip de societate cu avantajele cumulate: unele din vechiul tip de societate, legate în special de siguranţa locurilor de muncă şi lipsa unor responsabilităţi clare, altele din noua societate care se prefigura, legate de posibilitatea obţinerii unor câştiguri mai mari, fără garantarea acestora, mai multă libertate de mişcare, mai multă

libertate de opinie. Salariaţii au fost iniţial entuziasmaţi de luarea unor măsuri similare celor consacrate în ţările cu o democraţie tradiţională, trecând foarte rapid în partea opusă, la primele efecte care le periclita interesele imediate.

Tendinţa de descentralizare a institutului prin creşterea atribuţiilor şefilor de compartimente, odată cu independenţa economică a acestora, a dus foarte repede la apariţia în institut a unor fenomene de înstrăinare, de necunoaştere între ei a oamenilor, de necunoaştere a activităţilor dintr-un compartiment într-altul. Oamenii, sătui altă dată de atâtea şedinţe, situaţii în care se mai şi cunoşteau între ei, erau dezorientaţi de faptul că nu mai au ocazii să se întâlnească, să discute asupra problemelor generale, să mai şi bârfească puţin.

Modelul anterior de societate, cea comunistă, crease în toate colectivităţile umane, inclusiv institutele de cercetări, o atmosferă de mediu sătesc, în care fiecare se cunoştea cu fiecare, nimic nu-i scăpa nimănui, atmosferă care avea avantajul unei aparente umanităţi, pentru persoanele care reuşeau să respecte întocmai regulile „moralei socialiste”, de care se făcea atâta caz în acea perioadă, dar care reprezenta un infern pentru persoanele neconformiste, care nu se puteau încadra într-un atât de rigid sistem de reguli.

Era, de fapt, ceea ce doreau conducătorii politici comunişti, pentru scoaterea în evidenţă, persecutarea şi izolarea persoanelor incomode pentru ei.

Acestei atmosfere i se substituia, cu o viteză destul de mare, o alta, bazată pe preocuparea excesivă a fiecăruia pentru ziua de mâine, pentru locul de muncă, cu efect direct în înstrăinarea atât personală cât şi instituţională, pe care fiecare o practica fără să o aprecieze în adâncul sufletului său. Pentru cei certaţi cu legea, cu morala, acest model de societate reprezenta şi reprezintă încă un mediu propice anarhiei, în coexistenţă cu instituţiile statale mult slăbite, cu o foarte scăzută eficienţă.

Diferenţa dintre înstrăinarea existentă în ţările vestice şi cea în devenire din România este că; în timp ce prima se grefează pe o stare de bunăstare, de lipsa de griji, a doua este bazată pe sărăcie, lipsuri, grija zilei de mâine.

Un refugiu găsit de mulţi, ca alternativă la înstrăinare, este apropierea de animale. Într-o societate în care grija faţă de om era ultima dintre priorităţi, prospera o exagerată grijă faţă de animale. Pe lângă creşterea bruscă a numărului animalelor de casă, s-au constituit fel de fel de asociaţii protectoare a animalelor fără stăpân. Câinii vagabonzi nu au fost niciodată mai protejaţi. Chiar şi în institut zecile de câini existenţi o duceau foarte bine. După insistenţele deosebite, chiar până la primarul sectorului,

aceştia au fost luaţi de o instituţie specializată pentru a fi îngrijiţi conform legislaţiei existente. Surpriza marii majorităţi a salariaţilor a fost când, a doua zi, toţi erau din nou în curte. Asociaţia de protecţie a animalelor din institut plătise taxele aferente scoaterii lor. Aceasta, în condiţiile în care, multor salariaţi nu le ajunge salariul de la o chenzină la alta.

Experienţa cea mai nouă a fost, însă, negocierea salariilor, care venea să schimbe unul din fundamentele societăţii socialiste. Înainte, salariile creşteau permanent, la unii mai repede, la alţii mai încet, dar oricum, vechimea în muncă era determinantă în nivelul salariului. Negocierea dorea să pună în concordanţă nivelul salariului cu meritele reale ale salariatului.

Deşi în activitatea de cercetare este mai greu să se facă o cuantificare a meritelor, totuşi s-au găsit metode. Mai greu a fost pentru unii salariaţi să se obişnuiască cu ideea că nu aveau valoare. Ei considerau că nu le sunt recunoscute meritele.

Deşi negocierea, atât la nivelul colectiv cât şi individual, reprezenta o activitate dificilă, stresantă, totuşi utilitatea ei era indiscutabilă. Ea reprezenta o actualizare anuală a criteriilor şi clasamentelor de merit şi Alexandru o considera ca pe o importantă cale spre realizarea societăţii după scara valorii.

Nu erau excluse păcălelile, dar acestea nu puteau dura mai mult de un an. Înainte, durau o

viaţă. Vă puteţi imagina cât de greu e de acceptat de către un salariat cu zeci de ani vechime, să fie depăşit la salariu de un tânăr merituos, doar cu câţiva ani vechime, la acelaşi nivel de pregătire?

Ideea negocierilor era păstrarea salariaţilor merituoşi şi îndepărtarea celorlalţi, prin metoda cererii şi ofertei. Tendinţa naturală era ca cei buni să fie curtaţi şi să aibă posibilitatea de a alege, pe când cei slabi să folosească orice metode pentru a primi bani insuficient justificaţi.

Arta constă în a realiza păstrarea celor buni şi îndepărtarea celorlalţi prin metoda negocierii şi nu prin metode sălbatice, lipsite de înţelegere. Dar salarizarea nu este totul. Există o serie de probleme sociale.

Problema locuinţelor este una dintre cele mai dificile. Se făceau liste peste liste, după metoda veche, dar locuinţe se obţineau foarte puţine. Problema locuinţei făcea foarte dificilă păstrarea unor specialişti tineri, care de multe ori erau nevoiţi să părăsească institutul, plecând din Bucureşti în alte localităţi, unde puteau să-şi rezolve această problemă.

Într-o dimineaţă, în timp ce îndeplinea ritualul semnării mapei din ziua precedentă, intră la Alexandru un salariat, destul de agitat, pe care nu-l cunoştea.

– Pot să intru?

– Dacă tot ai intrat spune ce ai de spus.

– Păi, este o poveste lungă.

– Hai domnule dă-i drumul.

– Domnule director, eu nu am unde să dorm la noapte.

– Păi, noaptea trecută unde ai dormit?

– În sala compresoarelor.

– Dormi şi la noapte, tot acolo.

– Nu mă lasă mecanicu' şef.

– De ce?

– Zice că aş avea legătură cu unii, care au spart nu ştiu ce laboratoare.

Alexandru ştia că în săptămâna precedentă fusese o spargere în institut şi fuseseră furate nişte componente electronice.

– Şi, ai vreo legătură?

– Domnule director! Nu mă ocup eu cu aşa ceva! Eu am dormit în institut luni de zile. Din contră, poate prezenţa mea îi sperie pe alţii.

– Păi de când dormi dumneata la compresoare?

– Acum, de două luni, dar am dormit şi înainte de puşcărie, zise el cu vădită reţinere.

– Ce puşcărie?

– Am fost în puşcărie.

– Atunci, nu ţi se pare normal ca oamenii să te bănuiască de lucruri rele?

– Păi, eu nu am fost domn'e la puşcărie pentru furt

– Dar, de ce ai fost?

– Am omorât-o pe mama, spuse el tremurându-i vocea.

A fost rândul lui Alexandru să devină mai reţinut şi mai atent la discuţie. Până atunci o urmărise în paralel cu parcurgerea documentelor uzuale, pe care le semna.

– Cum domnule, cum a fost posibil aşa ceva?

– Domnule director, eu mi-am omorât mama din dragoste pentru ea. Era bolnavă şi, după îndelungi căutări, am reuşit să-i procur medicamentele necesare. După terminarea tratamentului, văzând că s-a vindecat, de bucurie, am îmbrăţişat-o, până am sufocat-o. De atunci, nu reuşesc să-mi mai revin.

– Şi ce s-a întâmplat după aceia?

– A fost anchetă şi s-a dovedit că aşa a fost! Nu a fost nici un element, nu a fost nimic din care să rezulte vreo intenţie criminală. Cum vă imaginaţi, altfel, că mi-ar fi dat doar câţiva ani de puşcărie? Dacă dovedea vreo intenţie, aş fi stat toată viaţa închis. Mai bine aş fi stat mai mult în puşcărie. De când am ieşit, nu am nici un rost. De fapt, eu am venit la dumneavoastră, pentru două lucruri. Unul, să-l sunaţi pe mecanicu' şef să mă lase să dorm în continuare la compresoare şi al doilea să-mi spuneţi când primesc locuinţa, că nu se mai poate trăi. Până acum eram singur, dar acum suntem doi şi o să fim trei.

– Cum, sunteţi doi?

– M-am însurat şi nevastă-mea e gravidă.

– Şi ea, unde locuieşte?

– Tot la compresoare.

– Dar, despre ce locuinţă este vorba?

– Păi sunt pe locul doi pe lista de case dinainte de puşcărie.

Alexandru sună secretara, să cheme liderul de sindicat, cu lista de case.

– Domnule, eu ştiu pe dinafară lista de case, dar nu-mi amintesc ca numele dumneavoastră să fie într-o poziţie fruntaşă. Să vedem.

Între timp, secretare îi făcuse legătura cu mecanicul şef, pentru dormitul în continuare la compresoare. Acesta îi confirmase cele aflate direct de la salariat şi în plus că era un salariat pe care, înainte de întâmplarea cu mama sa, se putea baza. După aceia, se arătase destul de dezorientat, dar cu tendinţă de redresare.

Sosi liderul de sindicat cu lista, care în spatele salariatului, făcea semne, din care să se înţeleagă că este ăla care a omorât-o pe mă-sa.

Directorul i-a dat de înţeles că aflase, deja. După parcurgerea rapidă a listei, reluă discuţia.

– Într-adevăr, sunteţi pe unul dintre primele locuri. Dar să ştiţi că aşa cum merg lucrurile azi, chiar şi cel de pe primul loc poate sta acolo ani de zile, până primeşte locuinţă. Foarte rar se mai primesc locuinţe şi acestea sunt din acelea părăsite, devastate, în care trebuiesc

cheltuiţi o grămadă de bani, pentru a le face locuibile.

În timp ce asculta, se vedea pe faţa sa că era din ce în ce mai preocupat. Directorul continuă, în glumă.

– Şi apoi de unde să ştiu că, dacă se rezolvă problema cu casa, de bucurie, nu o să mă sugrumaţi şi pe mine?

– Domnule director, vă simt eu om înţelegător, că altfel v-aş răspunde urât la această întrebare, zise el rar şi gânditor. Vă rog, spuneţi-i mecanicului şef să ne lase să dormim în continuare acolo, până găsim o cameră cu chirie mai ieftină. Soţia, oricum, nu va putea sta în condiţiile alea, în viitor. Trebuie să găsim ceva.

– Mergi acolo, omule. O să-i comunic eu să-ţi permită să mai stai, o perioadă. Om vedea ce e de făcut. Dar, e bine să ştii, că primirea unei locuinţe nu este o problemă uşor de rezolvat, în ziua de azi. Pot să treacă ani, până atunci.

A plecat. După câteva săptămâni, Alexandru tocmai venise prima zi la institut după o deplasare în provincie. L-a văzut în secretariat. Şi-a imaginat o altă discuţie, de câteva ore. Dar nu a fost aşa. După câteva probleme urgent, l-a primit.

– Nu vreau să vă ţin mult timp, că ştiu că abia aţi sosit şi aveţi o serie de probleme. Am venit doar să vă mulţumesc, pentru că într-o lungă perioadă de timp, aţi fost singura persoană

care aţi avut curajul să-mi spuneţi adevărul. Toţi, de frică probabil după întâmplarea cu mama, mă amăgeau de azi de mâine cu locuinţa. După discuţia avută, am luat decizia de a lăsa Bucureştiul. Suntem bine. Am plecat în provincie, locuim la socri, am găsit de lucru şi eu şi soţia.

Încă un exemplu că adevărul face bine, chiar dacă, de multe ori, aparenţele sunt contrare.

Erau şi cazuri când în urma unor discuţii privind activitatea unora dintre salariaţi, se ajungea şi la desfacerea contractului de muncă. Nu mai era o noutate nici în România, că divorţul între instituţie şi salariat, este posibil.

Alexandru se afla odată, într-una din desele deplasări prin Bucureşti. La un moment dat, maşina a fost oprită de un poliţist, şoferul întrebându-se cu voce tare, ce regulă a încălcat. Poliţistul s-a apropiat de maşină şi l-a salutat respectuos, dar cu o doză vizibilă de băşcălie,

– Să trăiţi, domnule director. Am vrut doar să vă mulţumesc că m-aţi dat afară de la institut, că aici am salariul mai mare.

Că salariul la poliţie era mai mare, cred că era adevărat, dar el fusese dat afară din institut pentru furt. D'ale tranziţiei!

Activitatea foarte stresantă de la institut crea o acută necesitate de găsire a unor activităţi de timp liber, a unor hobby-uri.

A avut astfel de activităţi, încă din copilărie. Primul hobby a fost urmărirea activităţilor sportive, care-i făcea o deosebită plăcere. El nu mai putea practica sportul. În perioada studenţiei nu era duminică să nu meargă la un meci de fotbal, cu precădere când juca F.C. Argeş în Bucureşti. Nu scăpa nici pasionantele meciuri de baschet dintre Steaua şi Dinamo. Prin ultimi ani de facultate ai lui Alexandru, s-a organizat în România Campionatul Mondial Universitar de handbal. România era, în acea perioadă, cea mai mare forţă a handbalului mondial. Ajunsese în finală România cu fosta U.R.S:S. Ar fi mers, oricum, la acest meci. Pentru o ocazie atât de specială, s-a organizat deplasarea studenţilor de la cămine, la Sala Polivalentă. Toată porţiunea Splaiului Independenţei dintre Podul Grozăveşti şi Semănătoarea, s-a umplut cu autobuze lungi, articulate, care urmau să care studenţii la meci. Tinerii urcaseră în autobuze şi aşteptau plecarea.

La un moment dat, urcă un bărbat foarte stăpân pe sine.

– Tovarăşi studenţi, faceţi puţină linişte.

Au urmat reacţii nedumerite, după care s-a făcut liniştea solicitată.

– Tovarăşi mergem la o manifestare sportivă de mare importanţă la care trebuie să ne comportăm demn. Faptul că echipa noastră s-a calificat în finală şi aceasta se joacă la noi acasă, nu trebuie să ne facă să ne comportăm nedemn

faţă de adversarii noştri, mai ales că aceştia reprezintă o ţară vecină şi prietenă.

Văzând despre ce e vorba, studenţii au reînceput să discute între ei, rupând liniştea care se aşternuse pentru un moment în autobuz.

– Să aplaudaţi la fazele echipei sovietice, că aşa este sportiv, să nu rezulte o atitudine ostilă faţă de jucătorii sovietici.

La un moment dat, un student cu o faţă cuminte, ridică mâna, ca la şcoală, în semn că vrea să spună ceva.

– Tovarăşu, …, eu nu am înţeles prea bine. Acolo, la meci, noi cu cine să ţinem?

S-a făcut brusc, o linişte totală în autobuz, după care studenţii au izbucnit într-un râs general, întrerupând definitiv lecţia de educaţie politico-sportivă a individului.

Acest hobby a fost înlocuit după căsătorie, cu altul, lucrările agricole, la ţară, la socri, care se desfăşurau tot la sfârşit de săptămână.

După 1989, când socrii şi-au recăpătat pământul, acest hobby s-a transformat într-o corvoadă, din păcate pentru familie, din păcate şi pentru ţară. A face munca cu bătrâni şi cu hobby-şti, fără cele mai elementare condiţii tehnice şi financiare, nu cred că reprezintă cel mai eficient mod de abordare al „pariului cu agricultura” promovat de guvern.

Hobby-ul său, niciodată abandonat, a fost muzica. Muzica îi crea o stare de rezonanţă

aproape mecanică. De multe ori s-a gândit, pornind de la trăirea unor astfel de momente, că ar fi posibil de abordat matematic fenomenul. Simţea cum tremura carnea pe el, când asculta anumite ritmuri.

Ce este curios, că acestea nu făceau parte dintr-o anumită categorie de muzică ci proveneau din diverse domenii muzicale.

Dacă „Fetele de la malul mării” a lui Adamo şi „N-aţi văzut cumva o fată” a lui Cornel Constantiniu, au fost legate de începutul şi sfârşitul iubirii sale pentru Vera, alte bucăţi muzicale precum „Marşul triumfal” din „Aida” de Verdi, „Corul mateloţilor” din „Olandezul zburător” de Wagner, „Io’s ficior de moroşan” a Fraţilor Petrăuş, „Aruncarea în valuri” a lui Vasile Şeicaru, „Rugă pentru părinţi” a lui Ştefan Hruşcă sau „Bolero” de Maurice Ravel, nu aveau legătură cu nimic şi erau foarte diferite între ele. Au fost momente când asculta asemenea bucăţi muzicale de zeci de ori în aceiaşi zi, singur, pentru a nu deranja pe alţii. Nu era sensibil la modă şi nu avea acea ipocrizie a multora, care se plasează curent cu preferinţele într-un anumit gen de muzică, negând cu îndărătnicie pe celelalte.

Era sincer şi crea de multe ori momente de neînţelegere din partea celor apropiaţi, migrând cu preferinţele muzicale prin genuri atât de diferite, probabil funcţie de starea psihică pe care o trăia.

Referitor la starea schimbătoare, care se reflecta în preferinţele muzicale, profesorul Constantin Apetrei, director ştiinţific la ICPE în perioada venirii sale în institut, l-a intuit cel mai repede.

Prima dată când a citit un material scris de Alexandru profesorul a rămas foarte surprins şi l-a chemat la el.

– Domnule (profesorul vorbea cu „domnule” chiar şi în acea perioadă). Dumneata ai un scris cu totul deosebit.

– De ce? Ce este aşa de deosebit în scrisul meu, i-a răspuns Alexandru.

– Păi iute bădie (era moldovean), într-un singur cuvânt nu sunt două litere aplecate la fel. Una este mult spre dreapta alta mult spre stânga, alta dreaptă etc.

– Şi, ce înseamnă asta?

– Păi, asta înseamnă că, în timpul cât formezi un cuvânt, îţi schimbi starea psihică la scrierea fiecărei litere. Este interesant. Soţia mea este medic şi ştiu de la dânsa treaba asta.

S-a gândit ulterior la ce i-a spus profesorul Apetrei şi i-a dat dreptate. Avea dese schimbări de atitudine, care uneori surprindeau.

Era într-o discuţie lungă cu unul din salariaţii institutului, fost coleg de birou, din perioada de dinainte de a fi director. Era acel gen de om care dă sarea şi piperul institutelor de cercetări. Cerea ceva exagerat de la fostul său

coleg de birou, Alexandru nu era de acord, iar el îl ţinea de vorbă de aproape două ore, tot sperând să obţină ce dorea. În acest timp, ca totdeauna de altfel, în birou câta radio. La un moment dat Alexandru şi-a întrerupt brusc, interlocutorul,

– Domnule Ionescu, câteva minute, cât ţine această melodie, te rog să nu scoţi o vorbă, vreau să ascult în linişte.

La radio era transmisă o piesă care îi plăcea mult, „Happy nation” cu „Ace of Base”.

Domnul Ionescu s-a ridicat în linişte, aplecat şi o bună perioadă de timp, nu l-a mai deranjat cu cereri exagerate.

După aceia, de câte ori cerea ceva, se uita cu subînţeles spre radio.

Nu se putea spune că nu avea satisfacţii din munca pe care o făcea, conducând un mare institut de cercetări, a cărei situaţie reuşise s-o redreseze. Nu vroia să renunţe, însă, nici la cercetările proprii, care-i aduseseră atâtea satisfacţii, datorită cărora devenise ceea ce era. Trăia un sentiment de trădare a unei activităţi începută încă din spital, când, cu patul plin de cărţi, câteva foi de hârtie şi un creion, a reuşit să treacă prin atâtea momente grele ale vieţii. Simţea că trădează un domeniu pentru care a luptat cu întunericul şi cu frigul în nopţile fără lumină şi fără căldură ale anilor ’80, când a scris

atâtea lucrări, în bucătărie, unde gazele anemice dădeau o flacără pâlpâitoare şi mai mult miros, la lumina lumânării, cu ciorapi de lână în picioare, uneori chiar cu mânuşi în mâini.

Simţea că părăse4şte un domeniu pentru care a luptat împotriva neîncrederii tuturor, cu argumente teoretice, practice, economice, chiar psihologice.

În această conjunctură, a găsit într-o zi un anunţ pentru un concurs de burse N.A.T.O. adresat specialiştilor din douăzeci şi două de ţări europene, pentru elaborarea unor lucrări ştiinţifice ce urmau a se publica în colecţia acestei prestigioase instituţii. Ştia că, de obicei, mai toate bursele finanţate de organismele internaţionale se adresau tinerilor specialişti, sub treizeci şi cinci de ani. Acesta era fără limită de vârstă. Pentru domeniul foarte larg arhitectură-inginerie, erau trei locuri. Nu prea încrezător, s-a înscris, totuşi, trimiţând, aşa cum prevedea regulamentul de concurs, copii după lucrările publicate într-o limbă de circulaţie internaţională. După un timp, a primit rezultatul, se clasase pe locul patru, necâştigător. A mai trecut ceva vreme şi organizatorii concursului l-au înştiinţat că, unul din primii trei clasaţi fiind în imposibilitatea de a participa, locul patru devenise câştigător. Urma să efectueze bursa la Institutul de Tehnologii Industriale şi Automatizări din Milano, pe o perioadă de patru luni, alese de el din următoarele douăsprezece. Sincer, nu se gândise la acest rezultat. Cum să

plece din institut pentru patru luni, când el nici concediul nu şi-l putea face? Abia atunci, au început frământările. Să meargă, sau nu? S-a dus la profesorul Tănăsescu pentru un sfat. Acesta a reacţionat pozitiv, îndemnându-l să nu facă prostia să refuze, că şi aşa era singurul răspuns favorabil din tot ministerul, la acea categorie de burse. A vorbit cu soţia, care dintr-un anumit punct de vedere ar fi zis da, din altul nu, rămânând să se mai gândească. Discutând în echipa de conducere a institutului, aceasta s-a arătat încrezătoare. Pentru echipă era proba de foc, cum a fost pentru micul colectiv, când a plecat în S.U.A. A decis, până la urmă, că acceptă.

Analizând diferitele variante de timp pentru plecare, a ales perioada noiembrie-februarie, deoarece la sfârşit de an, situaţia financiară era mai bună, ceea ce se reflecta şi în prima parte a anului următor. Situaţia cea mai dificilă era vara, când se suprapuneau cheltuielile cele mai mari cu încasările cele mai mici, fiind o adevărată problemă de echilibristică economică trecerea prin acest anotimp.

Institutul de Tehnologii Industriale şi Automatizări din Milano era o unitate de cercetare, aparţinând consiliului Naţional al Cercetărilor din Italia. Efectua cercetări în

domeniul interdisciplinar al maşinilor unelte, dispozitivelor, roboţilor industriali, tehnologiilor computerizate etc. Preocupările institutului acopereau atât sistemele de ansamblu cât şi componentele acestora. Toată diversitatea de preocupări a institutului avea un element comun – calculatorul. Fiecare salariat avea calculatorul său, fie că era cercetător şi-l folosea să modeleze fenomenul fizic ce stătea la baza proiectului său, fie că era proiectant şi-l utiliza pentru realizarea desenelor, fie că lucra în serviciile funcţionale ale institutului, utilizându-l la ţinerea evidenţelor de toate felurile. Institutul avea o foarte strânsă colaborare cu Politehnica din Milano, cu care se şi învecina, mulţi studenţi realizându-şi acolo lucrările pentru examenul final, teza de laureat, cum o numeau ei.

Profesorul Francesco Jovane, directorul institutului, era în acelaşi timp şi profesor la Politehnica din Milano. Era un om cam de cincizeci de ani, cu mult umor, cu multă prezenţă de spirit. La prima discuţie pe care Alexandru a avut-o cu dânsul, după ce şi-a aruncat o privire este cataloagele şi materialele de prezentare ale I.C.P.E.-ului, a concluzionat că românii sunt un popor napolitan. Nu ştia ce să înţeleagă din această remarcă, era la prima vizită în Italia, nu cunoştea particularităţile locuitorilor diferitelor regiuni. Mai târziu, când a aflat că napolitanii sunt recunoscuţi prin lipsa lor de disciplină, prin lipsa capacităţii de a se încadra în nişte reguli prestabilite, a fost tentat să

interpreteze opinia profesorului ca pa o anumită lipsă de respect, dar şi-a revenit, înţelegând ulterior ce a vrut să spună, când a aflat că profesorul era napolitan şi încă din acela foarte convins. Prin latura napolitană, s-a referit la aspectul inventivităţii, de a găsi soluţie pentru orice situaţie. Ştia despre perioada când, fiind blocate importurile, românii trebuiau să facă de toate şi era impresionat de gama foarte largă de produse existente în cataloagele pe care i le prezentase Alexandru. Ulterior, avea să constate diferenţe notabile în modul de a fi al italienilor, mai exacţi, mai disciplinaţi, mai eficienţi, dar mai reci, cei din nord mai calzi, cei din sud.

Alexandru a fost aşteptat cu un birou, dotat după standardele lor, cu calculator, telefon, fax şi tot ce-i trebuia pentru a realiza lucrarea pentru care venise. Avea ca temă reducerea forţelor parazite la motoarele lineare cu magneţi permanenţi, pe care cei din institut începuseră să le folosească în construcţia maşinilor unelte. Evident, găsirea soluţiei trebuia să urmeze întâi calea teoretică şi apoi experimentarea. A simţit o deosebită plăcere să fie un timp rupt de toate celelalte griji, doar faţă în faţă cu un calculator. Se întorsese în timp, parcă devenise mai tânăr. Avea o bază prea solidă pentru ca această problemă să-i ridice vreo dificultate. Consultând cărţile din biblioteca institutului, s-a simţit vinovat că, împreună cu profesorul Măgureanu, nu au depus eforturile necesare, să publice într-o limbă de circulaţie internaţională ultima lor

carte, care, constata atunci, era peste nivelul oricărei cărţi găsită de el acolo. Lucrarea pe care urma să o elaboreze avea să aibă, oricum, o altă audienţă, fiind publicată direct în limba engleză, intrând, încă de la început în uzul unor specialişti de înalt nivel ştiinţific, din întreaga lume.

Poporul italian, pe care cu această ocazie îl cunoştea mai bine decât pe oricare altul, dată fiind durata şederii lui acolo, i se părea cel mai apropiat, ca mod de manifestare, faţă de români. Orice alt model am fi noi tentaţi să luăm, modelul italian îl avem în sânge şi cu părţile lui bune şi cu cele rele.

Pentru prima dată reuşea, în deplasările sale în străinătate, să aducă alături de el şi familia şi era foarte bucuros de aceasta. Era încântat de cunoştinţele de limbi străine ale lui Matei, fiul său, care avea, pentru prima dată, posibilitatea să şi le folosească. A trăit în această perioadă şi o schimbare de guvern, ceea ce nu este un fenomen chiar aşa de rar în această ţară. A trăit, alături de italieni, tragedia arderii teatrului La Fenice din Veneţia, la numai câteva zile după vizita lor în acest oraş nepământean.

Cunoaşterea unora dintre minunile culturale ale Italiei, l-a făcut pe Alexandru, care, de regulă, nu era din cale afară de sensibil la aspectele turistice, să-şi amintească de o întâmplare din vizita sa în anglia. Era la Westminster Abbey, lângă mormântul lui

Newton. Parcă a primit, neaşteptat, o lovitură în coloana vertebrală. Un fior i-a fulgerat tot corpul. Suntem obişnuiţi să-i considerăm pe marii deschizători de drumuri, ca pe ceva imaterial, fără existenţă fizică concretizată în timp şi spaţiu şi de aceia, orice contact cu o mărturie a prezenţei lor pe acest pământ, ne stârneşte trăiri neobişnuite. După ce citise destul de mult despre epoca renascentistă şi îi trecuse la capitolul imaterialilor pe coloşii italieni, avea să trăiască acest simţământ de multe ori în universul lui Michelangelo de la Roma şi Florenţa, al lui Leonardo da Vinci de la Milano şi Florenţa, în plutitoarea Veneţie şi câte altele. Nu găsea cuvinte pentru a exprima ceea ce simţea. Numai în Basilica Santa Croce din Florenţa sunt înmormântaţi Michelangelo, Leonardo da Vinci, Galileo Galilei, Dante, Machiavelli, compozitorul Rossini şi, ca să fie actualizată această serie, gigantul fizicii moderne, Enrico Fermi. Oameni a căror valoare nu se adună uneori, într-o naţiune întreagă. Şi totuşi, în această minunată extensie a trecutului în prezent, în inima latinităţii, în centrul creştinătăţii mondiale, acolo unde cândva Marea Mediterană era Marea Noastră, acolo de unde toţi luau modele, s-a ajuns la necesitatea căutării de modele străine. Este un semn că lumea evoluează, nimic nu stă pe loc, nimeni nu aşteaptă. Orice moment de răgaz oferit de satisfacţia unei priviri spre trecut, poate fi cel al rămânerii în urmă, al pierderii plutonului. Viaţa

a devenit o permanentă luptă, luptă în care câştigă cei ce se adaptează cel mai bine. Şi, chiar dacă ai câştigat odată, nu înseamnă că victoria îţi aparţine pe vecie.

Când s-a întors din Italia, avea să afle că starea sănătăţii mamei sale se agravase, evoluând pe o cale fără întoarcere. Cei de acasă ştiau, dar nu l-au anunţat, pentru a-i oferi liniştea necesară derulării programului pe care-l avea colo. Presimţea că se întâmpla ceva rău. Discuţia cu mama în momentul când s-a spulberat şi ultima speranţă de viaţă, l-a marcat profund. Nu mai era la spital. Plecase la Nina. Acolo dorea să se sfârşească. Nu vroia să moară acasă, pentru a nu-l mai vedea, cât timp mai avea de trăit, pe cel care i-a transformat viaţa într-un neîntrerupt chin.

– Mamă, … nu mai am mult de trăit şi vreau să vorbesc cu tine.

– Nu se poate, trebuie să mai fie ceva de făcut!

– Nu, ştiu eu mai bine decât oricine. Oricum, aşa nu mai pot trăi. Am dureri mari. Vezi, aveţi grijă de fata asta (era vorba de Nina). S-a sfârşit de tot, din cauza mea. Se prăpădeşte înaintea mea şi are doi copii de crescut. Eu, i-am crescut pe ai mei. Mor împăcată, că toţi sunteţi bine şi mulţumită de ce aţi făcut în viaţă.

– Lasă mamă. Nu mai vorbi aşa. Trebuie să se mai poată face ceva. De ce nu mănânci? Nu ai cum să lupţi cu boala dacă nu mănânci.

– Lasă. Ştiu eu, că nu se mai poate face nimic. Să-mi cumperi o rochie frumoasă. Ştie Nina, care. Vreau să fiu frumoasă, când voi fi moartă. Măcar atâta. Vie, nu am putut, de nenorocitul de ta'c'tu. Dar, să aveţi grijă de el. Să nu moară singur, ca un câine, chiar dacă el ne-a chinuit toată viaţa. Hai du-te, că, te aşteaptă omul ăla afară. Nu e frumos să-l faci să aştepte.

Era vorba de şofer. Aşa era ea. Şi pe patul de moarte, se gândea la alţii.

După şase săptămâni a murit.

Pentru Alexandru, deşi, de mic copil, de când plecase la spital, nu mai trăise în preajma ei, dispariţia sa a însemnat ruperea unui important sprijin moral, ruperea singurei legături pe care a avut-o cu ceea ce i-a lipsit cel mai mult – copilăria.

Simte că se aseamănă mult cu mama, în modul de percepere a celorlalţi, avându-i pe fiecare, bine rânduit, în sufletul său, deşi se vedea rar, bazându-se pe ideea că, lipsa veştilor, înseamnă veşti bune. Aşa a fost şi relaţia dintre ei. Cât a umblat oriunde s-a aflat a avut-o în gând pe cea care, mereu, i-a oferit totul, fără să-i ceară nimic.

Acum, această legătură dispăruse şi era descumpănit.

Era punctul lui de sprijin spiritual. Arhimede ar fi dorit un punct de sprijin, pentru a răsturna Pământul. Oamenii de azi au nevoie de un punct de sprijin, pentru a trăi.

Ar fi dorit să se întoarcă pentru totdeauna în lumea primilor ani, alături de pui, boboci, pisici, câini, să trăiască din nou în credinţa pe care ţi-o dă neştiinţa, că pământul este cel mai sigur lucru pe care calci, iar mama, nu moare, niciodată!

Milano
14 februarie 1996

Motto:

„Trezire, tramvai, patru ore de birou sau uzină, masă, tramvai, patru ore de muncă, masă, somn, şi luni şi marţi şi miercuri şi joi şi vineri şi sâmbătă – iată un drum pe care îl urmăm cu uşurinţă aproape tot timpul. Dar într-o zi ne pomenim întrebându-ne
«Pentru ce?»”

Albert Camus

ŞI TOTUŞI, ESTE TRIST PE LUME

Omul se naşte cu vocaţia infinitului, venită din intersecţia spiritului cu materia, care, fiecare în parte, reprezintă un infinit.

Primele semne de conştiinţă îi induc, deja, şi primele elemente de finit, de limitare sau autolimitare.

Începând cu perceperea unor concepte simple, bazate pe asemănare, pe responsabilitate, continuând cu formarea unui întreg sistem de convergenţe sociale şi încheind, pentru foarte puţini doar, cu asimilarea unor teorii foarte evoluate, toate cuceririle omului pe calea

cunoaşterii, nu reprezintă decât acumulări finite, într-o lume infinită, stăpânită de legi necunoscute. Ce este curios, că doar cei care înaintează mai mult pe această cale a cunoaşterii, încep să înţeleagă limitarea demersului lor.

Ideea de infinit, în înţelesul larg al cuvântului, are multe elemente comune cu ideea de infinit definit din punct de vedere matematic. Acesta din urmă, are avantajul că permite efectuarea unor operaţiuni matematice simple, şi are nişte reguli foarte clare.

Când se învaţă primele noţiuni de operare cu infinitul matematic apare şi o foarte clară diviziune între elevi, cei ce-i înţeleg sensul în mod real, de cei ce-l asimilează ca atare, în mod mecanic, memorând nişte reguli, fără a-i pătrunde sensul profund.

Nerespectarea regulilor de operare cu infinitul, duce la obţinerea unor rezultate bizare, putându-se demonstra orice.

Este cunoscută falsa teorie prin care se demonstrează că unul este egal cu doi. Astfel de judecăţi false se folosesc şi în viaţă, când se porneşte de la un rezultat fals, impus prin alte mijloace şi se caută să se încropească un surogat de justificare, bazată pe oarecare logică.

Eroarea provine de la nerespectarea unor reguli de operare cu infinitul, împărţirea prin zero, care poate da orice rezultat.

Cea mai simplă definire a infinitului matematic este că, după ultimul element

presupus, mai există cel puţin încă un element, astfel încât nu există în realitate nici un element ultim.

Conform acestei definiţii, rezultă că dacă dintr-o mulţime infinită se desprind părţile finite, indiferent cât de cuprinzătoare sunt acestea, mulţimea rămâne tot infinită, caracterul de infinit fiind dat de modul de succesiune al elementelor.

Conştiinţa umană este tentată să creadă că orice mulţime care la prima vedere pare foarte cuprinzătoare, este infinită, ceea ce nu este adevărat. Este simplu să înţelegi că mulţimea continentelor este finită, că mulţimea ţărilor este finită sau chiar că mulţimea firelor de păr din cap este finită, dar este mai greu să înţelegi că mulţimea numerelor reale cuprinse între 0,99999 şi 1 este finită, şi, în general, între oricare două numere reale, oricât de apropiate ni s-ar părea, există o infinitate de alte numere reale.

În înţelesul larg ideea de infinit este mult mai cuprinzătoare decât în înţelesul său matematic.

Pornind de la teoria mulţimilor, finite şi infinite, conform acestor noţiuni matematice, se pot explica, măcar principal, o serie de fapte, care la prima vedere par anormale, dar rămân încă o mulţime de altele, neexplicate.

Nu este greu de înţeles că mulţimea cuvintelor din toate limbile pământului, deşi foarte cuprinzătoare, este totuşi finită. Atunci,

este explicabil, deşi foarte rar, dar totuşi se întâmplă, ca să apară idei artistice, culturale, ştiinţifice identice, exprimate prin cuvinte, în localizări spaţiale sau temporare total diferite, fără ca să fie influenţate una de cealaltă.

Numărul de combinaţii posibile de cuvinte, deşi foarte mare, este totuşi limitat.

Numărul sunetelor muzicale, cu toate nuanţele de ton, al ritmurilor şi al altor elemente muzicale, este deasemenea limitat, ceea ce poate explica apariţia unor linii melodice identice, la momente şi localizări diferite.

Numărul posibilităţilor de mutare a pieselor de şah este limitat. Faptul că încă nu s-a ajuns ca cel mai puternic calculator să fie capabil să învingă pe un şahist de valoare medie, denotă că, încă, memoria calculatoarelor nu a ajuns la capacitatea memoriei umane, care deşi este foarte mare, este totuşi limitată, deoarece neuronii nu au posibilitatea să se înmulţească. S-ar putea ca într-un timp viitor, memoria calculatoarelor să depăşească pe cea umană. Este o problemă de timp. Chiar şi aşa zisa trăire în altă viaţă, trecută, ar putea fi astfel explicată prin numărul limitat al celulelor şi componentelor celulare din componenţa corpului uman, care face posibilă repetarea unor configuraţii identice, în momente şi localizări spaţiale diferite.

Toate aceste exemple, deşi la nivelul pur probabilistic, vin să arate că mai este mult de

înţeles, de cunoscut, chiar din latura finită, numărabilă, posibilă de cunoscut, a fenomenologiei vieţii pe Pământ, sau aiurea.

Dar dacă desprindem această parte finită din totalul infinit al cunoaşterii, ceea ce rămâne este o entitate infinită. Spaţiul liber pentru cunoaştere este şi va fi mereu infinit.

– Este o încurajare, asemenea abordare? Evident că nu! Ce este de făcut? Să analizăm în detaliu. Latura infinită a trăirii şi cunoaşteri umane este legată de domeniile iubirii (de orice fel); urii, credinţei (nu neapărat religioase) şi pasiunii (de orice fel). Acestea sunt rădăcinile spirituale ale omului şi îşi trag seva din infinit.

Din punct de vedere spiritual, omul se aseamănă cu un pom cu rădăcini aeriene. Această categorie de pom există în natură. Are o rădăcină naturală, care se continuă cu tulpină şi o serie de ramuri, care coboară pe pământ şi din care se formează o serie de rădăcini noi. Acestea se cheamă rădăcini aeriene. Ele au rol în extragerea de sevă din pământ, dar nu au rol de susţinere.

La om, rădăcinile spirituale normale, sunt părinţii. Acestea sunt singurele care-i oferă susţinere morală.

Rădăcinile spirituale aeriene sunt iubirea, ura, credinţa, pasiunea etc.

Acestea leagă omul cu infinitul, dă sens vieţii sale, dar nu-i stabileşte echilibru, nu-l susţin. Echilibrul, susţinerea nu i le dau omului,

decât rădăcinile naturale, pentru că sunt singurele care au o structură adecvată pentru susţinere.

În general, trăirea umană este bazată pe logici polivalente, când în discuţie sunt alte domenii în afara celor vitale, în afara celor care constituie rădăcinile spirituale ale existenţei sale, rădăcinile sale în infinit. În domeniile vitale, dat fiind pericolul dezrădăcinării sale, pericolul pierderii existenţei sale, omul nu mai funcţionează după legi polivalente, aici este cel mai dezarmat. Aici merge pe totul sau nimic, pe logica bivalentă a lui da sau nu, pe a fi sau a nu fi.

În tot ce ţine convenienţe sociale, omul este perfectibil. Când însă, e vorba de iubire, ură, credinţă şi pasiune, nu. Aria explicabilului scade mult. Eşecul într-unul dintre aceste domenii, îl poate aduce pe om în stare de negaţie supremă, îl poate aduce cel mai aproape de moarte.

Se va putea găsi vreodată mecanismul programării, repetării, păstrării sau evitării momentelor unice, pozitive sau negative, pe care omul le trăieşte, măcar pentru cele din domeniile vitale ale existenţei sale? Şi, dacă, da, nu va însemna acestea ceva similar cu oprirea timpului, sau darea timpului înapoi?

Acestea sunt, însă, idei de domeniul ştiinţifico-fantastic şi nu aşa ceva am dorit să abordez.

Deocamdată, bieţii oameni trăiesc în timpul prezent, ireversibil şi nu au cum să-şi aleagă marea majoritate a evenimentelor pe care le trăiesc, pozitive sau negative, încercând să păstreze în memorie, cât mai mult, pe cele plăcute şi căutând să uite, cât mai repede, de cele neplăcute.

Care sunt metodele, mai ales pentru ieşirea din evenimentele negative?

Diferă de la om la om. Depinde pe care din rădăcinile sale se va concentra.

Unii, cei mai mulţi, se axează pe credinţă întărind rândurile celor ce preferă împărăţia cerurilor. Alţii reuşesc să realizeze o întoarcere mentală în timp şi să o ia de la capăt, încercând să iasă dintr-un moment neplăcut al vieţii, prin rememorarea momentelor plăcute ale acesteia. Sunt cei mai fericiţi şi cei mai aproape de momentul reversibilităţii timpului.

Vom ajunge vreodată să găsim alte soluţii? Dacă da, ar fi mai bine? Nu ne vom opri, la un moment anume şi vom rămâne acolo? Nu neagă acesta aspectul infinit al vieţii? dacă nu, vom continua cu metodele existente azi. Va trebui, de fiecare dată, după fiecare eveniment negativ, similar cu ruperea uneia dintre rădăcinile sale în infinit, omul să caute să stabilească contactul cu infinitul, printr-o altă rădăcină. Orice rădăcină poate fi înlocuită de alta, cu excepţia rădăcinii naturale, care nu poate fin înlocuită cu nimic.

– Şi totuşi este trist pe lume!

– Pentru cine?

– Pentru cine nu reuşeşte să prindă o altă rădăcină, să restabilească contactul cu infinitul.

– Care este metoda de a şti că am găsit, sau nu, noua cale?

– Simplu, când pentru oricare din forme, nimic nu ţi se pare prea greu, în sensul realizării ei. Ai face orice în direcţia respectivă.

– Iubirea de părinte pentru copil, de copil pentru părinte, de iubit pentru iubită, de iubită pentru iubit, de om faţă de animal, de animal faţă de om, când sunt reale, toate sunt infinite. Nu există iubire finită, servită cu porţia.

Variantele obţinute prin negaţie, dau naştere la formele de ură, care sunt la fel de infinite. Ca refugiu în cazul imposibilului atingerii uneia dintre variantele de iubire sau ură, sunt formele de credinţă sau pasiune.

Formele de contact cu infinitul, rădăcinile spirituale aeriene ale omului, reprezintă punctele de sprijin ale existenţei umane. Ceea ce Arhimede căuta pentru a răsturna Pământul, omului de azi îi trebuie pentru a exista.

– Dar dacă omul nu găseşte acest contact ce este de făcut?

– Atunci, este trist pe lume.

– Pentru cine?

– Pentru cel ce nu găseşte.

Alexandru pierduse echilibrul spiritual asigurat prin rădăcinile sale naturale. Ce alte rădăcini îl vor salva? Pasiunea l-a mai salvat şi altă dată în viaţă, când cursul existenţei sale fizice a fost puternic periclitat.

Iubire, credinţă, pasiune sau ură?

Dacă iubire, credinţă, sau pasiune nu e, e ură sau nimic.

cuprins

RĂDĂCINI 3
DOAMNE FEREŞTE DE MAI RĂU 17
CINE ARE CARTE ARE PARTE 58
DESPRE CERCETARE 99
DESPRE POLITICĂ 109
DESPRE IMAGINE 118
DACĂ MUNCĂ NU E NIMIC NU E 136
ŞI TOTUŞI, ESTE TRIST PE LUME 225
cuprins 234

http://lenusa.ning.com/group/bibliotecacronopedia

În Biblioteca Cronopedia au apărut:

Întâmpinarea Domnului (2 februarie)
Constantin Mîndruţă - Mai apropape de lună
Cuvinte sculptate - antologie de versuri
Mihaela Kloos-Ilea - Transilvania, tărâmul legendelor (Poveşti săseşti)
Nicolae Doftoreanu - Tangouri altfel
Zborul frunzelor în ceruri - antologie de versuri
Nicu Doftoreanu ~ Tangouri de ieri, tangouri de azi
Aurel Chiorean - Să ne jucăm de-a anotimpul
Origine nume - Dumitru, Dumitra
Toma – origine nume, semnificaţie, istoric, variante
Cununi de flori pentru eroi - Flower crouns for the heroes
Priveşte visând, iubito... (antologie)
Chronos - Penița de Aur, anul II, nr. 13-14-15, mar-apr-mai, 2014
Lenuş Lungu - să ne iubim în toamnă
Marin Voican-Ghioroiu - Scimbă, neică, pălăria
Gabriela Mimi Boroianu - Cântând iubirea

În curs de apariţie la Biblioteca Cronopedia:

Antologia bilingvă româno-franceză „Cuvinte pe aripi de gând”
Marin Voican Ghioroiu – Maria Tănase spune

Colecţiile Bibliotecii Cronopedia:
Vieţile sfinţilor
Tradiţii
Gastro&Literatura
Mirific
Povestiri cu tâlc
Folclor internistic
Călătorii virtuale
Originea numelor
Gânduri altfel
Revista „Chronos – peniţa de aur – izvor de cultură”

Contact editura Biblioteca Cronopedia:
mail: fabulatortemporis@gmail.com, izvordecultura@yahoo.com
tel: 0771647750, 0763450054

Prof. dr. ing. **Nicolae VASILE** s-a născut la 16.06.1954 în localitatea Ludeşti, jud. Dâmboviţa. A absolvit Universitatea „Politehnica“ şi a lucrat peste 30 de ani în domeniul cercetării. În perioada 1992 – 2005 a fost director general al Institutului de Cercetări şi Proiectări pentru Electrotehnică. Este profesor universitar şi membru titular al Academiei de Ştiinţe Tehnice din România. A fost preşedinte fondator al Organismului Naţional de Standardizare – ASRO (1998-2000), vicepreşedinte al RENAR (1998-2006), prim-vicepreşedinte al Camerei de Comerţ şi Industrie a României. Din 2005 este vicepreşedinte al Camerei de Comerţ şi Industrie Bucureşti.

În afară de publicaţiile ştiinţifice, de cele 17 cărţi de specialitate al căror autor sau coautor este şi de numeroasele articole apărute în reviste de prestigiu, scrie şi lucrări în domeniul literaturii beletristice. Este autorul romanului *Echilibrul marinarului*, apărut în anul 2006.

ISBN 978-973-720-7

9 789737 201287

BIBLIOTECA Cronopedia